

Այն ամենը ինչ կուզենայի իմանալ ՄԱԿ-ի մասին

Միավորված ազգերի կազմակերպության
Հանրային տեղեկատվության վարչություն
Երևան, 2009

This publication titled “Everything you Always Wanted to Know about the United Nations” is prepared by United Nations Headquarters especially for students at intermediate and secondary levels. The information within is very comprehensive and can be easily used by general public. The translation of the Armenian version is prepared by UNO/DPI Yerevan Office.

«Այն ամենը, ինչ կուզե՞նայի իմանալ ՄԱԿ-ի մասին» գրքույկը պատրաստել է Միավորված ազգերի կազմակերպության կենտրոնական գրասենյակը դպրոցականների և ուսանողների համար: Նյութը բավականին ընդգրկուն է, բայց մատչելի հանրության համար: Հայերեն թարգմանությունը պատրաստել է Չանրային տեղեկատվության վարչության երևանյան գրասենյակը:

Բովանդակություն

1	Ծանոթություն Միավորված ազգերի կազմակերպությանը
2	ՄԱԿ-ի ընթացիկը
3	ՄԱԿ-ն աշխատում է հանուն միջազգային խաղաղության և անվտանգության
4	Հազարամյակի զարգացման նպատակներ
5	Մարդու իրավունքներ
6	Հաճախակի սրվող հարցեր

1

Ծանոթություն Միավորված ազգերի կազմակերպությանը

- ՄԱԿ-ն ունի չորս նդասակ՝ դասիդանել միջազգային խաղաղությունը և անվսանգությունը, զարգացնել բարեկամական հարաբերություններ ազգերի միջև, համագործակցել միջազգային խնդիրներ լուծելիս ու մարդու իրավունքների նկատմամբ հարգանք խթանելիս և ազգերի գործողությունները ներդաճնակեցնող կենսրոն դառնալ: Այս բնագավառում աճխասում են ավելի քան 30 միավորված կազմակերպություններ, որոնք հայտնի են որդես ՄԱԿ-ի համակարգ:
- ՄԱԿ-ը համաճխարհային կառավարություն չէ և օրենքներ չի սսեղծում: Այնուամենայնիվ, միջազգային հակամարտությունների լուծման ուղիներ է մասնանճում և ռազմավարություններ մճակում այն հարցերի վերաբերյալ, որոնք կարող են անդրադառնալ բլրլրիս վրա:
- Այս գործընթացում ՄԱԿ-ի բլրլր անդամ երկրները՝ մենճ, թե փոքր, հարուստ, թե աղքատ, սարբեր քաղաքական հայացքներով և հասարակական համակարգերով, ունեն մեկ ճայն և փվեարկելու մեկ իրավունք: ՄԱԿ-ը երկրներին հնարավորություն է սալիս միջազգային խնդիրները լուծելիս հավասարակճելու համաճխարհային փոխկախվաճությունը և ազգային ճահերը:
- ՄԱԿ-ի համակարգը ջանում է խթանել հարգանքը մարդու իրավունքների նկատմամբ, կրճասել աղքատությունը, դայքարել հիվանդությունների դեն և դասիդանել ճրջակա միջավայրը, ինչդես նաև միջազգային քարոզարճավներ է ճեննարկում թմրանյութերի անօրինական փոխադրումների և ահաբեկչության դեն:
- Ողջ աճխարհում ՄԱԿ-ը և իր գործակալությունները օգնում են մենճացնելու դարենի արսադրությունը, օճանդակելու փախսսականներին, դայքար մղելու ՁԻԱՅ-ի դեն և, ի թիվս այլոց, մճակելու ականազերճման ճրազեր:

Ծանոթություն ՄԱԿ-ին

Միավորված ազգերի կազմակերպության շենքը Նյու Յորքում

Ի՞նչ է ՄԱԿ-ը

ՄԱԿ-ն անկախ երկրների եզակի կազմակերպություն է, որոնք միավորվել են հանուն աշխարհի խաղաղության ու սոցիալական առաջընթացի: Կազմակերպությունը պաշտոնապես ստեղծվել է 1945 թվականի հոկտեմբերի 24-ին, և 51 երկրներ համարվում են այս կազմակերպության հիմնադիրը: 2008 թ. վերջին անդամ երկրների թիվը հասավ 192-ի: Երբևէ ոչ մի երկիր չի հեռացվել կազմակերպությունից: Միայն Ինդոնեզիան է հարևան Մալայզիայի հետ ունեցած տարածայնության պատճառով 1965 թ. ժամանակավորապես դուրս եկել ՄԱԿ-ից, բայց հաջորդ տարի վերադարձել է կազմակերպություն:

Այսօր, ՄԱԿ-ը նման է համաշխարհային կառավարության

Ոչ: Կառավարությունները ներկայացնում են պետություններ և ժողովուրդներ: ՄԱԿ-ը ո՛չ որևէ կառավարություն է, ո՛չ էլ պետություն: Նա ներկայացնում է իր բոլոր անդամներին և գործում այնպես, ինչպես անդամ երկրներն են որոշում:

Կա՞ որոշակի օրենքների կամ սկզբունքների ամբողջություն, որով ՄԱԿ-ն առաջնորդվում է իր աշխատանքների ժամանակ

Կա՝ ՄԱԿ-ի կանոնադրությունը: Այն ուղեմիջների ամբողջություն է, որը պարզաբանում է յուրաքանչյուր անդամ երկրի իրավունքներն ու պարտականությունները և անելիքները առաջադրված նպատակներին հասնելու համար: Երբ երկիրը դառնում է ՄԱԿ-ի անդամ, ընդունում է կանոնադրության կանոններն ու նպատակները:

 www.un.org/aboutun/charter/

Ինչո՞ւ է սկսվել ՄԱԿ-ի գործունեությունը

ՄԱԿ-ի գաղափարը ծագել է Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի (1939-1945 թթ.) ժամանակ: Աշխարհի առաջնորդները, որոնք համագործակցում էին պատերազմին վերջ դնելու նպատակով, այնպիսի մեխանիզմի անհրաժեշտություն զգացին, որը կօգներ խաղաղություն հաստատելու և կանխելու ապագա պատերազմները: Նրանք գիտակցում էին, որ դա հնարավոր է միայն այն դեպքում, երբ երկրները համատեղ գործեն որևէ համաշխարհային կազմակերպության ներսում: ՄԱԿ-ը կոչված էր լինելու այդ կազմակերպությունը:

ՄԱԿ-ն ունի չորս հիմնական նպատակ.

- 1** ղախողանել միջազգային խաղաղությունը,
- 2** հաստատել բարեկամական հարաբերություններ ազգերի միջև,
- 3** համատեղ աշխատել՝ օգնելու աղբյուր ժողովուրդներին՝ ավելի լավ կյանքով ապրելու, սովորելու, հիվանդություններն ու անգրագիտությունը հաղթահարելու, յուրաքանչյուրի իրավունքների ու ազատությունների նկատմամբ հարգանքով խթանելու համար,
- 4** այս նպատակներին հասնելու համար լուծելու խնդիրները օժանդակող կենտրոն դառնալ:

Ինչդե՞ս է առաջացել «ՄԱԿ» անվանումը

ՄԱԿ-ի անվանումը առաջարկել է ԱՄՆ-ի նախագահ Ֆրանկլին Դելանո Ռուզվելտը: Այն առաջին անգամ պաշտոնապես օգտագործվել է 1942 թվականին, երբ 26 երկրների ներկայացուցիչներ ստորագրեցին ՄԱԿ-ի հռչակագիրը: Որպես հարգանքի տուրք նախագահ Ռուզվելտին (նա մահացավ կանոնադրության ստորագրումից մի քանի շաբաթ առաջ)՝ Սան Ֆրանցիսկոյի խորհրդաժողովի բոլոր ներկայացուցիչները համաձայնեցին ընդունել, «Միավորված ազգերի կազմակերպություն» անվանումը:

Սա այսօրիսի կազմակերպությունն ստեղծելու առաջին դեմքն էր

Նման կազմակերպություն՝ Ազգերի լիգան, ստեղծվել է 1919 թվականին՝ Առաջին համաշխարհային պատերազմից հետո: Նրա հիմնական խնդիրը աշխարհում խաղաղության հաստատումն էր: Սակայն ոչ բոլոր երկրները միացան Ազգերի լիգային: Օրինակ՝ ԱՄՆ-ն այդպես էլ անդամ չդարձավ: Մյուսները, որոնք անդամագրվել էին, հետագայում դուրս եկան, և Լիգան հաճախ ի վիճակի չէր իրականացնելու որևէ գործողություն: Չնայած անհաջողությանը՝ Լիգան համաշխարհային կազմակերպություն ստեղծելու երազանք վառեց: Արդյունքը ՄԱԿ-ն էր:

☑ Փաստեր

Կառույց, որը վեր խոյացավ սղանդանոցի վայրում

Գլխավոր ասամբլեան Լոնդոնում, 1946 թ.՝ առաջին հավաքի ժամանակ, որոշեց ՄԱԿ-ի Կենտրոնական գրասենյակը տեղակայել ԱՄՆ-ում: Սակայն Նյու Յորքը միակ տարբերակը չէր: Ֆիլադել-

ֆիան, Բոստոնը և Սան Ֆրանցիսկոն նույնպես կային առաջարկների թվում: Այն, ինչն ակնհայտորեն ստիպեց Գլխավոր ասամբլեային հաստատվել ներկայիս վայրում, վերջին պահին Ջոն Ռոկֆելլեր կրտսերի մատուցած նվերն էր՝ 8,5 մլն դոլար: Յետագայում Նյու Յորք քաղաքը լրացուցիչ սեփականություն չնորհեց:

Այն վայրը, որն ընտրվեց ՄԱԿ-ի Կենտրոնական գրասենյակի համար, ավերակ սպանդանոցների, երկաթգծի կայանման շենքի և այլ առևտրային կառույցների ամայի տարածք էր:

1949 թ. հոկտեմբերի 24-ին Գլխավոր քարտուղար Տրիգվե Լին տեղադրեց 39 հարկանի կառույցի հիմնաքարը: 1950 թ. օգոստոսի 21-ին Քարտուղարության անձնակազմը տեղափոխվեց նոր գրասենյակ:

.....
<http://www.un.org/tours/>
<http://www.un.org/Pubs/CyberSchoolBus/untour/>
.....

Նույն տեսարանը, որ ընտրվել է ՄԱԿ-ի Կենտրոնական գրասենյակի համար, նկարված Թյուդոր 41 փողոցից (ձախի նկարը): Այն նայում է հյուսիս դեպի 48-րդ փողոց: Միավորված ազգերի կազմակերպության Կենտրոնական գրասենյակի շենքը Նյու Յորքում այնպես, ինչպես այսօր է (վերևի նկարը):

Ո՞ւմ է դասկանում ՄԱԿ-ի Կենտրոնական գրասենյակը

ՄԱԿ-ի Կենտրոնական գրասենյակը միջազգային գոտի է: Սա նշանակում է, որ տարածքը, որտեղ գտնվում է ՄԱԿ-ը, պատկանում է ոչ միայն ԱՄՆ-ին՝ որպես հյուրընկալող երկրի, այլև ՄԱԿ-ի բոլոր անդամներին: ՄԱԿ-ն ունի սեփական դրոշ և անվտանգության ծառայողներ, որոնք հսկում են տարածքը: Կազմակերպությունը նաև իր փոստային ծառայությունն ունի և դրոշմանիշներ է թողարկում, որոնք կարող են օգտագործել միայն ՄԱԿ-ի Կենտրոնական գրասենյակը և վիեննայում ու ժնևում գտնվող գրասենյակները:

Ո՞վ է վճարում ՄԱԿ-ի աշխատանքի համար

Կազմակերպության բոլոր գործառույթների համար վճարում են ՄԱԿ-ի 192 անդամ երկրները: Նա եկամտի որևէ այլ աղբյուր չունի: ՄԱԿ-ն ունի 2 տեսակի բյուջե.

- ▶ Կանոնավոր բյուջե, որը ներառում է Նյու Յորքի Կենտրոնական գրասենյակի և ողջ աշխարհում գտնվող մասնաճյուղերի հիմնական գործառույթները:
- ▶ Խաղաղապահության համար նախատեսված բյուջե, որը ֆինանսավորում է տարբեր գործողություններ, շատ հաճախ՝ աշխարհի «թեժ կետերում»:

Վճարումները ՄԱԿ-ի երկու բյուջեներին պարտադիր է: Անդամները վճարում են համաձայն բոլորի կողմից համաձայնեցված հարկային սանդղակի: Այդ սանդղակը որոշվում է ըստ երկրների վճարունակության, ազգային եկամտի և բնակչության թվաքանակի:

ՄԱԿ-ը դրամական առունով ձեռնհո՞ւ է

ՄԱԿ-ի կանոնավոր բյուջեն՝ 2 տարվա համար, հաստատում է Գլխավոր ասամբլեան: 2008-2009 թթ. համար հաստատվել է 4,17 մլրդ դոլարի բյուջե, որը նախատեսված է ՄԱԿ-ի միջոցառումների, աշխատակազմի և հիմնական ենթակառուցվածքի համար: ԱՄՆ-ի քաղաքացիներն ամեն տարի գրեթե նույնքան զումար են ծախսում ծաղիկների և ծաղկամաններում աճեցրած բույսերի վրա: Խաղաղապահության համար նախատեսված զումարը 2007 թ. հուլիսի 1-ից մինչև 2008 թ. հունիսի 30-ը կազմել է մոտ 6,8 մլրդ դոլար: Սա ընդամենը համաաշխարհային ռազմական ծախսերի 0,5 %-ն է, որոնք 2007 թ. կազմել են մոտ 800 մլրդ դոլար: Այդ զումարը կարող է ավելի քան 65 տարի ծածկել ամբողջ ՄԱԿ-ի համակարգի ծախսերը: Խաղաղապահությունը շատ ավելի էժան է, քան պատերազմը, ուստի ֆինանսական առունով ձեռնտու է:

ՄԱԿ-ը ֆինանսավորվում է անդամ երկրներից: 2008 թ. ՄԱԿ-ի կանոնավոր բյուջեին հարկատու անդամ երկրների առաջին Տասնյակը ներկայացնում էին.

ՄԱԿ-ի ուղին. մամանակագրություն

1939 թ., սեպտեմբեր
Սիա թե իմջոխի սեխ ուներ Կարապաան (Լեհաստան) երկրորդ համաշխարհային պատերազմի սկսվելուց ընդամենը մի ֆանի շաբաթ անց: Պատերազմը երկրորդի մեծ մասը հողիմ հավասարեցրեց:

1941 թ., 14 օգոստոսի
Նախագահ Ռուզվելթն ու վարչապետ Չերչիլը հանդիմեցին Աթլանտյան օվկիանոսում մի ռազմաճակի վրա: Նրանք ընդունեցին Աթլանտյան խարտիան, որով ուրվագծվեց աշխարհի խաղաղության ծրագիրը:

1942 թ., 1 հունվարի
1942 թ. նոր սարվա օրը 26 երկրների ներկայացուցիչներ վաշինգտոնում (Կոլումբիայի Եղան) ստորագրեցին ՄԱԿ-ի հռչակագիրը:

1943 թ., 30 հոկտեմբերի
Չինաստանի, Սովետական Միության, Մեծ Բրիտանիայի և ԱՄՆ-ի ներկայացուցիչները ստորագրեցին Մոսկվայի հռչակագիրը և համաձայնեցին հիմնել ազգերի կազմակերպություն, որը կդառնար խաղաղությունն այն պահից, երբ պատերազմը ավարտվի:

1944 թ., ամառ և աշուն
Չինաստանի, ԱՄՆ-ի և Մեծ Բրիտանիայի ղեկավարները հանդիմեցին Կաշմիրի (Կոլումբիայի օրջան) Դումբարթոն Օուֆուլմ և ՄԱԿ-ի աղաքա մոտասակների ու սկզբունքների վերաբերյալ եկան ընդհանուր համաձայնության:

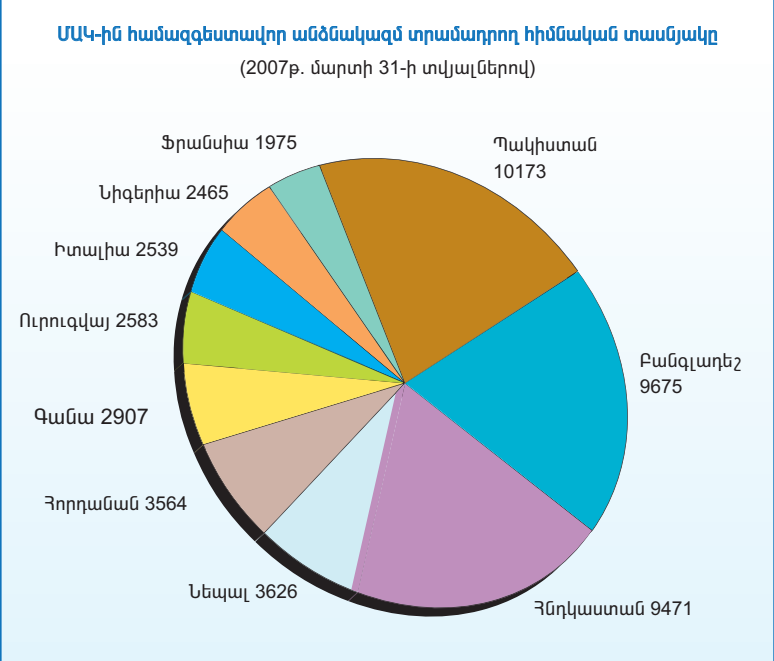
1945 թ., 11 փետրվարի
Նախագահ Ռուզվելթը, վարչապետ Չերչիլը և առաջնորդ Իոսիֆ Ստալինը Յալթայում (Սովետական Միություն) հանդիմելուց հետո հայտարարեցին ՄԱԿ-ը հիմնելու որոշման մասին: Նրանք նաև համաձայնեցին, որ Ամսանագրության խորհրդում փետրվարյան կարգ գործի:

1945 թ., 26 հունիսի
50 երկրների ներկայացուցիչներ Սան Ֆրանցիսկոյում սեղի ունեցած համաժողովի ընթացքում միաձայն ընդունեցին ՄԱԿ-ի կանոնադրությունը:

1945 թ., 24 հոկտեմբերի
Երբ երկրների մեծ մասը, այդ թվում և Ամսանագրության խորհրդի հինգ մասական անդամները (Չինաստան, Ֆրանսիա, ԱՄՆ, Մեծ Բրիտանիա և ԽՍՀՄ), ստորագրեցին ՄԱԿ-ի կանոնադրությունը և դառնանալու ընդունեցին այն, ստեղծվեց Միավորված ազգերի կազմակերպությունը: Ահա ինչու հոկտեմբերի 24-ը նշվում է որպես ՄԱԿ-ի օր:

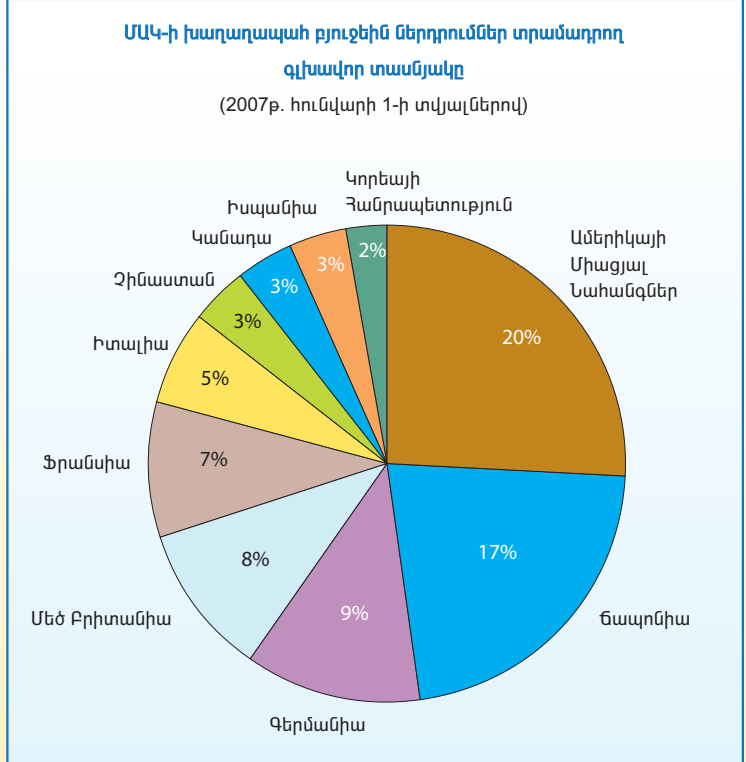
Ավելի մանրամասն տե՛ս www.un.org/aboutun, www.un.org/av (լուսանկարներ)

ՄԱԿ-ի խաղաղապահ բյուջեն ֆինանսավորվում է անդամ երկրների կողմից

2007թ. ՄԱԿ-ի գլխավոր տասն երրորդներն էին՝

1. Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ (20%)
2. Ճապոնիա (17%),
3. Գերմանիա (9%),
4. Մեծ Բրիտանիա (8%),
5. Ֆրանսիա (7%),
6. Իտալիա (5%),
7. Չինաստան (3%),
8. Կանադա (3%),
9. Իսպանիա (3%), և
10. Կորեայի Հանրապետություն (2%).

Ինչդե՞ս է երկիրը դառնում ՄԱԿ-ի անդամ

Համաձայն ՄԱԿ-ի կանոնադրության՝ կազմակերպությունը «բաց է բոլոր խաղաղասեր երկրների համար, որոնք կստանձնեն սույն կանոնադրությունը բովանդակող պարտավորությունները և, ըստ կազմակերպության կարծիքի, կարող են և կամենում են կատարել այդ պարտավորությունները»: Պետությունները ՄԱԿ-ի անդամ են դառնում Անվտանգության խորհրդի առաջարկով և Գլխավոր ասամբլեայի որոշմամբ:

Ի՞նչ կառուցվածք ունի ՄԱԿ-ը

ՄԱԿ-ը գործում է գրեթե ամբողջ աշխարհում և աշխատանքն իրականացնում է վեց հիմնական մարմինների միջոցով.

1. Գլխավոր ասամբլեա
2. Անվտանգության խորհուրդ
3. Տնտեսական և սոցիալական խորհուրդ
4. Խնամակալության խորհուրդ
5. Արդարադատության միջազգային դատարան
6. Քարտուղարություն

Այս մարմինները, բացի Արդարադատության միջազգային դատարանից, որը գտնվում է Հաագայում (Նիդեռլանդներ), տեղակայված են ՄԱԿ-ի Կենտրոնական գրասենյակում՝ Նյու Յորքում: ՄԱԿ-ին առընթեր 15 մասնագիտացված գործակալություններ կան, որոնք առանձին ինքնուրույն կազմակերպություններ են, սակայն իրենց գործունեությունը համաձայնեցնում են ՄԱԿ-ի հետ: Նրանք աշխատում են տարբեր բնագավառներում. առողջապահություն, գյուղատնտեսություն, հեռահաղորդակցություն ու օդերևութաբանություն: Ի լրումն՝ գոյություն ունեն մաև 24 ծրագրեր, հիմնադրամներ և այլ մարմիններ՝ պատասխանատու որոշակի բնագավառների համար: Այս մարմինները ՄԱԿ-ի և նրա մասնագիտացված գործակալությունների հետ կազմում են ՄԱԿ-ի համակարգը:

 <http://www.un.org/geninfo/faq/factsheets/memberstate.pdf>

Ի՞նչ է մեզական դիտորդը

ՄԱԿ-ի ոչ անդամ երկրները, որոնք մեկ կամ ավելի մասնագիտացված գործակալությունների անդամ են, կարող են դիմել մշտական դիտորդի դեր ստանձնելու համար: Մշտական դիտորդի կարգավիճակը հիմնված է բացառապես փորձի վրա, և դրա համար ՄԱԿ-ի կանոնադրությունը ոչ մի նախապայման չի նախատեսում: Այս փորձը գալիս է դեռևս 1946 թվականից, երբ Գլխավոր քարտուղարն ընդունեց ՄԱԿ-ում շվեյցարական կառավարության՝ որպես մշտական դիտորդի նշանակումը: Դիտորդներն առաջադրվում էին որոշակի պետությունների կողմից և հետագայում դառնում էին ՄԱԿ-ի անդամ, ինչպես օրինակ՝ Ավստրիան, Ֆինլանդիան, Իտալիան և Ճապոնիան: Շվեյցարիան ՄԱԿ-ի անդամ դարձավ 2002 թ. սեպտեմբերի 10-ին: Մշտական դիտորդներին մատչելի են տարբեր ժողովներն ու համապատասխան փաստաթղթերը: Տարածաշրջանային և միջազգային շատ կազմակերպություններ նույնպես դիտորդ են Գլխավոր ասամբլեայի աշխատանքներում և ամենամյա նստաշրջաններում:

Որո՞նք են ՄԱԿ-ի դասնական լեզուները

ՄԱԿ-ում օգտագործվող պաշտոնական լեզուներն են անգլերենը, արաբերենը, իսպաներենը, չինարենը, ռուսերենը և ֆրանսերենը:

ՄԱԿ-ի Քարտուղարությունում աշխատանքային լեզուներն են անգլերենը և ֆրանսերենը: Յուրաքանչյուր պատվիրակ կարող է խոսել որևէ պաշտոնական լեզվով, և նրա խոսքը զուգահեռաբար թարգմանվում է մյուս պաշտոնական լեզուներով: ՄԱԿ-ի մի շարք փաստաթղթեր նույնպես հրատարակվում են բոլոր վեց լեզուներով: Երբեմն պատվիրակությունը կարող է որևէ միտք արտահայտելիս նախընտրել ոչ պաշտոնական լեզու: Այդ դեպքում պատվիրակությունը պետք է ապահովի կա՛մ թարգմանությունը, կա՛մ ասվածի տեքստը որևէ պաշտոնական լեզվով:

Սկզբում անգլերենը և ֆրանսերենն էին հաստատված որպես ՄԱԿ-ի աշխատանքային լեզու: Հետագայում արաբերենը, չինարենը, ռուսերենը և իսպաներենը ավելացվեցին որպես Գլխավոր ասամբլեայի և Տնտեսական ու սոցիալական խորհրդի աշխատանքային լեզուներ: Անգլերենը, ֆրանսերենը, չինարենը, ռուսերենը և իսպաներենը Անվտանգության խորհրդի աշխատանքային լեզուներն են:

Միավորված ազգերի կազմակերպության Մանկական հիմնադրամը (ՄԱՄՀ) հազարավոր երեխաների և ՄԱԿ-ի անձնակազմին ի մի բերեց, որպես ամենամեծ դասի համաշխարհային ռեկորդի համընդհանուր փորձի մի մաս: Դասը աղջիկների կրթության արժեքի և հրատապության մասին էր:

Ինչդե՞ս է նոր դեմքերը կամ կառավարությունը ՄԱԿ-ում ճանաչում ձեռք բերում:

Նոր դեմքերը կամ կառավարության ճանաչումը մի գործողություն է, որը միայն այլ դեմքերում ու կառավարությունները կարող են շնորհել կամ մերժել: Դա սովորաբար նշանակում է դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու դաստիարակություն: ՄԱԿ-ը ո՞չ դեմքեր է, ո՞չ էլ կառավարություն, ուստի և դեմքերը կամ կառավարություն ճանաչելու լիազորություն չունի: Որդես անկախ դեմքերում կազմակերպություն՝ նա կարող է ընդունել նոր դեմքերը՝ որդես իր անդամ, կամ ճանաչել նոր կառավարության ներկայացուցիչների լիազորությունը:

Կազմակերպությանն անդամագրվելը, համաձայն ՄԱԿ-ի կանոնադրության, «բաց է բոլոր խաղաղասեր երկրների համար, որոնք կսանձեն սույն կանոնադրությունը բովանդակող դասավորությունները և, ըստ կազմակերպության կարծիքի, կարող են և կամենում են կասարել այդ դասավորությունները»: Դեմքերում ՄԱԿ-ի անդամ են դառնում Անվճարության խորհրդի առաջարկով և Գլխավոր ասամբլեայի որոշմամբ: Գործընթացը, հակիրճ ներկայացված, հետևյալն է.

1. Դեմքերում Գլխավոր ֆարսուղարին ներկայացնում է դիմում և նամակ, որով դաշնակցություն հայտարարում է, որ ընդունում է կանոնադրությունում սահմանված դասավորությունները:
2. Անվճարության խորհուրդը ֆունկցիան է առնում դիմումը: Անդամագրվելու համար անհրաժեշտ է, որ խորհրդի 15 անդամներից 9-ը կողմ փոխարկի, ընդ որում հաշվի է առնվում այն հանգամանքը, որ 5 մեծական անդամներից ոչ մեկը (Չինաստան, Ֆրանսիա, Ռուսաստանի դաշնություն, Մեծ Բրիտանիայի և Հյուսիսային Իռլանդիայի Թագավորություն, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ) դեմ չփոխարկի դիմումին:
3. Եթե խորհուրդին անդամագրման հանձնարարական է ցույց, ապա այն ներկայացվում է ֆունկցիան Գլխավոր ասամբլեա: Նոր դեմքերում անդամագրման համար անհրաժեշտ է Գլխավոր ասամբլեայի ծայրերի 2/3-ը:
4. Անդամակցությունը ուժի մեջ է մտնում դեմքերում անդամակցության որոշման ընդունման օրվանից:

Յուրաքանչյուր միակ Ժամանակ Գլխավոր ասամբլեան ֆունկցիան է այդ միակ մասնակցող բոլոր անդամ երկրների ներկայացուցիչների լիազորությունները: Այսպիսի ֆունկցիաների Ժամանակ (որը հիմնականում սեղի է ունենում նախնաորայ ինքն անդամ ունեցող կազմակերպությունների կողմից, բայց կարող է ծագել նաև այլ դեմքերում) կարող է հարց բարձրացվել, թե արդյո՞ք սլյալ ներկայացուցիչը ի՞նչ կառավարության կողմից հավասարագրված է, թե՞ ոչ: Այս հարցը համարվում է որոշված, երբ ասամբլեայում ձեռք է բերում ծայրերի մեծամասնությունը: Դեմք է հաշվի առնել, որ կառավարությունների բնականոն փոփոխությունը, այսինքն՝ ժողովրդավարական ընթացությունների միջոցով կասարվող փոփոխությունը, այդ դեմքերում ներկայացնող ներկայացուցիչի հավասարագրման առնչությամբ որևէ խնդիր չի առաջացնում:

.....
 <http://www.un.org/aboutun> • <http://www.un.org/members>
.....

**1945 թ. 51 անդամ դեմքերումից մինչև դեմքի
2008 թ. 192 անդամ դեմքերում**

«Հարց ու պատասխան» թիմարին խաղ

Թիմային խաղ

Որոշես թիմի անդամ (թիմում՝ 2 կամ ավելի խաղացող) հանդես գալիս թիմի անդամները ղեկս է միասին աշխատեն մեկ ղափասախանի հանգելու համար, բայց ղեկս է կոնսենսուսի հասնեն մինչև ղափասախանը մյուս խաղացողներին հայցնելը:

1. Ո՞ր թվականին է հիմնադրվել ՄԱԿ-ը:
2. Քանի՞ անդամ երկիր ունի ՄԱԿ-ը:
3. Որո՞նք են ՄԱԿ-ի ղափսոնական լեզուները:
4. Ո՞վ է առաջարկել «ՄԱԿ» անվանումը:
5. Քանի՞ մարմին ունի ՄԱԿ-ը:
6. Ի՞նչ էր Ազգերի լիգան:
7. Երբևէ որևէ երկիր դո՞րս եկել է ՄԱԿ-ից:
8. Ի՞նչ են անվանում ՄԱԿ-ի կանոնների և կարգավորումների հավաքածուն:
9. Նշի՞ր ՄԱԿ-ի նղափակներից որևէ մեկը:
10. Ե՞րբ և որե՞ղ է ստրագրվել ՄԱԿ-ի հոչակագիրը:

Սա ՄԱԿ-ի դրոշն է: Այն ունի կապույտ հիմնագույն, որի կենտրոնում սպիտակ խորհրդանիշն է: Վերջինս աշխարհի քարտեզն է՝ շրջանակված ձիթապտղի ճյուղերով՝ խորհրդանշելով աշխարհի խաղաղությունը: Խորհրդանիշը պետք է լինի դրոշի լայնության կեսի չափով և գտնվի դրոշի ճիշտ կենտրոնում:

2

Միավորված ազգերի կազմակերպության ընթացիկ

ՄԱԿ-ի համակարգի մի շարք ձեռքբերումներ

- ՄԱԿ-ը ադազադութացման մեծ շարժման դաշտան էր, մի շարժում, որի շնորհիվ անկախացավ ավելի քան 80 դեսութում:
- ՄԱԿ-ի համակարգը ադրամների և ծառայութումների մեծ գնորդ է՝ արեկան սդառելով շուրջ 6,4 միլիարդ դոլար: ՄԱՄԳ-ն գնում է աշխարհում արտադրող դասվասանյութերի կեսը:
- ՄԱԿ-ի մարդասիրական օգնութումն ցույց սվող գործակալութումները համաշեղ օժանդակության և դաշտանության միջոցներ են հայթայթում աշխարհի ավելի քան 23 միլիոն փախսական և եղահամված մարդկանց համար:
- ՄԱԿ-ի համակարգը սահմանում է եխնիկական չափանիշներ հեռահաղորդակցության, ավիացիայի, բեռնափոխադրման և փոսային ծառայութումներում, որոնք հնարավոր են դարձնում միջազգային գործարքները:
- ՄԱԿ-ի՝ մանկական հիվանդութումների դեմ համընդհանուր դասվասումների արողարքավները վերացրել են ծաղկախսը և 99 տկոսով նվազեցրել դոլիոմիելիտի դեդերը:
- Պարենի համաաշխարհային ծրագիրը՝ ՄԱԿ-ի դարենի առաջնային օգնության կազմակերպութումը, արեկան փոխադրում է շուրջ 5 միլիոն տոննա դարեն՝ սնելով 80 երկրների մոտ 113 միլիոն մարդու:

ՄԱԿ-ի ընթացիք

Ըստ ՄԱԿ-ի կանոնադրության՝ ստեղծվել է Միավորված ազգերի կազմակերպության վեց հիմնական մարմին: Ստորև համառոտակի ներկայացված են դրանց կառուցվածքը և գործառույթները:

ԳԼԽԱՎՈՐ ԱՍԱՄԲԼԵԱ

ՄԱԿ-ի բոլոր անդամները (ներկայումս 192) ներկայացված են Գլխավոր ասամբլեայում: Յուրաքանչյուր պետությունը՝ հարուստ թե աղքատ, մեծ թե փոքր, ունի մեկ ձայն: Այնպիսի հարցերի վերաբերող որոշումները, ինչպիսիք են միջազգային խաղաղությունը և անվտանգությունը, նոր անդամների ընդունումը և ՄԱԿ-ի բյուջետային հարցերը, լուծվում են ձայների երկու երրորդի մեծամասնությամբ: Մյուս հարցերը լուծվում են պարզ մեծամասնությամբ: Վերջին տարիներին հատուկ ջանքեր են գործադրվում որոշումները պաշտոնական քվեարկության փոխարեն կոնսենսուսով ընդունելու համար:

Գլխավոր ասամբլեայի կանոնավոր նստաշրջանը սկսվում է ամեն տարվա սեպտեմբերին և շարունակվում ամբողջ տարվա ընթացքում: Յուրաքանչյուր նստաշրջանի սկզբում Գլխավոր ասամբլեան անցկացնում է ընդհանուր բանավեճ, որի ընթացքում պետությունների կամ կառավարությունների ղեկավարները և մյուս մասնակիցներն իրենց տեսակետներն են ներկայացնում միջազգային հանրությանը՝ օրակարգի բազմաթույլ հարցերի վերաբերյալ՝ սկսած պատերազմից ու ահաբեկչությունից մինչև համաճարակ ու աղքատություն:

2005 թ. աշխարհի առաջնորդները հավաքվեցին Նյու Յորքում՝ ՄԱԿ-ի Կենտրոնական գրասենյակում՝ մասնակցելու Գլխավոր ասամբլեայի բարձր մակարդակի զագաթաժողովին և նշելու կազմակերպության 60-րդ տարեդարձը: Ամեն տարի ասամբլեան նախագահող է ընտրում, որը վարում է նիստերը:

Գլխավոր ասամբլեայի կանաչ և ոսկեգույն սրահը տեղավորում է 192 պատվիրակություններին: Յուրաքանչյուր պատվիրակություն ունի վեց նստատեղ, ինչպես նաև կա լրատվամիջոցների և հանրության համար մի պատշգամբ, որով էլ նստատեղերի թիվը դառնում է 1898:

Գլխավոր ասամբլեայի 62-րդ նստաշրջանի նախագահ պրն. Սրզջան Քերիմը՝ նախկին Մակեդոնիայի հարավսլավական հանրապետությունից:

Գործառույթները

- ▶ Քննարկել և հանձնարարականներ տալ ցանկացած հարցի վերաբերյալ (բացառությամբ այն հարցերի, որոնք միաժամանակ քննարկվում են Անվտանգության խորհրդում):
- ▶ Քննարկել զինված հակամարտությունների և սպառազինության վերաբերյալ հարցեր:
- ▶ Քննարկել երեխաների, երիտասարդության, կանանց և այլոց վիճակի բարելավման ուղիներն ու միջոցները:
- ▶ Քննարկել կայուն զարգացման և մարդու իրավունքների հարցերը:
- ▶ Որոշել, թե յուրաքանչյուր անդամ երկիր որքան պետք է վճարի ՄԱԿ-ի գործունեության համար, և ինչպես պետք է ծախսվի այդ գումարը:

Հիմնական կոմիտեները

Գլխավոր ասամբլեայի քննարկումներից շատերն անցկացվում են նրա վեց հիմնական կոմիտեներում.

- ▶ Առաջին կոմիտե (զինաթափում և միջազգային անվտանգություն),
- ▶ Երկրորդ կոմիտե (տնտեսական և ֆինանսական),
- ▶ Երրորդ կոմիտե (սոցիալական, մարդասիրական և մշակութային),
- ▶ Չորրորդ կոմիտե (հատուկ քաղաքական և ապագադրության),
- ▶ Հինգերորդ կոմիտե (վարչական և բյուջետային),
- ▶ Վեցերորդ կոմիտե (իրավական):

Մեկ երկիր, մեկ ձայն

Գլխավոր ասամբլեայում յուրաքանչյուր երկիր ունի մեկ ձայն: Այս կանոնը վերաբերում է բոլոր պետություններին՝ մեծ, փոքր: Չինաստանն ունի ավելի քան մեկ միլիարդ բնակչություն: Այն ունի մեկ ձայնի իրավունք: Պալաուն, ՄԱԿ-ի անդամ երկրների ամենափոքր պետություններից մեկը, ունի ընդամենը 17 հազար բնակիչ: Այն նույնպես ունի մեկ ձայնի իրավունք:

Գլխավոր ասամբլեայի վերջին գործողություններից մի ֆանիսը

- ▶ 2006 թ. ՄԱԿ-ի անդամ պետությունները համաձայնության եկան ասամբլեայի աշխատանքը բարեփոխելու շուրջ, որը ներառում է որոշումներ ընդունելու գործընթացի արագացում, ասամբլեայի օրակարգի ռացիոնալացում և ասամբլեայի նախագահի դերի ու իշխանության ամրապնդում:
- ▶ 2006 թ. ասամբլեան հավանություն տվեց նոր, ուժեղացված Մարդու իրավունքների խորհրդի ստեղծմանը, որը պիտի փոխարիներ այնքան շատ քննադատված ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների հանձնաժողովին: Նոր խորհուրդը, որը պաշտոնապես բացվեց 2006 թ. հունիսի 19-ին, ժնկում, որպես Գլխավոր ասամբլեայի օժանդակ մարմին, ՄԱԿ-ի համակարգում ավելի բարձր կարգավիճակ ունի:
- ▶ Ասամբլեան 2001-2010 թթ. հայտարարեց զարգացող երկրներում, հատկապես Աֆրիկայում մալարիայի նահանջի տասնամյակ: Մալարիայի նահանջ» շարժումն օգնում է կանխելու համաճարակները և բարելավելու կյանքը: Հաշվարկված է, որ մալարիան տարեկան խլում է մինչև 2,7 միլիոն մարդու կյանք. այդ մահվան դեպքերի 90 տոկոսը տեղի է ունենում Աֆրիկայում, և հինգից ցածր տարիքի երեխաները ամենախոցելի են: Մալարիայից օրական մահանում է ավելի քան 3 հազար աֆրիկացի երեխա:
- ▶ 2000 թ. ՄԱԿ-ի գագաթաժողովում աշխարհի առաջնորդները Հազարամյակի հռչակագրում XXI դարի աշխարհն ավելի ապահով վայր դարձնելու խնդիր դրեցին, որն էլ վերահաստատեցին 2005 թվականին:

.....
 www.un.org/ga

ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Եթե Գլխավոր ասամբլեան կարող է քննարկել յուրաքանչյուր համաշխարհային հարց, ապա Անվտանգության խորհրդի հիմնական պատասխանատվությունը խաղաղության և անվտանգության հարցերն են:

Անդամակցությունը

Անվտանգության խորհուրդն ունի տասնհինգ անդամ: Հինգը մշտական անդամներ են՝ Չինաստանը, Ֆրանսիան, Ռուսաստանի Դաշնությունը, Միացյալ Թագավորությունը և Միացյալ Նահանգները: Մյուս տասը ոչ մշտական անդամներին Գլխավոր ասամբլեան ընտրում է երկու տարով և ըստ աշխարհագրական ներկայացուցչության:

Գործառույթները

- ▶ Զետաքննել յուրաքանչյուր բանավեճ կամ իրադրություն, որը կարող է հանգեցնել միջազգային հակամարտության:
- ▶ Զանձնարարել բանավեճերի կարգավորման մեթոդներ ու կարգեր:
- ▶ Զանձնարարել քայլեր յուրաքանչյուր սպառնալիքի կամ հարձակողական գործողության դեմ:
- ▶ Գլխավոր ասամբլեային հանձնարարել ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարի նշանակումը:

Հանդիպումները

Ի տարբերություն Գլխավոր ասամբլեայի՝ Անվտանգության խորհուրդը կանոնավոր հանդիպումներ չի ունենում: Այն կարող է շատ արագ իրավիճակներ քննարկել և անդամները հերթով նախագահում են խորհրդում, յուրաքանչյուրը՝ մեկ ամսով: Նրանք ստանձնում են այդ պաշտոնն իրենց երկրների անգլերեն անվանումների այբբենական կարգով:

Որպեսզի բանաձևն ընդունվի Անվտանգության խորհրդում, խորհրդի ինն անդամներ պետք է կողմ քվեարկեն, բայց եթե հինգ մշտական անդամներից որևէ մեկը դեմ քվեարկի, դա համարում են «վետո», և բանաձևը չի ընդունվում:

.....
 www.un.org/docs/sc/
.....

Անվտանգության խորհրդի պատերը՝ Նորվեգիայի նվերը՝ նախագծված նորվեգացի նկարիչ Արնշտայն Արնեբերգի կողմից: Պեր Քրոգի (Նորվեգիա) կողմից մի մեծ որմնանկար, որը խորհրդանշում է ապագա խաղաղության և անհատի անկախության խոստումը, ծածկում է արևելյան պատը գրեթե ամբողջությամբ:

Գլխավոր քարտուղար Բան Կի-մունը Անվտանգության խորհրդում խոսում է «Երիտասարդ Կարմիր խաչ»-ական ուսանողների հետ

Անվտանգության խորհրդի վերջերս իրականացրած մի քանի գործողություններ

- ▶ 2007 թ. հուլիսին խորհուրդը միաձայն կողմ քվեարկեց Դարձուրում Աֆրիկյան Միություն- ՄԱԿ համատեղ 26 հազարանոց իրականացմանը՝ ջանալով կասեցնել բռնությունը Սուդանի Արևմտյան Դարձուրի շրջանում, որտեղ 2003 թ. ի վեր կառավարական զորքերի և ապստամբ պարտիզանների առձակատման հետևանքով զոհվել է ավելի քան 25 հազար մարդ:
- ▶ Նախկին Հարավսլավիայում և Ռուանդայում մարդկության դեմ կատարված հանցանքները հետաքննելու համար խորհուրդը հիմնել է երկու միջազգային քրեական դատարան:
- ▶ 2001 թ. սեպտեմբերի 11-ին ԱՄՆ-ի վրա ահաբեկչական հարձակումներից հետո խորհուրդը հիմնեց Հակաահաբեկչական կոմիտե՝ օգնելով երկրներին հզորացնելու ահաբեկչության դեմ պայքարի հնարավորությունները:

Ամփոփում

Արդա՞ր է արդյոք, որ միայն հինգ ղեկավարներ ունեն վետոյի իրավունք

Երկրորդ համաշխարհային ղառերազմից հետո Չինաստանը, Ֆրանսիան, Ռուսաստանի Դաշնությունը (Նախկին ԽՍՀՄ), Միացյալ Թագավորությունը և Միացյալ Նահանգները Միավորված ազգերի կազմակերպության ստեղծման գործում սանձնեցին հիմնական դեր: ՄԱԿ-ի կանոնադրության հեղինակները հասկացան, որ այս հինգ երկրները կշարունակեն կարևոր դեր խաղալ միջազգային խաղաղության և անվտանգության ղառողանման գործում: Ուստի «մեծ հնգյակը» սառցավ հասուկ

ծայնի իրավունք, որը հայտնի է որպես «վետոյի իրավունք»: Կանոնադրությունը նախագծողները համաձայնեցին, որ եթե «մեծ հնգյակից» որևէ մեկը դեմ փետարկի 15 անդամ ունեցող Անվտանգության խորհրդում, բանաձևը կամ որոշումը չի ընդունվի:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ (ՏՆՏՍՈՑԽՈՐԴ)

Տնտեսական և սոցիալական խորհուրդը մի համաժողով է, որտեղ քննարկվում են տնտեսական հարցեր, ինչպիսիք են առևտուրը, տրանսպորտը, տնտեսական զարգացումը և սոցիալական հարցերը: Այն նաև աջակցում է երկրներին՝ ամենուր համաձայնության գալու կրթության ու առողջապահության պայմանները բարելավելու, մարդու համընդհանուր իրավունքների և ազատությունների նկատմամբ հարգանքի ու հսկողության հարցերում:

Եվեդիայի նվեր ՏՆՏՍՈՑԽՈՐԴ-ի պալատը. նախագծել է շվեդ Ավեն Մարկելիուսը:

Գործառույթները

- ▶ Ծառայում է որպես միջազգային տնտեսական և սոցիալական հարցերի հիմնական ֆորում:
- ▶ Նպաստում է կենսամակարդակի, լիարժեք աշխատանքի և տնտեսական ու սոցիալական առաջընթացի բարձր չափորոշիչներին:
- ▶ Փորձում է լուծումներ թելադրել միջազգային տնտեսական, սոցիալական և առողջության հետ կապված խնդիրների, ինչպես նաև միջազգային մշակութային և կրթական համագործակցության հարցերի վերաբերյալ:

Անդամակցությունը

Խորհուրդն ունի 54 անդամ, որոնք ընտրվում են երեք տարի ժամկետով: Քվեարկությունը խորհրդում կատարվում է պարզ մեծամասնությամբ, յուրանքանչյուր անդամ ունի մեկ ձայն: Ամեն տարի խորհուրդն անցկացնում է մի քանի կարճ նստաշրջաններ՝ կազմակերպությանը ներկայացնելով իր աշխատանքը և հաճախ ընդգրկելով քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչներին: Տնտեսական և սոցիալական խորհուրդը հուլիսին ժնկում կամ Նյու Յորքում անցկացնում է նաև իր ամենամյա չորսշաբաթյա հիմնական նստաշրջանը:

Օժանդակ մարմինները

Տնտեսությունը ունի շատ հանձնաժողովներ, որոնք զբաղվում են բազմազան հարցերով: Դրանցից են՝ Թմրանյութերի հանձնաժողովը, Սոցիալական զարգացման հանձնաժողովը, Բնակչության և զարգացման հանձնաժողովը, Կանանց կարգավիճակի հանձնաժողովը, Վիճակագրության հանձնաժողովը, Հանցագործությունների կանխման և քրեական արդարադատության հանձնաժողովը, Կայուն զարգացման հանձնաժողովը, Գիտության և տեխնիկայի զարգացման հանձնաժողովը և ՄԱԿ-ի Անտառների հարցերի ֆորումը:

Խորհուրդը ղեկավարում է նաև 5 տարածաշրջանային հանձնաժողովներ. Աֆրիկայի տնտեսական հանձնաժողովը (ԱՏՀ), Եվրոպայի տնտեսական հանձնաժողովը (ԵՏՀ), Լատինական Ամերիկայի Կարիբյան շրջանի տնտեսական հանձնաժողովը (ԼԱԿՇՏՀ), Ասիայի և Խաղաղ օվկիանոսի շրջանի սոցիալ-տնտեսական հանձնաժողովը (ԱԽՕՇՍՏՀ), Արևմտյան Ասիայի սոցիալ-տնտեսական հանձնաժողովը (ԱԱՍՏՀ):

ՄԱԿ-ի մի քանի մասնագիտացված գործակալություններ, հիմնադրամներ և ծրագրեր

Տնտեսական և սոցիալական խորհուրդը քննարկում է մի քանի մասնագիտացված գործակալությունների, հիմնադրամների և ծրագրերի գեկույցները, որոնցից յուրաքանչյուրը մի առանձին կազմակերպություն է՝ իր անդամներով, բյուջեով և կենտրոնական գրասենյակով: Ահա այդ կազմակերպությունների ոչ լրիվ ցուցակը:

	<p>ՄԱԶԾ UNDP www.undp.org</p>	<p>ՄԱԿ-ի Զարգացման ծրագիրը ՄԱԿ-ի գլոբալ զարգացման ցանցն է, որը, կողմնակից լինելով բարեփոխումներին և պետություններին հաղորդակից դարձնելով գիտությանը, փորձառությանը և ռեսուրսներին, օգնում է մարդկանց ավելի լավ կյանք կառուցելու: ՄԱԶԾ-ն գործում է 166 երկրներում՝ փորձելով նրանց հետ լուծել տվյալ երկրի զարգացման գլոբալ և ազգային խնդիրները:</p>
	<p>ՄԱԿՄ UNICEF www.unicef.org</p>	<p>ՄԱԿ-ի Մանկական հիմնադրամը ՄԱԿ-ի այն հիմնական կազմակերպությունն է, որը պաշտպանում, խթանում և պահպանում է երեխաների իրավունքները: Հիմնադրամը ջանում է նաև պաշտպանել աշխարհի ամենամաքաբարենպաստ պայմաններում ապրող երեխաներին:</p>
	<p>ՄԱՇՄԾ UNEP www.unep.org</p>	<p>ՄԱԿ-ի Շրջակա միջավայրի ծրագիրը ղեկավարում և խրախուսում է համազոր-ծակցությունը շրջակա միջավայրի պահպանման ոլորտում: Նա օժանդակում է շրջակա միջավայրի վերահսկմանը, գնահատմանը և վաղ ահազանգմանը:</p>
	<p>ՄԱԲՀ UNFPA www.unfpa.org</p>	<p>ՄԱԿ-ի Բնակչության հիմնադրամը խթանում է կանանց, տղամարդկանց և երեխաների՝ առողջ ապրելակերպ վարելու իրավունքը: ՄԱԲՀ-ն օգնում է երկրներին օգտագործելու բնակչության տվյալները աղբատության նվազեցման ռազմավարությունների և ծրագրերի համար և համոզվելու, որ յուրաքանչյուր հղիություն ցանկալի է, յուրաքանչյուր ծնունդ՝ ապահով, և յուրաքանչյուր աղջկա ու կնոջ վերաբերվում են արժանապատվությամբ և հարգանքով:</p>
	<p>ՄԱՓԳԳ UNHCR www.unhcr.org</p>	<p>ՄԱԿ-ի Փախստականների հարցերով գերագույն հանձնակատարը օրինական պաշտպանություն է ապահովում փախստականների համար և նրանց խնդիրների հուսալի լուծումներ փնտրում՝ օգնելով նրանց կամ կամավոր վերադառնալու իրենց տները, կամ հաստատվելու այլ երկրներում:</p>
	<p>ԱՄԿ ILO www.ilo.org</p>	<p>Աշխատանքի միջազգային կազմակերպությունը ծրագրեր և ռազմավարություններ է մշակում՝ խթանելու աշխատողների հիմնարար իրավունքները, բարելավելու աշխատանքային և կենսական պայմանները և մեծացնելու աշխատանքի հնարավորությունները:</p>
	<p>ԱՄՀ IMF www.imf.org</p>	<p>Արժույթի միջազգային հիմնադրամը հետևում է, որ արժույթային և ֆինանսական գլոբալ համակարգը կայուն լինի: Նա խորհուրդներ է տալիս հիմնական տնտեսական քաղաքականության հարցերի առնչությամբ, ապահովում ժամանակավոր ֆինանսական աջակցություն և կրթելով խթանում աճն ու կրճատում աղբատությունը:</p>

	<p>ՊԳԿ FAO www.fao.org</p>	<p>Պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպությունն աշխատում է վերացնել սովն ու թերսնունդ և բարձրացնել սննդի մակարդակը: Նաև աջակցում է իր անդամ պետություններին գյուղատնտեսության ոլորտի կայուն զարգացման հարցում:</p>
	<p>ՄԱԿԳՄԿ UNESCO www.unesco.org</p>	<p>ՄԱԿ-ի Կրթության, գիտության և մշակույթի կազմակերպությունը խթանում է միջազգային համագործակցությունը և հեշտացնում տեղեկատվության փոխանակումը կրթության, գիտության, մշակույթի և հաղորդակցության ոլորտներում:</p>
	<p>ԱԶԿ WHO www.who.org</p>	<p>Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպությունը ղեկավարում և համակարգում է միջազգային առողջապահական աշխատանքը, խթանում և համակարգում է հիվանդությունների կանխման ուղղությամբ տարվող հետազոտությունները:</p>
	<p>ԴԲ World Bank www.worldbank.org</p>	<p>Համաշխարհային բանկը ցածր տոկոսադրույքով և առանց տոկոսադրույքի վարկեր ու դրամական նպաստներ է տրամադրում զարգացող երկրներին կրթության, առողջապահության, ենթակառուցվածքների, հաղորդակցության և այլ նպատակների համար:</p>
	<p>ՔԱՍԿ ICAO www.icao.int</p>	<p>Քաղաքացիական ավիացիայի միջազգային կազմակերպությունն ապահովում է միջազգային օդային տրանսպորտի անվտանգ, ապահով, կանոնավոր և կայուն զարգացում՝ նվազեցնելով գլոբալ քաղաքացիական ավիացիայի բացասական ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա:</p>
	<p>ԾՄԿ IMO www.imo.org</p>	<p>Ծովազնացության միջազգային կազմակերպությունը պատասխանատու է մաքուր ծովերում ապահով, անվտանգ ու արդյունավետ բեռափոխադրման և նավերից ծովերի աղտոտումը կանխելու համար:</p>
	<p>ՀՄՍ ITU www.itu.int</p>	<p>Հեռահաղորդակցության միջազգային միությունը աշխատում է կառավարությունների և մասնավոր հատվածի հետ, որպեսզի համակարգի հեռահաղորդակցության համաշխարհային ցանցերի և ծառայությունների գործողությունները: ՀՄՍ-ն օգնում է աշխարհին հաղորդակցվել՝ սկսած լայնաշերտ ինտերնետից մինչև վերջին սերնդի անլար տեխնոլոգիաներ, օդային և ծովային նավարկությունից մինչև ռադիոստաղագիտություն և արբանյակային օդերևութաբանություն, հեռախոսային և ֆաքսային ծառայություններից մինչև հեռուստատեսային հեռարձակում:</p>
	<p>ՀՓՍ UPU www.upu.int</p>	<p>Փոստային համընդհանուր միությունը խրախուսում է համընդհանուր, արդյունավետ, հասանելի փոստային որակյալ ծառայությունների կայուն զարգացումը, որպեսզի հեշտացնի աշխարհի մարդկանց հաղորդակցությունը:</p>
	<p>ՕԴԿ WMO www.wmo.int</p>	<p>Օդերևութաբանության համաշխարհային կազմակերպությունը համակարգում է երկրագնդի մթնոլորտի վիճակի և փոփոխության, օվկիանոսների հետ փոխազդեցության, կլիմայական պայմանների և ջրային ռեսուրսների բաշխման գլոբալ գիտական հետազոտությունները:</p>
	<p>ՄՍԴԿ WIPO www.wipo.int</p>	<p>Մտավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպությունն ապահովում է, որ ստեղծագործողների և մտավոր սեփականություն ունեցողների իրավունքները պաշտպանված լինեն ողջ աշխարհում, և գյուտարարներն ու հեղինակները համապատասխանաբար ծանաչված լինեն և իրենց գյուտերի ու ստեղծագործությունների համար պարգևատրվեն:</p>
	<p>ԳԶՄԴ IFAD www.ifad.org</p>	<p>Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամն ուղղակի ներդրումներ է կատարում և հավաքագրում լրացուցիչ միջոցներ գյուղաբնակ աղքատների տնտեսական զարգացումը խթանելու համար նախատեսված ծրագրերի համար: 800 միլիոն կին, տղամարդ և երեխա են ապրում գյուղական վայրերում և իրենց ապրուստի համար կախված են գյուղատնտեսությունից և դրա հետ կապված գործունեությունից:</p>
	<p>ՄԱԱԶԿ UNIDO www.unido.org</p>	<p>ՄԱԿ-ի Արդյունաբերության զարգացման միջազգային կազմակերպությունն օգնում է երկրներին բարելավելու իրենց ազգային զարգացման քաղաքականությունն ու իրավական շրջանակները: Նրա ստեղծված հատուկ ծրագրերը նպաստում են շուկայի և ֆինանսների մատչելիությանը՝ միկրո, փոքր և միջին չափերի գյուղատնտեսական արդյունաբերության զարգացման համար:</p>

**ՄԱԶՅԿ
UNWTO**

www.world-tourism.org

Ջրոսաշրջության համաշխարհային կազմակերպությունը խթանում է պատասխանատու, կայուն և բոլորին հասանելի տուրիզմի զարգացումը՝ նպատակ ունենալով նպաստել տնտեսական զարգացմանը, միջազգային փոխընթացմանը, խաղաղությանը, բարեկեցությանը, մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների նկատմամբ հարգանքին և հետևողականությանը: Նա զբոսաշրջության ոլորտում հատուկ ուշադրություն է դարձնում զարգացող երկրների շահերին:

UNITED NATIONS
Office on Drugs and Crime

**ՄԱԹՅՊԳ
UNODC**

www.unodc.org

ՄԱԿ-ի Թմրամիջոցների և հանցագործության դեմ պայքարի գրասենյակն աջակցում է երկրներին անօրինական թմրամիջոցների, հանցագործության և ահաբեկչության դեմ պայքարում: Նա փորձում է ընդլայնել հանցագործություններին և թմրամիջոցներին առնչվող հարցերի ըմբռնման շրջանակը և օգնել երկրներին զարգացնելու ազգային օրենսդրությունը և կիրառելու միջազգային պայմանագրերը:

**ՄԱԿԶԳ
UNIFEM**

www.unifem.org

ՄԱԿ-ի Կանանց զարգացման հիմնադրամը ֆինանսական և տեխնիկական աջակցություն է ապահովում նորարարական ծրագրերին և ռազմավարություններին՝ խրախուսելու կանանց հզորացումը և զենդեռային հավասարությունը, ինչպես նաև հանդես է գալիս որպես խթանող հիմնական զարգացման միջոցառումներին կանանց հատուկ ներգրավումն ապահովելու համար:

**ՊԴԾ
WFP**

www.wfp.org

Պարենի համաշխարհային ծրագիրը պարեն է մատակարարում մարդածին և բնական աղետների զոհերին օժանդակելու համար, բարելավում ամենախոցելի մարդկանց սնուցումն ու կենսակերպը նրանց կյանքի ճգնաժամային պահերին և խթանում մարդկանց ու համայնքների ինքնավստահությունը:

**ՄԱՍԲԾ
UNHABITAT**

www.unhabitat.org

ՄԱԿ-ի Մարդկային բնակավայրերի ծրագիրը խթանում է սոցիալապես և էկոլոգիապես կանգուն քաղաքներ գաղափարը՝ նպատակ ունենալով պատշաճ օթևանով ապահովել բոլորին:

Խնամակալության խորհրդի պալատը կահավորվել է Դանիայի կողմից և նախագծվել դանիացի Ֆինն Ջուլիի կողմից: Մի պատի վրա ձեռքերը վեր պարզած մի կնոջ արձան է՝ քանդակված նույնպես դանիացի Դենրիկ Աթարկի կողմից:

Խնամակալության խորհուրդը

1945 թ., երբ ստեղծվեց ՄԱԿ-ը, տասնմեկ տարածք (առավելապես Աֆրիկայում և Խաղաղ օվկիանոսում) անցավ միջազգային հսկողության տակ: Խնամակալության համակարգի գլխավոր նպատակն էր խթանել հովանավորվող տարածքների բնակչության առաջընթացն ու նրանց աստիճանական զարգացումը դեպի ինքնակառավարում և անկախություն:

Անդամակցությունը

Խնամակալության խորհուրդը կազմված է Անվտանգության խորհրդի մշտական անդամներից (Չինաստան, Ֆրանսիա, Ռուսաստանի Դաշնություն, Միացյալ Թագավորություն և Միացյալ Նահանգներ): Յուրաքանչյուր անդամ ունի մեկ ձայն, և որոշումներն ընդունվում են պարզ մեծամասնությամբ:

Հանդիպումները

1994 թ. ի վեր, երբ վերջին խնամարկյալ տարածքը՝ Պալաուն, որը նախկինում ԱՄՆ-ի իշխանության տակ էր, հասավ ինքնակառավարման, խորհուրդը գրեթե կես դար աշխատելուց հետո պաշտոնապես դադարեց գործելուց: Այն նորից կգունարվի միայն անհրաժեշտության դեպքում:

☑ Փաստ

Աղագաղութացում

1945 թ. աշխարհի բնակչության կեսն ապրում էր դրսից վերահսկվող երկրներում: Այս երկրները, որոնք հայտնի էին որպես գաղութներ, բաժանված էին մի քանի գերտերությունների միջև, որոնցից էին Միացյալ Թագավորությունը, Ֆրանսիան և Պորտուգալիան: Աղագաղութացում անվամբ հայտնի գործընթացի շնորհիվ ՄԱԿ-ը գաղութներից շատերին օգնեց անկախանալու: 1960 թ. Գլխավոր ասամբլեան ընդունեց հռչակագիր, որպեսզի արագացնի բոլոր գաղութների և ժողովուրդների անկախության գործընթացը: Հաջորդ տարի Աղագաղութացման կոմիտե ստեղծեց: ՄԱԿ-ի աղագաղութացման ջանքերի շնորհիվ ավելի քան 80 նախկին գաղութ այժմ ՄԱԿ-ի անդամ է: Այսօր ընդամենը 1,5 միլիոն մարդ է ապրում ոչ անկախ տարածքներում:

Արդարադատության միջազգային դատարանը խաղաղության պալատում իր 60-ամյակի տոնակատարության ժամանակ Հաագայում (Նիդեռլանդներ):

Արդարադատության միջազգային դատարան

Արդարադատության միջազգային դատարանը (ԱՄԴ) ստեղծվել է 1946 թ. որպես ՄԱԿ-ի՝ իրավական դատավճիռներ կայացնող հիմնական մարմին: Միայն պետությունները կարող են հայց ներկայացնել դատարան, ոչ թե անհատները: Եթե երկիրը համաձայնում է, որ գործը վարի դատարանը, ապա պետք է խստանա ենթարկվել դատարանի որոշմանը: Բացի այդ, դատարանը խորհրդատվություն է տրամադրում ՄԱԿ-ի մյուս մարմիններին:

2006 թ. հունիսի տվյալներով՝ ԱՄԴ-ն կայացրել է 92 դատավճիռ երկրների միջև ծագած տարածայնությունների վերաբերյալ, ներառյալ՝ տարածքային սահմանների, դիվանագիտական հարաբերությունների, երկրների ներքին գործերին չմիջամտելու և պատանդ վերցնելու մասին հարցերը:

Կառուցվածք

Դատարանը տեղակայված է Հաագայի (Նիդեռլանդներ) խաղաղության պալատում: Այն բաղկացած է տասնհինգ դատավորից, որոնց ընտրում են Գլխավոր ասամբլեան և Ավտանգության խորհուրդը: Միևնույն երկրից երկու դատավոր չի կարող ընտրվել: Մինչ որոշում կայացնելը ինը դատավորներ պետք է համաձայնության գան: Դատարանի բոլոր դատավճիռները վերջնական են և չեն կարող բողոքարկվել: Եթե ներգրավված երկրներից որևէ մեկը չի համաձայնում որոշմանը, մյուս կողմը կարող է գործը տանել Անվտանգության խորհուրդ: 2006 թ. փետրվարի 6-ին դատավոր Ռոզալին Հիգինզը (Միացյալ Թագավորություն)՝ դատարանի միակ կին անդամը, ընտրվեց Միջազգային դատարանի նախագահ՝ երեք տարի ժամկետով՝ այդպիսով դառնալով դատարանի առաջին իգական սեռի նախագահը:

Միջազգային մրցույթից հետո ֆրանսիացի ճարտարապետ Լուի Կորդոնիեի խաղաղության պալատի նախագիծն այժմ գտնվում է Հաագայում՝ Նիդեռլանդներ: 1913թ. այնտեղ են գտնվել Արդարադատության միջազգային դատարանն ու նրա նախորդները:

Արդարադատության միջազգային դատարանի վեբզին որոշումներից մի ֆանիսը

- ▶ 2006 թ. հանրային լուսմները եզրափակելուց հետո դատարանը որոշեց քննել Բոսնիա և Հերցեգովինայի հայցը, ըստ որի՝ Սերբիան ու Մոնտենեգրոն խախտել էին Ցեղասպանության հանցագործությունը կանխարգելելու և պատժելու մասին կոնվենցիայով ստանձնած պարտավորությունները:
- ▶ 2004 թ. դատարանը միաձայն հաստատեց, որ Պաղեստինի գրավյալ տարածքում Իսրայելի կողմից պատի կառուցումը միջազգային օրենքի խախտում է:
- ▶ 2002 թ. դատարանը կարգավորեց Նիգերիայի և Կամերունի սահմանային վեճը՝ վեճի հիմնական առարկա Բակասի թերակղզին հանձնելով Կամերունի ինքնիշխանությանը:

.....
📄 www.icj-cij.org
.....

☑ Փաստեր

Որո՞նք են մյուս միջազգային դատարանները

Արդարադատության միջազգային դատարանը լուծում է կառավարությունների միջև վեճերը: Այն չի հետապնդում անհատներին:

Նախկին Հարավսլավիայի և Ռուանդայի գործերով միջազգային քրեական դատարանները քննում են միայն տվյալ երկրներում մարդկության դեմ կատարած հանցանքների համար մեղադրվող անհատների գործեր:

Քարտուղարություն

Քարտուղարությունը, որը ղեկավարում է Գլխավոր քարտուղարը, բաղկացած է Նյու Յորքում և աշխարհի տարբեր երկրներում տեղակայված գրասենյակներում աշխատող միջազգային անձնակազմից և իրականացնում է կազմակերպության ամենօրյա աշխատանքը: Նրա պարտականությունները նույնքան բազմաբնույթ են, որքան այն խնդիրները, որոնց առնչվում է ՄԱԿ-ը. սկսած խաղաղարար գործողությունների կառավարումից մինչև միջազգային բանավեճերում միջնորդի դերը կամ սոցիալական և տնտեսական միտումների ուսումնասիրումը: Քարտուղարության պարտականություններից է ՄԱԿ-ի մյուս մարմիններին ծառայելը և դրանց առաջարկած ծրագրերի ու ռազմավարության ղեկավարումը:

Ռ՞ւմ է այն ծառայում

ՄԱԿ-ի Կենտրոնական գրասենյակը կոչված է ծառայելու չորս հիմնական խմբերի. պատվիրակություններ, որոնք ներկայացնում են 192 անդամ պետություններին և ամեն տարի Նյու Յորք են ուղարկում ավելի քան 5000 մարդ՝ մասնակցելու Գլխավոր ասամբլեայի նստաշրջաններին, միջազգային անձնակազմ կամ Քարտուղարություն, որն ունի շուրջ 5478 աշխատող Նյու Յորքում, այցելուներ՝ 2007 թ. մոտ 1 միլիոն, և մոտ 2 հազար լրագրողներ, որոնք մշտապես հավատարմագրվում են, բայց շուրջ 5 հազարը մասնակցում են հիմնական ժողովներին: Նաև ՄԱԿ-ի կողմից հավատարմագրված ավելի քան 3 հազար ոչ կառավարական կազմակերպություն, որոնցից շատերը մասնակցում են Կենտրոնական գրասենյակի ժողովներին: Նյու Յորքի տարեկան ընդհանուր եկամուտը ՄԱԿ-ի շնորհիվ գնահատվում է 3,3 միլիարդ դոլար:

Աշխարհի բոլոր կետերից ավելի քան 5000 մարդ է աշխատում Նյու Յորքում՝ ՄԱԿ-ի Կենտրոնական գրասենյակում:

Գործառույթներ

- ▶ Հավաքել և մշակել տեղեկություններ տարբեր խնդիրների վերաբերյալ, որպեսզի կառավարությունների պատվիրակները կարողանան ուսումնասիրել փաստերը և առաջարկություններ անել:
- ▶ Օգնել ՄԱԿ-ի որոշումների իրագործմանը:
- ▶ Կազմակերպել միջազգային համաժողովներ:
- ▶ Ելույթները և փաստաթղթերը թարգմանել ՄԱԿ-ի պաշտոնական լեզուներով:

Կառուցվածք

Գլխավոր քարտուղարը ՄԱԿ-ի գլխավոր վարչական պաշտոնյան է: Նրան աջակցում է միջազգային քաղաքացիական ծառայողների աշխատակազմը: Ի տարբերություն դիվանագետների, որոնք որոշակի երկիր են ներկայացնում, քաղաքացիական ծառայողներն աշխատում են բոլոր 192 անդամ երկրների համար և հրամաններ ստանում ոչ թե կառավարություններից, այլ Գլխավոր քարտուղարից:

Ինչդե՞ս է նշանակվում ՄԱԿ-ի Գլխավոր ֆարսուղարը

Գլխավոր քարտուղարը նշանակվում է հինգ տարի ժամկետով, Գլխավոր ասամբլեայի կողմից, Անվտանգության խորհրդի առաջարկով: Հիմնադրումից ի վեր ՄԱԿ-ն ունեցել է ութ Գլխավոր քարտուղար: Գլխավոր քարտուղարի նշանակումը կատարվում է տարածաշրջանային հաջորդականությամբ:

- Տրիգվե Լի (Նորվեգիա) 1946-1952 թթ.
- Դագ Համարշյուլդ (Շվեդիա) 1953-1961 թթ.
- Ու Թան (Մյանմար) 1961-1971 թթ.
- Կուրտ Վալդհայմ (Ավստրիա) 1972-1981 թթ.
- Խավիեր Պերես դե Կուելար (Պերու) 1982-1991 թթ.
- Բուրոս Բուրոս-Ղալի (Եգիպտոս) 1992-1996 թթ.
- Քոֆի Անան (Գանա) 1997-2006 թթ.
- Բան Կի-մուն (Հարավային Կորեա) 2007 թ.

Դագ Համարշյուլդ

Գլխավոր ֆարսուղարի մի ֆանի գործառույթներ

Կանոնադրության համաձայն՝ Գլխավոր քարտուղարը կազմակերպության «գլխավոր ղեկավար պաշտոնյան» է, որը պետք է վարի այդ պաշտոնը և կատարի Գլխավոր ասամբլեայի, Անվտանգության խորհրդի, Տնտեսական և սոցիալական խորհրդի և ՄԱԿ-ի այլ մարմինների կողմից «իրեն վստահված պարտականությունները»: Կանոնադրությունը Գլխավոր քարտուղարին իրավունք է վերապահում նաև Անվտանգության խորհրդի ուշադրությունը հրավիրել միջազգային խաղաղությանն ու անվտանգությանը սպառնացող ցանկացած հարցի վրա:

- ▶ Գլխավոր ասամբլեայի և ՄԱԿ-ի այլ մարմինների քննարկմանը ներկայացնել հարցեր,
- ▶ Անվտանգության խորհրդի ուշադրությունը հրավիրել այնպիսի խնդիրների վրա, որոնք, ըստ նրա, կարող են սպառնալ աշխարհի խաղաղությանը,
- ▶ «միջնորդի» դեր ստանձնել անդամ երկրների միջև տարածայնությունների դեպքում,
- ▶ առաջարկել իր «բարի ծառայությունները»:

☑ Փաստ

Արդյո՞ք Գլխավոր ֆարսուղարը միայնա՞յ է գործում

Ոչ: Գլխավոր քարտուղարը գործում է ՄԱԿ-ի անդամ պետությունների աջակցությամբ և հավանությամբ: Յուրաքանչյուր գործողություն, որը վերաբերում է պատերազմից հալածված տարածքներ խաղաղապահ զորքեր ուղարկելուն կամ բնական աղետից տուժած երկրի վերակառուցմանը աջակցելուն, պետք է որոշվի անդամ պետությունների կողմից:

ԲԱՆ ԿԻ-ՄՈՆ

Բան Կի-Մունը (Հարավային Կորեա) ստանձնեց ՄԱԿ-ի ութերորդ Գլխավոր ֆարսուղարի տաճարը՝ ունենալով կառավարության և միջազգային աստիճանի 37 տարեկան ծառայության փորձ:

Կարիերայի հիմնական փուլերը. Գլխավոր ֆարսուղար ընտրվելիս տղան Բանն իր երկրի արտաքին գործերի և առևտրի նախարարն էր: Նախարարությունում իր երկարատև տաճարում անցկացրած ընթացքում նա տաճարում էր ստանձնել Նյու Դելիում, Վաշինգտոնում և Վիեննայում, վարել մի շարք նախարարական տաճարներ, ներառյալ՝ նախագահի արտաքին ֆաղափականության խորհրդական, նախագահի ազգային անվտանգության հարցերով գլխավոր խորհրդական, ֆաղափականության ղեկավարման

հարցերով փոխնախարար և Ամերիկայի գործերի գլխավոր սնտեր: Իր ծառայության ընթացքում նրան առաջնորդող տեղականը Կորեական խաղաղ թերակղզու գաղափարն էր, և նա հետզհետե ավելի ու ավելի մեծ դեր էր խաղում տարածաշրջանում և աշխարհում խաղաղության և բարգավաճման հարցում:

Պրն. Բանը վաղեմի կառույց ունի ՄԱԿ-ի հետ՝ սկսած 1975 թ., երբ նա աշխատում էր արտաքին գործերի նախարարության ՄԱԿ-ի բաժանմունքում: Այդ աշխատանքն ընդլայնվեց տարիների ընթացքում. նա նշանակվեց Նյու Յորքում ՄԱԿ-ում Կորեայի Հանրապետության մշակական ներկայացուցչության առաջին ֆարսուղար, Սեուլում նախարարության ՄԱԿ-ի բաժանմունքի սնտեր, այնուհետև՝ դեստան Վիեննայում. այդ ընթացքում՝ 1999 թ., նա եղել է Միջուկային փորձարկումների համընդհանուր արգելման մասին համաձայնագրի կազմակերպության նախատեսարանական հանձնաժողովի նախագահ: 2001-2002 թթ., որդես աշխատակազմի ղեկավար, երբ Կորեայի Հանրապետությունն էր նախագահում Գլխավոր ասամբլեայում, նա նոյապես այդ նստաշրջանի առաջին որոշման հրատարակումը, որը դաստարարում էր սեպտեմբերի 11-ի ահաբեկչությունը, և հանդես եկավ մի շարք նախաձեռնություններով, որոնք ուղղված էին ասամբլեայի աշխատանքի ամրապնդմանը՝ դրանով իսկ նոյապես, որ ճգնաժամի և խառնաժողովի մթնոլորտում սկսված նստաշրջանը վերածվի մի նստաշրջանի, որտեղ մի շարք կարևոր բարեփոխումներ են ընդունվում:

Պրն. Բանը նաև ակտիվորեն ներգրավված է եղել միջկորեական հարաբերություններում: 1992 թ., որդես արգործնախարարի հասուն խորհրդական, նա հանդես եկավ Հարավ-Հյուսիս միջուկային զենքի վերահսկողության համատեղ հանձնաժողովի նախագահի դերում Կորեական թերակղզին ոչ միջուկային զոսի հայտարարելու տաճարական համատեղ հոշակագրի ընդունումից հետո: 2005 թ. սեպտեմբերին, լինելով արտաքին գործերի նախարար, նա առաջնային դեր խաղաց ևս մեկ բեկումնային համաձայնության ընդունման գործում, որը կոչված էր խաղաղություն և անվտանգություն ապահովել Կորեական թերակղզում, երբ վեցակողմյան բանակցությունների արդյունքում ընդունվեց Հյուսիսային Կորեայի հետ կառաված միջուկային խնդրի կարգավորման մասին համատեղ հայտարարությունը:

Կրթությունը. Պրն. Բանը 1970 թ. ստացել է բակալավրի աստիճան Սեուլի ազգային համալսարանի միջազգային հարաբերությունների բաժնում: 1985 թ. Հարավարդի համալսարանի Քենեդիի անվան կառավարման դոկտորի հանրային կառավարման բաժնում ստացել է մագիստրի աստիճան:

Մրցանակներ և տարգուներ. Պրն. Բանը ստացել է ազգային և միջազգային շատ մրցանակներ, մեդալներ և տարգուներ: 1975 թ., 1986 թ. և կրկին 2006 թ. նա տարգուարվել է Կորեայի Հանրապետության ամենաբարձր շքանշանով իր երկրին մասուցած ծառայության համար:

Անձնական կյանք. Պրն. Բանը ծնվել է 1944 թ. հունիսի 13-ին: Նա և նա կինը՝ իկին Յուն (Բան) Սուն-տեկը, ունենա հանդիմել է 1962 թ. ավագ դոկտորում, ունեն մեկ տղա և երկու աղջիկ: Բացի կորեերենից, տղան Բանը խոսում է նաև անգլերեն և ֆրանսերեն:

ՄԱԿ-ի յոթերորդ Գլխավոր քարտուղար Քոֆի Անանը՝ Միավորված ազգերի կազմակերպությանն ու իրեն շնորհված խաղաղության Նոբելյան մրցանակը ձեռքին:

Ինչո՞ւ խաղաղության Նոբելյան մրցանակ շնորհվեց ՄԱԿ-ին

Նոբելյան Նոբելյան կոմիտեն որոշեց 2001 թ. Նոբելյան մրցանակը շնորհել երկու հավասար մասով՝ ՄԱԿ-ին և նրա Գլխավոր քարտուղար Քոֆի Անանին՝ «աշխարհն ավելի կազմակերպված ու ավելի խաղաղ դարձնելու ուղղությամբ կատարած աշխատանքի համար»:

Կոմիտեն նշեց, որ սառը պատերազմի ավարտն ի վերջո հնարավորություն տվեց ՄԱԿ-ին ավելի լիարժեք կատարելու այն դերը, որն ի սկզբանե ստանձնել էր. կազմակերպությունը աշխարհում խաղաղության և անվտանգության համար պայքարի առաջին շարքում էր և միջազգային համախմբման կենտրոնում՝ նպատակ ունենալով դիմակայել աշխարհի տնտեսական, սոցիալական և շրջակա միջավայրին վերաբերող մարտահրավերներին: Բացի այդ, Գլխավոր քարտուղար Քոֆի Անանը հայտնի էր նրանով, որ նոր կյանք տվեց կազմակերպությանը՝ «հստակորեն ընդգծելով ՄԱԿ-ի ավանդական պատասխանատվությունը խաղաղության և անվտանգության համար, նաև շեշտեց նրա պարտավորությունները՝ կապված մարդու իրավունքների հետ»: Խաղաղության մրցանակը հայտարարելու ժամանակ Նոբելյան հանձնաժողովն ընդգծեց, որ «նա ընդունեց նոր մարտահրավերներ, ինչպիսին է պայքարը ՄԻԱԿ/ՉԻԱՅ-ի և միջազգային ահաբեկչության դեմ, և հասավ ՄԱԿ-ի համեստ աղբյուրների առավել արդյունավետ օգտագործմանը»:

2007 թ. ՄԱԿ-ի Կլիմայի փոփոխության հարցերով միջկառավարական մասնագետների խումբը պարզապարզեց Նոբելյան մրցանակով ԱՄՆ-ի նախկին փոխնախագահ Ալբերտ Առնոլդ Գոր կրտսերի հետ միասին: Սա տասնհինգերորդ անգամ էր, որ ՄԱԿ-ին շնորհվում էր խաղաղության մրցանակ Նոբելյան հանձնաժողովի կողմից: Նախորդ պարզապարզներն էին՝ Ատոմային էներգիայի միջազգային գործակալությունը և նրա գլխավոր ղեկավար Մոհամեդ Էլբարադեին (2005 թ.), Միավորված ազգերի կազմակերպությունը և Քոֆի Անանը՝ ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարը (2001 թ.), ՄԱԿ-ի խաղաղապահ ուժերը (1988 թ.), Շոն Մակբրայդը՝ ՄԱԿ-ի Նամիբիայի հանձնակատարը (1974 թ.), Լեստեր Բաուլս Պիրսոնը՝ Սուեզի հակամարտությունն ու Միջին Արևելքի հարցը ՄԱԿ-ի միջոցով լուծելու ջանքերի համար (1957 թ.), ՄԱԿ-ի Փախստականների հարցերով գերագույն հանձնակատարի գրասենյակը (1954 և 1981 թթ.), Աշխատանքի միջազգային կազմակերպությունը (1969 թ.), ՄԱԿ-ի Մանկական հիմնադրամը (1965 թ.), Դագ Զամարշյուդը՝ ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարը (1961 թ.), Լեոն ժուհոն՝ Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության հիմնադիրը (1951 թ.), Ռալֆ Բանչը՝ ՄԱԿ-ի Խնամակալության խորհրդի տնօրենը (1950 թ.), Լորդ Ջոն Բոյդ Օրը՝ ՄԱԿ-ի Պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպության հիմնադիր գլխավոր տնօրենը (1949 թ.) և ԱՄՆ-ի պետքարտուղար Քորդել Զալը, որ նպաստել է Միավորված ազգերի կազմակերպության ստեղծմանը (1945 թ.):

«Հարց ու պատասխան» թիմային խաղ

Թիմային խաղ

Որոշես թիմի անդամ (թիմում՝ 2 կամ ավելի խաղացող) հանդես գալու ժամանակ թիմի անդամները լուրջ է միասին աշխատեն մեկ լուրջ հարցի վրա՝ համաձայնության գալու միջև և լուրջաբար մյուս խաղացողներին հայցնելը:

1. Ի՞նչ է մեզանկույն ՄԱԿ/ՅՈՒՆԵՍԿ:
2. Որտե՞ղ է գտնվում Արդարադատության միջազգային դատարանը:
3. Ինչո՞ւ է կոչվում ՄԱԿ-ի փախստականների հարցերով զբաղվող գործակալությունը:
4. Ի՞նչ է վետոն:
5. Քանի՞ ծայր ուժի Գլխավոր ասամբլեայում անդամ լինելու է պետք յուրաքանչյուրը:
6. Ո՞րն է ՄԱԿ-ի հիմնական դասական մարմինը:
7. Քանի՞ անդամ ունի Անվտանգության խորհուրդը:
8. Ճի՞շտ կամ սխալ. Չինաստանը Գլխավոր ասամբլեայում ավելի շատ ծայր ուժի, քան Մեծ Երկուսը, որովհետև նրա բնակչության թիվն ավելի մեծ է:
9. Ի՞նչի շուրջ է Գլխավոր ասամբլեան փնտրումներ անցկացնում և/կամ առաջարկություններ անում:
10. Ինչո՞վ է զբաղվում Տնտեսական և սոցիալական խորհուրդը:
11. Ո՞րն էր Խնամակալության սակ զսնվող վերջին արածիքը, որն անկախություն ձեռք բերեց Խնամակալության խորհրդի շնորհիվ:
12. Քանի՞ երկրներից են ընտրվում Արդարադատության միջազգային դատարանի դատավորները:
13. Ովե՞ր են Քարտուղարության անդամները:
14. Քանի՞ անգամ է ՄԱԿ-ի համակարգը դարձնում խաղաղության Նոբելյան մրցանակով:

3

Միավորված ազգերի կազմակերպությունն աշխատում է հանուն միջազգային խաղաղության և անվսանգության

ՄԱԿ-ի խաղաղարար գործողությունները

- ՄԱԿ-ի խաղաղաժինությունը հետևում ֆլիկսային իրադրություններում հաճախ ներառում է հարյուրհազարավոր զենքերի հավաքման ու ոչնչացման վերահսկումը, ինչպես նաև նոդասում է նախկին զինվորների վերաներգրվմանը ֆաղաֆաղիական հասարակության մեջ:
- ՄԱԿ-ը վճռական դեր է խաղացել՝ հորդորելով երկրներին աջակցել 1997 թ. Օսսավայի կոնվենցիային, որի նոդասակն է լիովին արգելել ականների արսադրությունը, արսահանումն ու օգսագործումը, և Եարունակում է խթանել այդ ոդայմանագրի դրույթների համընդհանուր իրականացումը:
- ՄԱԿ-ի օժանդակությունը հանգեցրել է բազմաթիվ ոդայմանագրերի, ներառյալ՝ Միջուկային զենքի սարածման արգելման մասին համաձայնագիրը, Միջուկային փորձարկումների համընդհանուր արգելման մասին համաձայնագիրը և միջուկային զենքից զերծ գոսիների ստեղծմանը միսված դաՅնագրերը:
- 1990-ականներին ավելի քան 2 միլիոն երեխա սոդանվեց և 6 միլիոն էլ վիրավորվեց հակամարսությունների ժամանակ օգսագործված արճանակներից, հրացաններից, հրանոթներից, ձեռքի նոնակներից և հրթիռներ արճակող Եարժական սարքերից: ՄԱԿ-ի 2001 թվականի Փոֆր զինաստակի և թեթև զենքի ադորինի վաճառքի վերաբերյալ համաժողովի ժամանակ ոդեսությունները համաձայնության եկան միջոցներ ձեռնարկել զենքի ադորինի վաճառքի կանխմանն ուղղված միջազգային համագործակցությունն ամրադնդելու նոդասակով:

Միավորված ազգերի կազմակերպությունն աշխատում է հանուն միջազգային խաղաղության և անվտանգության

ՄԱԿ-ն ստեղծվել է խաղաղության ղահողանման համար: Ինչդե՞ս է դա իրականացվում

ՄԱԿ-ը ծառայում է որպես գլոբալ համաժողով, որտեղ երկրները կարող են բարձրացնել և քննարկել ամենաբարդ խնդիրներ, այդ թվում նաև պատերազմի և խաղաղությանն առնչվող խնդիրները: Երբ պետությունների ղեկավարները խոսում են երես առ երես, ծավալվում է երկխոսություն: Դա կարող է հանգեցնել համաձայնության, թե ինչպես խաղաղ ձևով հարթել տարածայնությունները: Երբ բազմաթիվ երկրներ համակարծիք են կան հանգում են փոխզիջման, դա բոլոր երկրների վրա գլոբալ ճնշման ազդեցություն է թողնում: Գլխավոր քարտուղարը նույնպես կան անմիջականորեն, կան ներկայացուցչի միջոցով կարող է նպաստել ազգերի երկխոսությանը:

Կապույտ սաղավարտներն ու համազգեստները

ՌՎ է ղեկավարում խաղաղադաշտ գործողությունները

Խաղաղապահ գործողությունները հաստատում է Անվտանգության խորհուրդը, և ղեկավարում է Գլխավոր քարտուղարը, հաճախ՝ հատուկ ներկայացուցչի միջոցով: Երբ խաղաղության սպառնալիքի հարց է ծառանում խորհրդի առջև, նա սովորաբար կողմերին առաջարկում է նախևառաջ համաձայնության գալ խաղաղ միջոցներով: Ռազմական գործողությունների սկսվելու կամ շարունակվելու դեպքում խորհուրդն աշխատում է հրադադարի հասնել: Այնուհետև նա կարող է խաղաղությունը վերականգնելու համար խաղաղապահ ուժեր ուղարկել անհանգիստ տարածքներ կամ տնտեսական պատժամիջոցներ և արգելքներ կիրառել:

ՄԱԿ-ը դադարեցրել է որևէ դաշտագր

ՄԱԿ-ի շնորհիվ կասեցվել է բազմաթիվ հակամարտությունների վերածվելը լայնածավալ պատերազմի: Նա նաև նպաստել է հակամարտությունների կարգավորմանը: Շատ դեպքերում ՄԱԿ-ը պատերազմական գործողություններին վերջ տալու մեխանիզմ է առաջարկել, օրինակ՝ Բեռլինի ճգնաժամի (1948-1949 թթ.), Կուբայի հրթիռային ճգնաժամի (1962 թ.) և 1973 թ. Միջին Արևելքի ճգնաժամի ժամանակ: Յուրաքանչյուր դեպքում ՄԱԿ-ի միջամտությունը օգնել է կանխելու պատերազմը գերտերությունների միջև: ՄԱԿ-ը մեծ դեր է խաղացել նաև Կոնգոյի (1964 թ.), Իրանի և Իրաքի (1988 թ.), Էլ Սալվադորի (1992 թ.) և Գվատեմալայի (1996 թ.) միջև պատերազմները դադարեցնելու գործընթացում: ՄԱԿ-ը ղեկավարել է խաղաղության գործընթացը, որն էլ կայուն տնտեսական զարգացում է ապահովել Սոգամբիկում (1994 թ.), անկախություն՝ Արևելյան Թիմորում (2002 թ.), իսկ 2005 թ. ղեկտեմբերին ՄԱԿ-ը հաջողությամբ ավարտին հասցրեց խաղաղության առաքելությունը Սիեռա Լեոնեում:

Մյուս նվաճումները

- ▶ ՄԱԿ-ի անցումային օժանդակության խումբը (UNTAG) վերահսկել է Նամիբիայի առաջին ազատ և արդար ընտրությունները, որոնք էլ նպաստեցին նրա անկախացմանը:
- ▶ ՄԱԿ-ի Կամբոջայի անցումային իշխանությունը (UNTAC) վերահսկել է հրադադարը և արտաքին ուժերի դուրսբերումը, ղեկավարել կառավարական տարբեր հաստատություններ և կազմակերպել ազատ ու անկախ ընտրություններ:
- ▶ Նախկին Հարավսլավիայում ՄԱԿ-ի պաշտպանական ուժերի (UNPROFOR) գործունեությունն ուղղված էր ապառազմականացված գոտիներում քաղաքացիների պաշտպանությանը և մարդասիրական օգնության բաշխման օժանդակությանը:

Ի՞նչ է դասահում, երբ մի երկիր անցեսում է Անվտանգության խորհրդի որոշումները

Երբ Անվտանգության խորհրդի որոշումներին չեն ենթարկվում, խորհուրդը լիազորված է որոշակի քայլեր ձեռնարկելու դրանց իրագործումն ապահովելու համար: Եթե տվյալ երկիրը սպառնում է խաղաղությանը կամ խախտում է այն, կամ հարձակման է դիմում, Անվտանգության խորհուրդը կարող է տնտեսական և առևտրային պատժամիջոցներ կիրառել, կամ էլ՝ ուրիշ հատուկ միջոցներ, ինչպես օրինակ՝ արգելք դնել զենքի ու ճամփորդության վրա, ինչպես նաև դիվանագիտական սահմանափակումներ կիրառել: Խորհուրդը որոշ դեպքերում կարող է նաև արտոնել ուժի կիրառումը: Սակայն այդ միջոցները սովորաբար օգտագործվում են որպես ծայրահեղ քայլ, երբ տարածայնության խաղաղ կարգավորման բոլոր միջոցները սպառված են:

Անվտանգության խորհուրդը կարող է լիազորել անդամ երկրների կոալիցիային կիրառել բոլոր «անհրաժեշտ միջոցները», ներառյալ՝ ռազմական գործողություններն այնպիսի հակամարտությունների կարգավորման համար, ինչպիսիք են օրինակ՝

- ▶ 1991 թ. Քուվեյթի անկախության վերականգնումը Իրաքի ներխուժելուց հետո,
- ▶ 1992 թ. Սոմալիում մարդասիրական օգնության իրականացման ապահովումը,
- ▶ 1994 թ. ժողովրդավարական ընտրություններով ընտրված կառավարության վերականգնումը Ղազախստանում,
- ▶ 1999 թ. խաղաղության ու անվտանգության վերականգնումը Արևելյան Թիմորում:

ՄԱԿ-ը բանակ ունի՞

Ոչ, ՄԱԿ-ը կանոնավոր միջազգային ոստիկանություն կամ ռազմական ուժեր չունի: ՄԱԿ-ի խաղաղապահ զորքերը տրամադրվում են անդամ երկրների կողմից, կամավորության սկզբունքով: Քաղաքացիական ծառայողները, որոնք ՄԱԿ-ից են ներգրավվում, հաճախ նման առաքելություններ ձևավորելիս էական դեր են խաղում:

ՄԱԿ-ի խաղաղապահները էլ Արիշում պարեկության ժամանակ (Եգիպտոս)

ՄԱԿ-ի առաջին խաղաղապահ գործողությունը՝ ՄԱԿ-ի Չինադադարի վերահսկման կազմակերպությունը (ՄԱԿԶԿ), ստեղծվել էր 1948թ. Իսրայելի և հարևան արաբների միջև պատերազմի հաջորդ տարին: Մինչև այժմ ՄԱԿԶԿ ռազմական դիտորդները մնում են տարածաշրջանում վերահսկելու զինադադարներն ու հետևել համաձայնագրերին:

Ուրեմն, ի՞նչ է խաղաղադադարի գործողությունը

Խաղաղապահությունը սովորաբար սահմանվում է որպես ՄԱԿ-ի հրամանատարությամբ գործող բազմազգ ուժերի կիրառումը երկրների միջև հակամարտությունները վերահսկելու և կարգավորելու նպատակով: Խաղաղապահ գործողությունները ստանձնում են չեզոք, երրորդ կողմի դեր՝ օգնելով պատերազմող կողմերին հրադադարի պայմանագիր կնքելու, պահպանելու այն և բուֆերային գոտիներ սահմանելու, ինչպես նաև օժանդակում են ընտրություններին և օգնում վնասագերծելու մահացու ականները: Մինչ խաղաղապահները ապահովում են խաղաղությունը երկրի վրա, ՄԱԿ-ի միջնորդները հանդիպում են վիճաբանող կողմերի կամ երկրների ղեկավարների հետ՝ փորձելով խաղաղ կարգավորման հասնել: Գոյություն ունեն խաղաղապահ գործողությունների երկու տեսակ՝ դիտորդական առաքելություններ և խաղաղապահ ուժեր: Դիտորդները զինված չեն: ՄԱԿ-ի խաղաղապահ ռազմական ուժերը զինված են թեթև զենքով, որն օգտագործում են միայն ինքնապաշտպանության նպատակով: ՄԱԿ-ի խաղաղապահներին հեշտ է ճանաչել ՄԱԿ-ի կրծքանշանների և կապույտ բերետների միջոցով, որոնք նրանք ամրացնում և դնում են միայն իրենց պաշտոնական պարտականությունները կատարելիս: ՄԱԿ-ի խաղաղապահության խորհրդանշանը դարձած կապույտ սաղավարտը խաղաղապահների մոտ է բոլոր գործողությունների ժամանակ, սակայն այն դնում են վտանգի դեպքում: Խաղաղապահները հազնում են իրենց սեփական ազգային համազգեստը: Պետությունները, որոնք կամավոր անձնակազմ են տրամադրում, հսկում են ՄԱԿ-ի դրոշի ներքո ծառայող իրենց ռազմական ուժերին:

Ինչո՞ւ ՄԱԿ-ը այդքան խաղաղադադարի գործողություն ունի

Խաղաղապահ գործողությունները ձևավորվում են ռազմական կամ մարդասիրական ճգնաժամի ժամանակ: Նախկինում խաղաղապահները հիմնականում ներգրավված էին պատերազմող կողմերին հաշտեցնելու գործընթացում: Սակայն ներկայումս բազմաթիվ պատերազմներ ընթանում են միևնույն երկրի ներսում: Քաղաքացիական պատերազմների և ազգային հակամարտությունների պատճառով որոշ երկրների կառավարություններ, ի վիճակի չլինելով իշխանություն իրականացնել իրենց իսկ երկրում, բազմաթիվ մարդկանց տառապանք են պատճառում: Նման իրադրություններում ՄԱԿ-ի միջնորդությունն անհրաժեշտ է մի կողմից՝ հակամարտության կարգավորման համար, մյուս կողմից՝ տուժածներին մարդասիրական օգնություն տրամադրելու համար: Աշխատելով դժվարին պայմաններում՝ ՄԱԿ-ը տուժածներին մարդասիրական օգնություն տրամադրելը համատեղում է հակամարտության կարգավորմանն ուղղված ջանքերի հետ:

Որո՞նք են ՄԱԿ-ի խաղաղադադարի վերջին գործողությունները

Իր պատմության առաջին քառասուն տարիներին (1945-1985 թթ.) ՄԱԿ-ն ընդամենը տասներեք խաղաղապահ գործողություն է իրականացրել: Հաջորդ քսան տարիներին (1986-2006 թթ.)՝ քառասունյոթ խաղաղապահ առաքելություն:

Աֆրիկյան Միություն-ՄԱԿ համատեղ առաքելությունը Դարֆուրում (UNAMID)

Աֆրիկյան Միություն-ՄԱԿ համատեղ առաքելությունը Դարֆուրում հաստատվել է 2007 թ. հուլիսի 31-ին՝ Անվտանգության խորհրդի կողմից: ՄԱԿ-ի կանոնադրության 7-րդ գլխի համաձայն՝ Աֆրիկյան Միություն-ՄԱԿ համատեղ գործողությունը խորհրդի կողմից լիազորված է անհրաժեշտ քայլեր ձեռնարկելու՝ Դարֆուրի խաղաղ համաձայնագրի իրականացմանը նպաստելու, ինչպես նաև իր ռազմական և քաղաքացիական անձնակազմը պաշտպանելու համար՝ առանց «Սուդանի կառավարության ստանձնած պատասխանատվության որևէ նախապաշարմունքի»: Խորհրդի որոշմամբ՝ Աֆրիկյան Միություն-ՄԱԿ համատեղ առաքելությունը Դարֆուրում պետք է իր մանդատային պարտականությունները սկսեր իրականացնել 2007 թ. դեկտեմբերի 31-ից ոչ ուշ:

Սուդանի փախստականները Չադի Իրիդիմի ճամբարում:

ՄԱԿ-ի առաքելությունը Կենտրոնական Աֆրիկյան Հանրապետությունում և Չադում (MINURCAT)

2007 թ. սեպտեմբերի 25-ին Անվտանգության խորհուրդը, Եվրամիության համաձայնությամբ, վավերացրեց բազմաբնույթ ներկայության հիմնադրումը Չադում և Կենտրոնական Աֆրիկյան Հանրապետությունում, որի նպատակն էր օժանդակել անվտանգության պայմանների ստեղծմանը՝ փախստականների և տեղահանված մարդկանց կամավոր, ապահով և կայուն վերադարձի համար: Խորհրդի որոշմամբ՝ բազմաբնույթ ներկայությունը պետք է ներառի ՄԱԿ-ի առաքելությունը Կենտրոնական Աֆրիկայում և Չադում:

ՄԱԿ-ի խաղաղապահ զինվորները ՄԱԿ-ի խաղաղապահների միջազգային օրվա տոնակատարության ժամանակ խաբթունում՝ Սուդանի ՄԱԿ-ի առաքելության Կենտրոնական գրասենյակում պատվի են կանգնում:

ՄԱԿ-ի առաքելությունը Սուդանում (UNMIS)

2005 թ. մարտի 24-ին Անվտանգության խորհուրդը միաձայն քվեարկեց Հարավային Սուդան 10 հազար զինվոր և ավելի քան 700 քաղաքացիական ոստիկան ուղարկելու օգտին՝ նպաստելու Սուդանի կառավարության և Սուդանի ժողովրդական ազատագրական շարժման/բանակի միջև հաշտության համաձայնագրի կնքմանը, որը վերջ տվեց ավելի քան երկու տասնամյակ շարունակվող քաղաքացիական պատերազմին: Նախքան 2005 թվականի Համընդհանուր խաղաղ համաձայնագրի ստորագրումը Հարավային Սուդանում պաշարների, իշխանության, կրոնի դերի և ինքնորոշման շուրջ տարաձայնությունների պատճառով 21 տարի շարունակ պատերազմ էր ընթանում, որի հետևանքով մոտ 2 միլիոն մարդ զոհվեց, 4 միլիոնը՝ տեղահանվեցին և մոտ 600 հազար մարդ երկիրը լքեց որպես փախստական:

ՄԱԿ-ի ինտեգրացված առաքելությունը Թիմոր-Լեստում (UNMIT)

1999 թ. վերջին Արևելյան Թիմորը ՄԱԿ-ին հրավիրեց առաջնորդելու թիմորցիներին՝ կառուցելու իրենց պետականությունը, երբ ՄԱԿ-ի ղեկավարած Ինդոնեզիային ինտեգրման խորհրդատվական մարմնի գործողությանը հաջորդեցին ավեր ու բռնություն: ՄԱԿ-ն ստեղծեց գործող վարչակազմ, հնարավոր դարձրեց փախստականների վերադարձը, խթանեց քաղաքացիական և սոցիալական ծառայությունների զարգացումը, մարդասիրական օգնություն տրամադրեց, նպաստեց ինքնակառավարման համար անհրաժեշտ հմտությունների զարգացմանը և նպաստեց կայուն զարգացման համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծմանը: 2005 թ. խաղաղապահ առաքելությունը վերափոխվեց օգնության և խաղաղաշինական առաքելության:

ՄԱԿ-ի առաքելությունը Սիեռա Լեոնեում (UNAMSIL)

Միջազգային հանրության՝ տասնմեկամյա պատերազմին վերջ տալու և երկիրը խաղաղության տանելու ջանքերը հնարավորություն ընձեռեցին Սիեռա Լեոնեին 2002 թվականից ի վեր ունենալու շատ ավելի անվտանգ միջավայր: 2001 թ. բրիտանական զորքերի վճռական միջամտությունից հետո ՄԱԿ-ն օժանդակեց մոտ 75 հազար զինվորի զինաթափմանը և զորացրմանը: ՄԱԿ-ի խաղաղապահները վերանորոգեցին ճանապարհները, բարեկարգեցին կամ կառուցեցին դպրոցներ, հոգևոր կառույցներ և կլինիկաներ, նախաձեռնեցին գյուղատնտեսական և բարեկեցության ծրագրեր: Սիեռա Լեոնեում ՄԱԿ-ի առաքելությունը նաև երաշխավորեց Սիեռա Լեոնեի քաղաքացիների իրավունքների լիարժեք պաշտպանությունը, օգնեց Սիեռա Լեոնեի գործերով ՄԱԿ-ի հատուկ դատարանի միջոցով պատասխանատվության ենթարկելու նրանց, ովքեր միջազգային մարդասիրական իրավունքի ոտնահարման հիմնական մեղավորներն էին, ինչպես նաև օժանդակեց պրոֆեսիոնալ և ժողովրդավար ոստիկանության զարգացմանը: ՄԱԿ-ի նոր առաքելությունը՝ ՄԱԿ-ի ինտեգրացված գրասենյակը, Սիեռա Լեոնեում (UNIOSIL) հիմնադրվել է Անվտանգության խորհրդի կողմից՝ նպատակ ունենալով օժանդակել խաղաղության ամրապնդմանը, մարդու իրավունքների պաշտպանությանը, տնտեսության զարգացմանը, 2007 թվականի ընտրությունների անցկացմանը և թափանցիկությանը: ՄԱԿ-ի առաքելությունը Սիեռա Լեոնեում, որն ավարտվեց 2005 թվականին, կարող է ծառայել որպես ՄԱԿ-ի խաղաղաշինության զարգացման նոր նախադեպ:

Խաղաղապահության
60 տարի (1948-2008 թթ.)

1948 թվականից սկսած՝ **63** խաղաղապահ գործողություն

16 ընթացիկ խաղաղապահ գործողություն (2008 թ.)

Ընթացիկ խաղաղապահ ուժերում ծառայող **107** հազար 503 մարդ, **2 493** զոհ

Մեկ Նորելյան խաղաղության մրցանակ

Ուրիշ ի՞նչ է անում ՄԱԿ-ը խաղաղության ամրադնդման համար

ՄԱԿ-ի խաղաղապահ գործունեությունը չի սահմանափակվում խաղաղապահ առաքելության բարեհաջող ավարտով: Հակամարտության ավարտից հետո ՄԱԿ-ն օգնում է տեղահանված մարդկանց և փախստականներին տուն վերադառնալու: ՄԱԿ-ն ակամազերծում, վերանորոգում է ճանապարհներն ու կամուրջները, տնտեսական և տեխնիկական օժանդակություն տրամադրում տնտեսության վերականգման համար, ինչպես նաև վերահսկում ընտրությունները և ամենայն ուշադրությամբ հետևում, թե ինչպես է տվյալ երկիրը հարգում իր քաղաքացիների մարդու իրավունքները: Այս գործընթացը, որը հայտնի է որպես խաղաղաշինություն, ավելի քան 60 երկրի օգնել է կառուցելու ժողովրդավարական հաստատություններ:

Խաղաղաբանություն, խաղաղադաշինություն, դեմոկրատիա և զարգացում. ո՞րն է սարքերությունը

Խաղաղապահությունն իրականացվում է ռազմական ուժերի տեղակայման միջոցով: Դա սովորաբար խաղաղաշինական գործունեության հիմնական մասն է: Պետականաշինությունը տարբեր ժողովուրդների համար տարբեր նշանակություն ունի և ՄԱԿ-ի կողմից գործածվող եզրույթ չէ: Դա սովորաբար վերաբերում է ավելի երկար պատմական գործընթացների և ներառում է ազգային ինքնության կազմավորումը: Խաղաղաշինությունը տրամադրում է այն ամենը, ինչն անհրաժեշտ է երկրին պատերազմից խաղաղության անցնելու և գործող ինքնակառավարում իրականացնելու համար:

ՄԱԿ-ը սահմանափակ գերազանցում է խաղաղաբանական գործողություններում, սակայն միայն վերջերս է որոշել խաղաղաբանական հանձնաժողով ստեղծել: Ինչո՞ւ

Միավորված ազգերի կազմակերպությունն էական դեր է խաղացել որոշ շրջաններում հակամարտության մակարդակը նվազեցնելու գործընթացում՝ միջնորդելով հաշտության համաձայնագրերի ստորագրմանը և օժանդակելով դրանց իրականացմանը: Սակայն այդ համաձայնագրերից մի քանիսն այդպես էլ չեն իրականացվել, օրինակ՝ 1993 թ. Անգոլայում և 1994 թ. Ռուանդայում: Երկրների մոտ կեսը, որոնք պատերազմի ավարտից հետո հինգ տարվա ընթացքում կրկին բռնության ուղի են բռնել, այն համոզմունքն են հայտնում, որ հակամարտությունների կանխումը և հաշտության համաձայնագրերն անհրաժեշտ է իրականացնել շարունակաբար:

2006 թ. հունիսին ՄԱԿ-ը ստեղծեց խաղաղաշինական հանձնաժողով, որի նպատակն է օգնել երկրներին անցում կատարելու պատերազմից տևական խաղաղության: Դա կամուրջ է դառնում խաղաղապահության և հետկոնֆլիկտային գործողությունների միջև և նպատակ ունի համախմբել տվյալ գործընթացի մեջ ներգրավված բոլոր հիմնական գործիչներին՝ քննարկելու և որոշում կայացնելու երկարաժամկետ խաղաղաշինական ռազմավարության վերաբերյալ: Այս ամենի արդյունքում օգնությունն ավելի համակարգված է դառնում, ֆինանսական միջոցներն ավելի ճիշտ են օգտագործվում, և իսկական կամուրջ է ստեղծվում անմիջական հետկոնֆլիկտային գործողությունների և վերականգնմանն ու զարգացմանն ուղղված երկարատև գործողությունների միջև:

.....
 www.un.org/peace/peacebuilding/
.....

ՄԱԿ-ի գործունեության առանցքային նրբանցքներից է խաղաղության ադապտիվությունն ու առաջընթացը: Սակայն այսօր աշխարհում խաղաղությունը ցած է ղակասում: ՄԱԿ-ի կարիքն իսկապես զգացվում է

Անցած 60 տարիների ընթացքում ավելի քան 50 պատերազմ է արձանագրվել աշխարհում: Ըստ Ստոկհոլմի խաղաղության միջազգային գիտահետազոտական ինստիտուտի՝ աշխարհում միայն 2006 թ. 17 մեծ զինված հակամարտություն է ծայր առել: Բարեբախտաբար, դրանցից ոչ մեկը չի վերածվել համաշխարհային ավերիչ պատերազմի: Բոլորն էլ ընդունում են, որ ՄԱԿ-ի խաղաղության և զինաթափման քարոզարշավն այս հարցում էական դեր է խաղացել:

Շատերը կարծում են, որ պետք է հզորացնել ՄԱԿ-ը, որպեսզի դադարեցնի կարճատև պատերազմները և իր որոշումները լիովին ի կատար ածի: Սակայն ՄԱԿ-ի գործողությունների արդյունավետությունը կախված է անդամ երկրների քաղաքական կամքից, իրենց իսկ կայացրած որոշումները հարգելու պատրաստակամությունից: Բացի այդ, այս գործողությունները ծախսատար են: Ֆինանսավորման բացակայության պատճառով ՄԱԿ-ը հաճախ ի վիճակի չէ հասնելու ավելիին:

ՄԱԿ-ի հզորության գաղտնիքն այն է, որ երբեք չի հանձնվում, անգամ ամենածանր մարտահրավերների դեպքում: Հաճախ, երբ պատերազմող երկրները պատերազմը դադարեցնելու քաղաքական կամք չեն դրսևորում, ՄԱԿ-ը ստիպված է լինում հեռացնել խաղաղապահ զորքերը: Սակայն իր գործունեությունը շարունակում է դիվանագիտության և բանակցությունների միջոցով՝ անընդհատ կապի մեջ լինելով շահագրգիռ կողմերի հետ: Պայմանների բարելավման դեպքում խաղաղապահները կարող են վերադառնալ:

Համընդհանուր խաղաղության և արդարության ապահովումը դեռևս բաղձալի երազանք է: Պատերազմները, չքավորությունը և մարդու իրավունքների խախտումները դեռևս անխուսափելի են: Ահա ինչու է զգացվում ՄԱԿ-ի հետագա գործունեության կարիքը: Ասում են՝ եթե ՄԱԿ-ը գոյություն չունենար, աշխարհի երկրները ստիպված կլինեին մեկ այլ կազմակերպություն ստեղծել՝ հնարավոր է՝ մեկ այլ անվամբ, որը ճիշտ այն գործունեությունը կծավալեր, ինչ ՄԱԿ-ն է անում այսօր:

<http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/>

Ի՞նչ է անում ՄԱԿ-ը ահաբեկչության դեմ դայֆարելու համար

Երկար ժամանակ է, ինչ ՄԱԿ-ն ակտիվ պայքար է մղում միջազգային ահաբեկչության դեմ: Հաշվի առնելով միջազգային հանրությանը սպառնացող այս վտանգը վերացնելու վճռակամությունը՝ ՄԱԿ-ը և իր գործակալությունները մշակել են բազմաթիվ միջազգային իրավական փաստաթղթեր, որոնք միջազգային հանրությանը ահաբեկչությունը կանխելու և մեղավորներին պատասխանատվության ենթարկելու անհրաժեշտ քայլեր ձեռնարկելու հնարավորություն են ընձեռում: 1963 թ. ՄԱԿ-ի միջնորդությամբ տասներեք գլոբալ համաձայնագիր է ստորագրվել, ներառյալ՝ պատանդ վերցնելու, ինքնաթիռների առևանգման, ահաբեկչական ռմբակոծությունների և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայմանագրերը: Անվտանգության խորհրդի հակաահաբեկչական հանձնաժողովը վերահսկում է 2001 թ. սեպտեմբերի 11-ից հետո անդամ երկրների ստանձնած պարտավորությունների իրականացումը, ինչպես նաև նպաստում նրանց՝ ահաբեկչության դեմ պայքարի կարողությանը:

Մեր սերունդը, կանաթ ակամա, պատմության մեջ կմնա որպես մի սերունդ, որը ստիպված էր աշխարհը պաշտպանել ահաբեկչությունից:

Բան Կի-Մուն՝ ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղար

www.un.org/terrorism/

<http://disarmament.un.org/terrorism.htm>

19 օգոստոսի 2003թ.

Մահապարտը պայթեցրեց ռումբը, որը տեղադրված էր Կանալ հյուրանոցի մոտ կայանած ցեմենտով բեռնված մեքենայում: Այդ հյուրանոցում էր գտնվում Բաղդադի ՄԱԿ-ի Կենտրոնական գրասենյակը: Նվազագույնը 17 մարդ զոհվեց՝ այդ թվում իրաքում Գլխավոր քարտուղարի հատուկ ներկայացուցիչ Սերջիո Վիեյրա դե Մելլոն և մոտ 100 մարդ վիրավորվեց:

Ամփոփում

Գլոբալ հակահարեկչական ուղղվածություն

2006 թ. սեպտեմբերի 8-ին Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր ասամբլեան ընդունեց ահաբեկչության դեմ ղայֆարի համընդհանուր ուղղվածություն: Ուղղվածությունը՝ բանաձևի սեփով և Գործողությունների ծրագիրը՝ հավելվածի ձևով, եզակի փաստաթուղթ է ահաբեկչության դեմ ղայֆարի համար անհրաժեշտ ազգային, սարածառջանային և միջազգային գործողությունների խթանման համար: Ուղղվածության ընդունումը կարևոր է նրանով, որ առաջին անգամ բոլոր անդամ երկրները համաձայնության եկան մշակել ահաբեկչության դեմ ղայֆարի ընդհանուր ուղղվածության և գործնական մոտեցում: Ուղղվածության մեջ նախատեսված հիմնական նոր նախաձեռնություններն են.

- Բարելավել հակահարեկչական սեփնիկական աջակցության բաժնման համաձայնեցվածությունն ու արդյունավետությունը, որոշագի բոլոր անդամ երկրների ներգրավվածությունը արդյունավետ լինի:
- Կամավոր իրագործել աջակցության համակարգերը՝ ահաբեկչության զոհերի և նրանց ընտանիքների կարիքները բավարարելու նպատակով:
- Միջոցներ ձեռնարկել կենսահարեկչության սղանալիփի դեմ՝ կենսաբանական միջադեղերի մեկ համընդհանուր շեմարան ստեղծելով, կենտրոնանալով ղեկությունների հանրային առողջաղախության համակարգերի վրա և զիսակցելով համասեղ գործի խոշոր շահառուներին միավորելու կարիքը, որոշագի աղախովեն, որ կենսասեփնիկական ձեռքբերումները ահաբեկչական կամ այլ հանցագործ նպատակների չծառայեն, այլ միայն կիրառվեն հոգուս հանության:
- Ահաբեկչության դեմ ղայֆարում ներգրավել ֆաղաֆաղիական հասարակությանը, սարածառջանային և ենթառջանային կազմակերպություններին և համագործակցել մասնավոր հասվածի հետ՝ հասկաղես խոցելի թիրախների վրա ահաբեկչական հարձակումները կանխելու համար:
- Ուսումնասիրել նորարարությունները՝ ինտերնետն ահաբեկիչների ձեռնով օգագործվելու հարաձուռն սղանալիփի դեմ համատղասասխան միջոցներ ձեռնարկելու նպատակով:
- Աղիականացնել սահմանային և մաֆային վերահսկության համակարգերը և բարելավել ճամփորդական փաստաթղթերի անվանգությունը՝ կանխելու համար ահաբեկիչների ուղևորությունը և անօրինական նյութերի սղակախությունը:
- Ամրաղղել համագործակցությունը՝ փողերի վլացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ ղայֆարելու նպատակով:

 <http://www.un.org/sc/ctc>

**Չպայթած բեկորային ռումբեր
Լիբանանում**

Որոշ չպայթած սարքեր, որոնք հայտնաբերել է ՄԱԿ-ի չինական գունարտակը՝ Լիբանանի Հիմիա քաղաքը ականազերծելիս: Ձինվորները տեղափոխում են չպայթած սարքերը ավելի ապահով տարածք, որտեղ և այնուհետև պայթեցնում են:

Պայքար ականների դեմ

1980 թվականից ի վեր Միավորված ազգերի կազմակերպությունն անդրադարձել է ավելի քան 60 երկրներում առկա միլիոնավոր մահբեր ականների խնդրին: Ամեն տարի հազարավոր մարդիկ (հիմնականում երեխաներ, կանայք և ծերեր) անդամալույծ կամ այս լուռ մարդասպանների զոհն են դառնում: Մինչդեռ աշխարհի տարբեր երկրներում շարունակվում է ականապատումը:

ՄԱԿ-ի ականազերծման աշխատանքների ծառայությունը (UNMAS) առանցքային դեր է խաղում այդ գործընթացում և համակարգում է ՄԱԿ-ի գործակալությունների բոլոր ականազերծման աշխատանքները, հիմնադրամներն ու ծրագրերը: Այս ծառայության գործունեությունն ուղղված է ականազերծման, ականների մասին իրազեկման բարելավմանն ու վտանգի նվազեցման վերաբերյալ գիտելիքների տարածմանը, զոհերին օգնություն տրամադրելուն և ականների պաշարները ոչնչացնելուն:

.....
 www.mineaction.org/

Ռազմամթերքի մեծ դաշար և ականազերծում

1999 թ. ի վեր, երբ հակահետևակային ականների օգտագործումն արգելող պայմանագիրն ուժի մեջ մտավ, նոր զոհերի թիվը տարեցտարի նվազել է, բազմաթիվ հողատարածքներ են ականազերծվել և միլիոնավոր ականների պաշարներ ոչնչացվել:

չացվել: Պայմանագիրը շատ կարևոր էր ականների համընդհանուր խնդրի լուծման համար: Սակայն այն չի անդրադարձել մեկ այլ ոչ պակաս կարևոր խնդրի՝ պատերազմից մնացած պայթուցիկների պաշարներին, որոնց ամեն տարի զոհ են դառնում հազարավոր քաղաքացիներ:

Պատերազմից մնացած պայթուցիկների պաշարները վերաբերում են լքված զինամթերքին, չպայթած զինամթերքին, որոնք դեռևս կարող են պայթել և սպառնում են քաղաքացիների անվտանգությանը: ՄԱԿ-ի՝ ականներին վերաբերող ծրագրերն օգնում են երկրներին նվազեցնելու ականների սպառնալիքը և պատերազմից մնացած պայթուցիկների պաշարները: Ռազմամթերքի պաշարների կրճատմանն ուղղված միջազգային շարժումը վերջին տարիներին լայնամասշտաբ գործունեություն է ծավալում:

Փաստեր

Ականային ահաբեկչություն

- Յուրաքանչյուր 20 րոպեի ընթացքում ականների պատճառով մի մարդ անդամալույծ է դառնում կամ մահանում:
- 20-րդ դարի սկզբին ականների զոհերի մոտ 80 տոկոսը զինծառայող էր: Այսօր ականների զոհերի մոտ 80 տոկոսը քաղաքացիական խաղաղ բնակչություն է:
- Մեկ ական ընդամենը 3 դոլար արժի, սակայն մեկ ականի ականազերծման համար 1000 դոլար է պահանջվում:
- Ականներից ամենից առավել տուժած երկրներն են Անգոլան, Աֆղանստանը, Բոսնիան և Հերցեգովինան, Կամբոջան, Խորվաթիան, Էրիթրեան, Իրաքը, Մոզամբիկը, Սուդանն ու Վիետնամը:

Ականների արգելման մասին համաձայնագիրը չի թույլատրում ականներ ունենալն ու օգտագործելը: 2007 թ. ապրիլին 133 պետություն ստորագրել է այս համաձայնագիրը, 153 պետություն՝ պաշտոնապես ընդունել դրա դրույթները:

- Համաձայնագրի անդամ 76 երկիր ավարտել է իր ականների պաշարների ոչնչացումը:
- Համաձայնագրի անդամ 58 երկիր պաշտոնապես մերժել է հակահետևակային ականների պաշարներ ունենալը:
- Համաձայնագրի անդամ 9 երկիր իր ականների պաշարների ոչնչացման գործընթացում է:
- Համաձայնագրի անդամ 8 երկիր հապաղում է հայտարարել ականների պաշարների առկայության կամ բացակայության մասին:
- Համաձայնագրի անդամ 2 երկիր ծրագրել է միջոցների թափանցիկության վերաբերյալ իր նախնական զեկույցում հայտարարել իր պաշարների առկայության կամ բացակայության մասին:

Ավելին քան խաղաղադադարի ժամանակ

Խաղաղադադարի ժամանակ սովորաբար ՄԱԿ-ի հրամանատարությունները բազմազգ ռազմական ուժերի սրամատչելի է հակամարտող կողմերին անջատելու նպատակով: Այսօր ՄԱԿ-ի խաղաղադադարի ժամանակ են անում, քան հակամարտող կողմերի միջև սոսկ որդես բուժելու համար: Ահա խաղաղադադարի մի շարք գործառնություններ.

- ▶ Չհնադադարի վերահսկում, հրադադարի դիտարկում, ռազմական դիտարկական առաջնություն
- ▶ Չորացում և վերահսկում
- ▶ Չհնաբախում
- ▶ Մարդասիրական օգնություն
- ▶ Աջակցություն ընտրությունների ժամանակ
- ▶ Մարդու իրավունքներ
- ▶ Քաղաքացիական ոստիկանություն
- ▶ Ականազերծում
- ▶ Համագործակցություն սահմանափակ լիցենզիայով կազմակերպությունների հետ

Երիտասարդը ցուցադրում է ականազերծում

Ավելի շատ ծախսվում է զինամթերքի, քան մարդկանց համար

Աշխարհում տարեկան 800 միլիարդ դոլար է ծախսվում ռազմական նպատակների համար

Այն դեպքում, երբ

50 միլիարդ դոլար	Է սրամատչելի մահուր, անվսանգ էներգիա ստեղծելու համար
30 միլիարդ դոլար	գարգացող երկրների տարսերի չեղյալ հայտարարման համար
24 միլիարդ դոլար	հողի երգիան կանխելու համար
21 միլիարդ դոլար	առողջադադարի կանխման և ՁԻԱՀ-ի վերահսկման համար
21 միլիարդ դոլար	ադասան ադահովելու համար
19 միլիարդ դոլար	սովն ու թերսնումը վերացնելու համար
10,5 միլիարդ դոլար	բնակչության թիվը կարգավորելու համար
10 միլիարդ դոլար	մահուր, անվսանգ ջուր ադահովելու համար
8 միլիարդ դոլար	թթվային անձրևի կանխման համար
8 միլիարդ դոլար	զլոբալ տաքացումը կանխելու համար
7 միլիարդ դոլար	միջուկային զենքի ռզնչացման համար
7 միլիարդ դոլար	անտառահատումը դադարեցնելու համար
5 միլիարդ դոլար	օզոնի շերտի նոսրացումը կանխելու համար
5 միլիարդ դոլար	փախսականների օգնության համար
5 միլիարդ դոլար	անգրագիտության վերացման համար
2 միլիարդ դոլար	ականազերծման համար
2 միլիարդ դոլար	ժողովրդավարության կառուցման համար

1945թ. ավելի քան 120 հազար մարդ սպանվեց ատոմային ռումբերից Հիրոսիմայում և Նագասակիում (ճապոնիա):

Չինաթափում Աբխազի անվսանգության աղափուլում միջուկային զենքի նվազեցման միջոցով

Մինչ օրս մարդկությունը խուսափել է երկրորդ միջուկային պատերազմից Միավորված ազգերի կազմակերպության զինաթափման աշխատանքների, հիմնականում՝ զանգվածային ոչնչացման զենքերի վերացման շնորհիվ: Այնուամենայնիվ, աշխարհը դեռևս վտանգավոր վայր է. զինամթերքի պաշարները շարունակում են աճել, օրեցօր աճում է նաև պատերազմի պատրաստվող մարդկանց թիվը, և սպառազինության ծախսերը հետզհետե մեծանում են:

Այսպես, 1945 թ. ճապոնիայի Հիրոսիմա և Նագասակի քաղաքների վրա երկու ռումբ նետելուց հետո երկրորդ համաշխարհային պատերազմն ավարտվեց (1939-1945 թթ.): Դրանից հետո աշխարհում մոտ 150 պատերազմ է արձանագրվել: Ավելի քան 20 միլիոն մարդ է այդ հակամարտությունների զոհը դարձել, որոնց 80 տոկոսը զինվորական չէ: Չնայած միջուկային զենք այլևս չի օգտագործվել, ներկայումս աշխարհում առնվազն 7 պետություն միջուկային զենք ունի: Ողջ աշխարհի միջուկային զենքի պաշարները հավասար են մոտ 15 հազար մեգատոննայի, որը համարժեք է ավելի քան մեկ միլիոն Հերոսիմայի վրա նետված ռումբի:

Իսկ այժմ ուշադրություն դարձնենք հետևյալ փաստին. մինչ մենք կհաշ-

վենք մեկից վաթսուներ, այդ ընթացքում մոտ 25-30 երեխա, մեծ մասը՝ զարգացող երկրներում, թերսնման, սովի և բուժելի հիվանդությունների զոհ է դառնում: Մինչդեռ միևնույն ժամանակահատվածում աշխարհում ռազմական նպատակներով մոտ 2,3 միլիոն կամ տարեկան 800 միլիարդ դոլար է ծախսվում: Տարեկան մոտ 30 միլիարդ դոլար է ծախսվում զարգացող երկրներ զենք փոխադրելու համար:

Ե՛վ զենքի պաշարների, և՛ տնտեսական զարգացման համար անհրաժեշտ են մարդկային և նյութական հսկայական պաշարներ: Դրանց սակավության պատճառով որևէ գործընթաց պետք է իրականանա մյուսի հաշվին: Աստիճանաբար ավելի ու ավելի մեծ թվով մարդիկ են հանգում այն եզրակացության, որ, ի վերջո, կա՛մ մարդկությունը կշարունակի սպառազինությունը, կա՛մ բոլորի շահերից բխող սոցիալական և տնտեսական զարգացում կապրի: Սակայն այդ երկուսը միասին նրան չի հաջողվի իրականացնել:

Ընդհանուր և ամբողջական զինաթափումը կամ զանգվածային ոչնչացման զենքի աստիճանական վերացումը ՄԱԿ-ի նպատակներից մեկն է: Դրա անմիջական խնդիրներն են՝ կանխել պատերազմի, մասնավորապես՝ միջուկային պատերազմի վտանգը և սպառազինությունը դադարեցնելու և նվազեցնելու միջոցներ ձեռնարկել:

 <http://disarmament.un.org>

Հիրոսիմայի խաղաղության հուշարձանը (Genbaku Dome) միակ կառույցն էր, որ կանգուն մնաց այն վայրում, որտեղ պայթեց առաջին ատոմային ռումբը: 1996թ. այն դարձավ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի Համաշխարհային ժառանգության տեսարժան վայր:

ՄԱԿ-ի՝ զինաթափման ուղղված մի շարք գործողություններ

- ▶ Ըստ 1963 թ. ստորագրված Միջուկային զենքի մասնակի փորձարկումների արգելման մասին համաձայնագրի՝ չեն թույլատրվում միջուկային զենքի փորձարկումները շրջակա միջավայրում, տիեզերքում և ստորջրյա միջավայրում:
- ▶ 1968 թ. Միջուկային զենքի տարածման արգելման մասին համաձայնագիրը թույլ չի տալիս միջուկային զենք ունեցող երկրներին միջուկային զենք տարածել միջուկային զենքից զերծ երկրներում:
- ▶ 1992 թ. ստորագրված Քիմիական զենքի մասին կոնվենցիան արգելում է նման զենքի օգտագործումը, արտադրությունն ու պահեստավորումը:
- ▶ 1996 թ. ստորագրված Միջուկային զենքի փորձարկման արգելման մասին համընդհանուր համաձայնագիրը արգելում է միջուկային զենքի բոլոր ստորգետնյա փորձարկումները:
- ▶ 1997 թ. ստորագրված Հակահետևակային ականների մասին կոնվենցիան արգելում է նման ականների օգտագործումը, պահեստավորումը, արտադրությունն ու փոխանցումը:

Ամփոփում

Մի զինվոր երեխայի դասնություն

«Ես չգիտեմ, թե քանի տարեկան եմ», - ասաց Աբու Բաբար Բանգուրան՝ Արևմտյան Աֆրիկայի Սիեռա Լեոնեի մի փոքրամասին, լքադեմ գյուղացի երիտասարդ: «Ես լուրջ եմ, երբ ինձ հեռացրին իմ ընտանիքից»: Աբուին, ինչդեռ և 10 հազար այլ երեխաների, առևանգել էին սնից, և թե կառավարությունը, թե արդարև ուժերը ստիպել էին զինվոր դառնալ՝ սասանել սարի շարունակ սևած ֆաղաֆացիական դասերը, որն ամբողջովին դառնալեց երկիրը:

Արդարև խմբի կողմից առևանգվելուց հետո Աբուին ստիպեցին թմրանյութ օգտագործել, այնուհետև ծեծեցին ու ստիպեցին սարսափելի դաժան արարներ գործել: Անմեղությամբ ու քաղաքացիական փոխարեն նրա կյանքը լի էր բռնությամբ ու վախով: 2001 թվականին Սիեռա Լեոնեում դասերի դադարից հետո միայն երեխաները ցած դրին գեներ ու վերադարձան իրենց տներն ու մանկությանը: Սակայն շատերն արդեն մոռացել էին՝ ինչ է նշանակում երեխա ու ընտանիքի անդամ լինել: Կոպել ու դիմադրել. սա էր այն ամենը, ինչ նրանք հիշում էին:

Ամերիկացի դերասան Մայլ Դուգլասը՝ ՄԱԿ-ի խաղաղության դեսպանը, Աբուին հանդիմեց Սիեռա Լեոնեի արևելյան շրջանում՝ Կոնոյում գտնվող երեխաների դաստիարակության և խնամքի կենտրոնում: Ժամանակը սղաղվում էր արդեն. եթե Աբուի ընտանիքը շուտով չգտնվեր, նրան հանձնելու էին մեկ ուրիշ ընտանիքի խնամակալության, ինչը նա չէր կամենում: Սամուել Թ. Քամանդան՝ Միջազգային կարմիր խաչի երեխաների դաստիարակության և խնամքի կենտրոնի ծրագրի կառավարչի օգնականը, արդեն շրջել էր մի շարք գյուղեր՝ փորձելով գտնել Աբուի ընտանիքը, սակայն արդարյուն: Այնուամենայնիվ, նա որոշեց հետևել Աբուի վերջին խորհրդին՝ այցելել Սիեռա Լեոնեի մեկ այլ շրջանում գտնվող մի գյուղ: Մայլ Դուգլասը ընկերակցում էր Քամանդային և Աբուին այդ փնտրություններում: ՄԱԿ-ի ուղղափոխված շրջելուց հետո նրանք մի քանի մղոն կիզիչ արևի տակ ֆայլեցին՝ փորձելով գտնել Աբուի գյուղն ու ընտանիքը: Ի վերջո, նրանք մի գյուղ հասան և մինչ գյուղադառնալն էին սղաղում, Աբուի ուրախության ու զարմանքի մի ճիշ լսեց. նրա մայրն էր: Աբուի անմիջապես ճանաչեց նրան և թեթևացած ու հուզված վազեց նրա մոտ:

 www.un.org/works/

Մայլը Դուգլասը
և Աբուն – կար
ՄԱԿ-ն աշխատում
է ֆիլմաշարի «Ի՞նչ
է տեղի ունենում»
վավերագրական
ֆիլմից

.....
[www.un.org/works/
goingon/
goinghome.html](http://www.un.org/works/goingon/goinghome.html)
.....

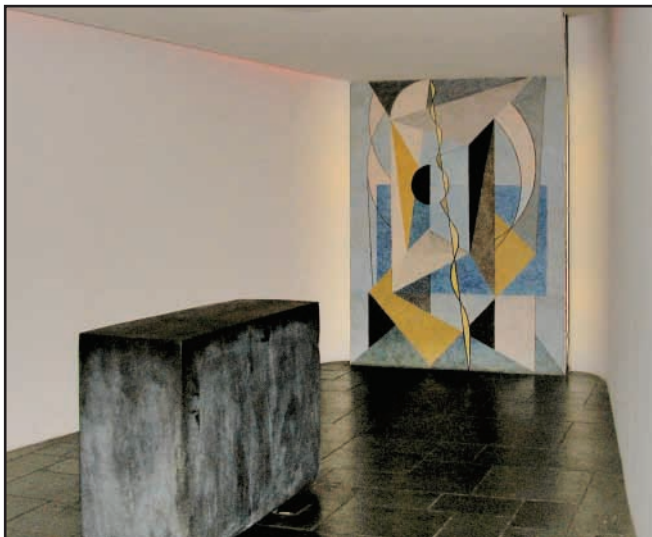
Այլ կողմի լուսանկար.
ՄԱԿ-ի խաղաղության
դեսպան՝ դերասան
Ջորջ Կլունին

.....
www.un.org/sg/mop
.....

Հոգու խաղաղության որոնում

Photo: Arun Malhotra

«Մենք բոլորս մեր ներսում լռության մի հանգիստ անկյուն ունենք: Այս շենքը, որ կոչված է ծառայելու խաղաղության գործընթացներին ու քննարկումներին, պետք է արտաքուստ լռությամբ, իսկ էապես հանգստին նվիրված մի սենյակ ունենա: Այդ նպատակով այս փոքր սենյակում կստեղծվի մի անկյուն, որտեղ դռներ կբացվեն մտքի և աղոթքի անսահման հանգրվանների համար»:

Դագ Համարշյուդ, 1957 թ.

«Մեդիտացիայի սենյակը»: ՄԱԿ-ի Կենտրոնական գրասենյակ, Նյու Յորկ

Նոր կենտրոնական գրասենյակի նախնական ծրագրում լռությամբ նվիրված մի փոքրիկ սենյակ էր հատկացված, որտեղ մարդիկ կարող էին ինքնամփոփվել՝ անկախ իրենց հավատքից, դավանանքից կամ կրոնից, սակայն Դագ Համարշյուդը մի ուրիշ վեհաշուք բան էր ցանկանում: Նրա ջանքերին շատ նպաստեցին քրիստոնեաներից, հրեաներից և մուսուլմաններից բաղկացած «ՄԱԿ-ի մեդիտացիայի սենյակի ընկերները», մի խումբ, որը համախմբվեց և գումար տրամադրեց համաշխարհային կազմակերպությանն արժանի սենյակի համար: Սենյակի կառուցումն սկսվեց: Պարոն Համարշյուդն անձամբ ծրագրեց և վերահսկեց «Մեդիտացիայի սենյակի» կառուցման յուրաքանչյուր մանրուք: Արստրալտ որմնամկարի հեղինակն էր նկարիչ Բո Բեսկոուն՝ Համարշյուդի ընկերը:

<http://www.un.org/Depts/dhl/dag/meditationroom.htm>

«Հարց ու պատասխան» թիմային խաղ

Թիմային խաղ

Որդես թիմի անդամ (թիմում՝ 2 կամ ավելի խաղացող) հանդես գալու ժամանակ թիմի անդամները լռե՛ս է միասին աշխատեն մեկ լուրջ հարցի համար, բայց լռե՛ս է համաձայնության գան մինչև լուրջ հարցի մյուս խաղացողներին հայնելը:

1. Միավորված ազգերի կազմակերպությունն ունի՞ սեփական բանակ:
2. Որո՞նք են ՄԱԿ-ի հրամանատարությամբ գործող երկու խաղաղադաշտի գործողությունները:
3. ՄԱԿ-ի խաղաղադաշտներին հազուսի ի՞նչ առանձնահատկության միջոցով կարելի է հեշտությամբ ճանաչել:
4. Կարո՞ղ են խաղաղադաշտի գինվորները կովել հակամարտող կողմերից ուրև մեկի շարժում:
5. Ի՞նչ գործողություններ է ՄԱԿ-ը ծավալում խաղաղության ամրադրման համար խաղաղադաշտի առաքելության հաջող ավարտից հետո:
6. Ի՞նչ է Հակահեճակային ակամների արգելման մասին կոնվենցիան:
7. Ի՞նչ է անում ՄԱԿ-ը ահաբեկչության դեմ լայնարժեքի համար:

4

Հազարամյակի զարգացման նդասակները

Փաստեր զարգացման վերաբերյալ

- Աւելանում ծայրահեղ աղբառւոյան մեջ աղորոյների թիւը, 1990 թվականից սկսած, բնակչոյան 1/3-ից նվազել է մինչև 1/5-ի: Այնուամենայնիւ, չնայած Ենթասահարյան Աֆրիկայում աղբառւոյան ցուցանիւի անկմանը, կյանքի միջին տևողոյան ցուցանիւն այսօր ավելի ցածր է, քան 3 տասնամյակ առաջ: Նորմալից ցածր կոռոյ երեխաների տկոսը դեռևս շատ բարձր է Ենթասահարյան Աֆրիկայում և Հարավային Ասիայում:
- Չարգացող աւելանող սնեսական աճի օգուսները անհավասար են բաւելել: Հասկաղես մտհոգոյան տեղիք է տալիս եկամտի հարաճում անհավասարոյունը, ինչոյես նաև այն, որ շատ սնեսոյուններ չեն կարողանում իրենց երիտասարդներին աղաղովել աւելանող: Երիտասարդների գործազուրկ դառնալու հավանականոյունը երեք անգամ ավելի մեծ է հասուն մարդկանցից:
- Չարգացող աւելանող բնակչոյան կեսը հիմնական սանիտարահիգիենիկ ողայմաններ չունի: Մոտավորաղես 1,1 միլիարդ մարդու հասանելի չէ մաքուր ջուրը:
- Դեռևս ամեն տարի ավելի քան կես միլիոն կին է մահանում հղիոյան և ծննդաբերոյան բուժելի և կանխման ենթակա բարոյուններից: Ենթասահարյան Աֆրիկայում նվաճ տասնամներով կարող է մահանալ 16 կնոջից մեկը, իսկ զարգացած աւելանող՝ 3800-ից մեկը:
- Աւելանող ՋԻԱՀ-ից մահացող մարդկանց թիւը 2006 թ. աճել է մինչև 2,9 միլիոնի, և կանխարգելման միջոցներով հնարավոր չէ կանխել համաճարակի աճը:

Պակիստանցի աղջիկը Քարաչիում գրել է սովորում:

Երեխաները Գոմայի փախստականների ճամբարում՝ Ռուանդա:

Հագարամյակի զարգացման նպատակները

Ի՞նչ են Հագարամյակի զարգացման նպատակները

2000 թ. տեղի ունեցած Հագարամյակի գագաթաժողովում ՄԱԿ-ի անդամ պետությունները համաձայնության եկան Հագարամյակի զարգացման 8 նպատակների շուրջ, որոնք ազգային գործունեության և միջազգային համագործակցության կոչ են անում և միտված են ամենուր երեխաներին, կանանց և տղամարդկանց ապահովելու պարենով, կրթությամբ, առողջապահությամբ և տնտեսական հնարավորություններով:

2005 թ. պետությունների առաջնորդները հավաքվեցին ՄԱԿ-ի՝ Նյու Յորքում գտնվող Կենտրոնական գրասենյակում՝ մասնակցելու Գլխավոր ասամբլեայի բարձր մակարդակի գագաթաժողովին, որտեղ ներկայացրին ազգային համատեքստում Հագարամյակի զարգացման նպատակների իրականացման իրենց առաջընթացը: ՄԱԿ-ի անդամ պետությունները խոստացան միասին աշխատել զարգացող երկրներում աղքատությունը կրճատելու և սովին վերջ տալու ուղղությամբ, ինչպես նաև մինչև 2015 թ. հասնել ՀՋՆ-ի սահմանած թիրախներին:

Ի՞նչ է անում ՄԱԿ-ը աղքատության դեմ յայտարարի ուղղությամբ

Հագարամյակի հռչակագրում պետությունների առաջնորդները վճռեցին մինչև 2015 թ. կիսով չափ կրճատել այն մարդկանց տեսակարար կշիռը, որոնց օրվա եկամուտը 1 ԱՄՆ դոլարից պակաս է, ինչպես նաև աղքատության և հիվանդությունների դեմ պայքարելու թիրախներ սահմանեցին:

Գլխավոր քարտուղար Քոֆի Անանը հատուկ գործողություններ առաջարկեց, որոնք պետք է ձեռնարկեին հարուստ պետությունները:

1. Աղքատ երկրներում արտադրող աղանմաների համար հարուստ երկրների շուկաներում ազատ մուտք ապահովել

Շատ զարգացող երկրներ արտերկրում եկամուտ ձեռք բերելու նպատակով ստիպված են լինում հույսը դնել չմշակված գյուղատնտեսական արտադրանքների արտահանման վրա: Միաժամանակ բարձրացել են վառելիքի և տեխնոլոգիական մշակում անցած արտադրանքների համաշխարհային շուկայական գները: Բացի այդ, շատ զարգացած երկրներ խիստ սահմանափակումներ են արել զարգացող երկրների գյուղատնտեսական արտադրանքների նկատմամբ՝ գրեթե անհնարին դարձնելով դրանց վաճառքը:

2. Չեղյալ համարել արտաքին դաժները

Վերջին մի քանի տարիների ընթացքում աշխարհում մի շարժում է սկսվել, որով չեղյալ են համարվում աղքատ երկրների պարտքերը իրենց վարկատուներին՝ զարգացած երկրների կառավարություններին, առևտրային բանկերին, ինչպես նաև միջազգային պարտատու այնպիսի բազմակողմ հաստատությունների, ինչպիսիք են Համաշխարհային բանկը և Արժույթի միջազգային հիմնադրամը:

1996 թ. Համաշխարհային բանկը և Արժույթի միջազգային հիմնադրամը մի ծրագիր սկսեցին, որը հայտնի է որպես Շատ պարտք ունեցող աղքատ երկրների պարտքերի մեղմացման ծրագիր (HIPC) և նպատակ ունի աջակցել աշխարհի ամենաաղքատ երկրներին պարտքերը մարելու հարցում: 2007 թ. հոկտեմբերին 32 երկիր արդեն սեփական պարտքերը մեղմացնելու օգնություն էր ստանում: Դրա շնորհիվ հնարավոր դարձավ այն գումարը, որը պետք է ուղղվեր ահռելի պարտքերը մարելուն, ծախսել առողջապահության, կրթության և այլ հասարակական ծառայությունների վրա:

3. Տրամադրել զարգացման ավելի մեծ օժանդակություն

Աղքատության հաղթահարումը համաշխարհային ջանքեր է պահանջում: 1980 թ. արդյունաբերականացված երկրները Գլխավոր ասամբլեայում խոստացան իրենց համախառն ազգային արդյունքի 0,7 տոկոսը հատկացնել զարգացման պաշտոնական աջակցմանը: Ներկայիս դրությամբ միայն հինգ երկիր է (Ռանիա, Լյուքսեմբուրգ, Նիդերլանդներ, Նորվեգիա և Շվեդիա), որպես զարգացման աջակցություն, հետևողականորեն իր համախառն ազգային արդյունքի 0,7 տոկոսը տրամադրում աղքատ երկրներին:

4. ՄԻԱՎ-ի դեմ արդյունավետ և մասշտաբային դեղամիջոց ստեղծելու նպատակով համագործակցել դեղագործական ընկերությունների հետ:

ՄԻԱՎ/ՁԻԱՅ-ի դեմ պայքարի պատվաստանյութի մշակման գործընթացը դանդաղ է եղել հիմնականում գիտական, կազմակերպչական և ֆինանսական լուրջ մարտահրավերների առկայության պատճառով: Երբ պարզ դարձավ, որ ՄԻԱՎ-ն է ՁԻԱՅ-ի առաջացման պատճառը, սկսեցին բազմաթիվ պատվաստանյութեր փորձարկվել, որոնք, սակայն, համեստ հաջողություններ են ունեցել: Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպությունն իր գործընկերների հետ համատեղ հաջողությամբ իրականացրել է մի նախագիծ՝ «3 անգամ 5», և նախատեսում է մինչև 2005 թ. վերջը զարգացող երկրներում 3 միլիոն մարդու հակավիրուսային բուժում ապահովել:

 www.undp.org/poverty/

 www.un.org/cyberschoolbus

Դեղի աղբահույսի վերացում

ՄԱԿ-ի համակարգը զարգացող երկրների կառավարություններին և քաղաքացիական խմբերին օգնում է դիմակայելու աղբատությանը նպաստող գործոններին: Ահա մի քանի օրինակ.

Չինաստան. Բարելավել ուսուցիչների որակը Արևմտյան Չինաստանի աղքատ տարածքներում

Ուսուցիչների որակավորման չափանիշների բարձրացումը և ուսուցիչների մասնագիտական շարունակական զարգացումը Չինաստանի կրթության զարգացման ռազմավարության առաջնահերթ խնդիրներից են: Սա հատկապես ճշմարիտ է Արևմտյան Չինաստանի պարագայում, որտեղ աղքատ գյուղական ուսուցիչները, հատկապես կին ու փոքրամասնությունների ուսուցիչները, իրենց մասնագիտական հմտությունները բարելավելու սակավ հնարավորություններ ունեն: ՄԱԿ-ի Ջարգացման ծրագրի նախագծերից մեկը նպատակ ունի Չինաստանի արևմտյան 3 նահանգներում ապահովել կրթության հավասար բաշխումը և բարելավել ուսուցիչների տարրական կարողությունները հեռակա վերապատրաստման միջոցով: Այս նախագծի շնորհիվ մոտ 45 հազար ուսուցիչ է վերապատրաստվել:

Եթովպիա. Պայքար ՄԻԱՎ/ՁԻԱՅ-ի դեմ. Դեկավարների զարգացման ծրագիր

ՄԱԿ-ի Ջարգացման ծրագրի աղբատության նվազեցման նախաձեռնության կարևոր բաղկացուցիչ մաս է ՄԻԱՎ/ՁԻԱՅ-ի դեմ պայքարը: Դեկավարների զարգացման ծրագրի նպատակը բոլոր մակարդակներում առաջնորդության խթանումն է և կառավարության, քաղաքացիական հասարակության, զարգացման գործընկերների, համայնքների և անհատների՝ համաճարակին արդյունավետ դիմակայելու կարողության զարգացումը: Ծրագիրը հաջողված կարելի է համարել համագործակցության ձևավորման առումով, որը դրսևորվում է տարբեր կոալիցիաների կազմավորմամբ, ինչպիսիք են «Եթովպիայի ՋԼՄ-ների կամավոր մասնագետներն ընդդեմ ՁԻԱՅ-ի» և «Ընդդեմ ՄԻԱՎ/ՁԻԱՅ-ի» կանանց ազգային կոալիցիան, որոնք միահամուռ կոչ արեցին բոլոր մակարդակներում համախմբել կանանց՝ զենդեռային հավասարության և ՄԻԱՎ/ՁԻԱՅ-ի խնդիրները քարոզելով և քաղաքական, և հասարակական կազմակերպությունների մակարդակում:

Թիմոր Լեստ. Տեղական զարգացման ծրագիր

ՄԱԿ-ի Ջարգացման ծրագիրը և ՄԱԿ-ի Կապիտալ զարգացման հիմնադրամը աջակցում են Թիմոր Լեստի կառավարությանը «մի փորձնական ծրագիր սկսելու» հարցում՝ Բոբոնարոյի և Լաուբեմի շրջանային և ենթաշրջանային մակարդակներում ապակենտրոն ժողովներ գումարելով, որպեսզի փորձարկեն մասնակցային ծրագրային գործընթացներ, ֆինանսական կառավարման և մատակարարման ընթացակարգեր, ինչպես նաև ներկայացուցչական կարգավորումներ տեղական մակարդակներում:

Փորձնական ծրագիրը ձգտում է հաղթահարել գործնական խոչընդոտները, որոնք կարող են ի հայտ գալ ապագայում կենտրոնական կառավարությունից դրամական միջոցները տեղական կառավարություններ փոխանցելու ընթացքում: Միաժամանակ ծրագիրը տեղական ժողովի անդամների, տեղական տեխնիկական անձնակազմի և բնակչության միջև փոխգործակցելու և միմյանց պատասխանատվությունը հարգելու ունակություն է ձևավորում: Այն վարընթաց հաշվետվության մեխանիզմ է ստեղծում տեղական ժողովի անդամների միջոցով, ովքեր լիազորված են որպես տեղական զարգացման առաջնահերթություններ սահմանելու համար որոշումներ կայացնողներ:

1

Ծայրահեղ աղքատության և սովի վերացում

2

Տարրական համընդհանուր կրթության ապահովում

3

Գենդերային հավասարության խթանում և կանանց լիազորությունների ընդլայնում

4

Երեխաների մահացության նվազեցում

5

Մայրերի առողջության բարելավում

6

Պայթար ՄԻԱՎ/ՁԻԱԳ-ի, մալարիայի և այլ հիվանդությունների դեմ

7

Շրջակա միջավայրի կայունության ապահովում

8

Ձարգացման համար համաշխարհային համագործակցության ստեղծում

Հազարամյակի զարգացման նպատակներ, որոնց դեմ է հասնել մինչև 2015 թվականը

Նպատակ 1. Ծայրահեղ աղքատության և սովի վերացում.

- ★ Մինչև 2015 թ. կիսով չափ կրճատել այն մարդկանց տեսակարար կշիռը, որոնց օրվա եկամուտը 1 ԱՄՆ դոլարից պակաս է:
- ★ Մինչև 2015 թ. կիսով չափ կրճատել այն մարդկանց տեսակարար կշիռը, ովքեր տառապում են սովից:

Նպատակ 2. Տարրական համընդհանուր կրթության ապահովում.

- ★ Մինչև 2015 թ. ապահովել բոլոր աղջիկների և տղաների տարրական կրթության ապահովումը:

Նպատակ 3. Գենդերային հավասարության խթանում և կանանց լիազորությունների ընդլայնում.

- ★ Մինչև 2005 թ. վերացնել գենդերային անհավասարությունը տարրական և միջնակարգ կրթական համակարգերում, իսկ ոչ ուշ քան 2015 թ.` կրթության բոլոր մակարդակներում:

Նպատակ 4. Երեխաների մահացության նվազեցում.

- ★ Մինչև 2015 թ. երկու երրորդով կրճատել մինչև հինգ տարեկան երեխաների մահացության մակարդակը:

Նպատակ 5. Մայրերի առողջության բարելավում.

- ★ Մինչև 2015 թ. երեք քառորդով կրճատել հղիության և ծննդաբերության բարդություններից մահացող կանանց թիվը:

Նպատակ 6. Պայթար ՄԻԱՎ/ՁԻԱԳ-ի, մալարիայի և այլ հիվանդությունների դեմ.

- ★ Մինչև 2015 թ. կանխարգելել ՄԻԱՎ/ՁԻԱԳ-ի տարածումը:
- ★ Մինչև 2015թ. կանխարգելել մալարիայի և այլ հիմնական հիվանդությունների տարածումը:

Նպատակ 7. Շրջակա միջավայրի կայունության ապահովում.

- ★ Կանխել շրջակա միջավայրի ռեսուրսների կորուստը:
- ★ Մինչև 2015 թ. կրկնակի նվազեցնել անվտանգ խմելու ջրի հասանելիություն չունեցողների տոկոսը:
- ★ Մինչև 2020 թ. հասնել վթարային կացարանների առնվազն 100 մլն բնակիչների կյանքի պայմանների բարելավմանը:

Նպատակ 8. Ձարգացման համար համաշխարհային համագործակցության հաստատում.

- ★ Անդրադառնալ թույլ զարգացած երկրների, դեպի ծով ելք չունեցող երկրների և զարգացող փոքր կղզի պետությունների հատուկ կարիքներին:
- ★ Ազգային և միջազգային միջոցներով քայլեր ձեռնարկել զարգացող երկրների պարտքերի խնդիրներին բազմակողմանիորեն անդրադառնալու համար, որպեսզի պարտքերի մարումը հնարավոր լինի կայունացնել:
- ★ Համագործակցելով մասնավոր հատվածի հետ` զարգացող երկրների համար մատչելի դարձնել տեխնոլոգիական, մասնավորապես տեղեկատվական և հաղորդակցական նորարարության օգուտները:

MDG logo by UNDP/Brazil

Ի՞նչ կադ կա ԵՐՋԱԿԱ միջավայրի և զարգացման միջև

Շրջակա միջավայրն այն ամենն է, ինչ շրջապատում է մեզ. օդը, որ մենք շնչում ենք, ջուրը, որ խմում ենք, հողը, որում աճում է մեր ողջ սնունդը, ինչպես նաև բոլոր կենդանի էակները: Ջարգացումն այն է, ինչ անում ենք այս ռեսուրսներով՝ մեր կյանքը բարելավելու համար: Ամբողջ աշխարհում քայլեր ենք ձեռնարկում՝ հուսալով բարելավել մեր կյանքը, սակայն այն ամենը, ինչ անում ենք, փոխում է մեզ և մեր շրջապատը:

Երբեմն չենք զգում, թե ինչքան ենք կապված Երկիր մոլորակի և միմյանց հետ, սակայն կապը առկա է: Դեղամիջոցները, որոնցով կյանքեր են փրկվում Գերմանիայում, հնարավոր է՝ ստացվում են այնպիսի բույսերից, որոնք աճում են Կոստա Ռիկայում: Լոնդոնում կան Մեխիկոյում ավտոմեքենաների հետևանքով առաջացած աղտոտումը ազդում է Ռաբաթի կամ Տոկիոյի կլիմայի վրա: Այժմ գիտենք, որ ածխածնի երկօքսիդը և գործարաններից ու ավտոմեքենաներից արտանետված այլ գազեր հանգեցնում են մթնոլորտի ջերմաստիճանի բարձրացմանը: Ջերմաստիճանի այսպիսի բարձրացումը կարող է փոխել աշխարհի կլիման: Անտառներն օգնում են մաքրելու օդը ածխածնի երկօքսիդից, սակայն շատ անտառներ հատվում են փայտի կամ ֆերմերներին հողատարածք տրամադրելու նպատակով:

Ի՞նչ է կայուն զարգացումը

Կայուն զարգացումն նշանակում է, որ զարգացումը պետք է բավարարի մեր ներկայիս կարիքները՝ առանց նվազեցնելու ապագա սերունդների նույն հնարավորությունը: Այլ խոսքով՝ մենք պետք է մեր ռեսուրսները խելամտորեն օգտագործենք: Կայուն զարգացումը մեզանից պահանջում է շատ խնայել և քիչ վատնել: Ջարգացած երկրներում շատ մարդիկ ապրում են ապառելով բնության բոլոր պաշարները: Օրինակ՝ շատ հարուստ երկրում 1 անձը ծախսում է այնքան էլեկտրաէներգիա, որքան ծախսում է 80 մարդ շատ աղքատ երկրում: Գերսպառումը հանգեցնում է թափոնների, ինչը աղտոտում է մեր միջավայրը և սպառում մեր ռեսուրսները:

Դառն աղքատությունը և բնակչության աճը ևս մեծապես ազդում են շրջակա միջավայրի վրա: Երբ սպառվում են անտառները և որակագրկվում է հողը, որոնք սնունդ, բնական ռեսուրսներ և զբաղվածություն են ապահովում, հաճախ դժվարանում, իսկ երբեմն էլ գրեթե անհնար է դառնում մարդկանց գոյատևումը: Շատերը տեղափոխվում են քաղաքներ՝ կուտակվելով քաղաքի անառողջ ու անապահով հետնախորշերում: Երբ աղքատ մարդիկ գոյատևման համար ստիպված են ոչնչացնել իրենց շրջակա միջավայրը, հետևանքներից տուժում են բոլոր երկրները:

Ի՞նչ է անում ՄԱԿ-ը ԵՐՋԱԿԱ միջավայրի դաշտայնության համար

Մեզ շրջապատող բնական աշխարհը մի փխրուն վայր է, որ խնամք, հարգանք և գիտելիք է պահանջում բոլոր ազգերի բոլոր մարդկանցից: Օդի աղտոտումը, ջրի հետ կապված հիվանդությունները, թունաքիմիկատները և բնական աղետները մարդկությանը շրջակա միջավայրի նետած մարտահրավերներից սոսկ մի քանիսն են:

ՄԱԿ-ը կարևոր դեր է խաղում մեր շրջակա միջավայրի պահպանության համար միջազգային մակարդակի քայլեր ձեռնարկելու գործում, իսկ ՄԱԿ-ի Շրջակա միջավայրի ծրագիրը (ՄԱՇՄԾ) գլխավորում է նրա գլոբալ ջանքերը: ՄԱԿ-ը հետազոտություններ է անցկացնում, հետևում շրջակա միջավայրի վիճակին և խորհուրդներ տալիս կառավարություններին բնական ռեսուրսների պահպանման վերաբերյալ: Եվ, որ ամենակարևորն է, հատուկ բնապահպանական խնդիրներին լուծում տվող միջազգային օրենքների ընդունման համար համախմբում է կառավարություններին:

ՄԱԿ-ի որոշ բնապահպանական գործողություններ

- ▶ Կլիմայի փոփոխության համաձայնագրի (1997 թ.) վերաբերյալ Կիոտոյի արձանագրությունը միտված է գլոբալ տաքացման դանդաղեցմանը: Այն օրենքի ուժ ստացավ 2004 թ.: Կիոտոյի արձանագրությունը երկրներից պահանջում է մինչև 2012 թ. 5,2 տոկոսով կրճատել վտանգավոր ջերմոցային գազերը:
- ▶ Ջարգացող փոքր կղզի պետությունների կայուն զարգացման համար գործողության իռչակագիրը և ծրագիրը (1994 թ.) կոչ է անում երկրներին հատուկ քայլեր ձեռնարկել 40 զարգացող փոքր կղզի պետությունների համար՝ աջակցելու նրանց սոցիալական և տնտեսական զարգացմանը: Այս փոքր կղզիներից շատերը խիստ սահմանափակ ռեսուրսներ ունեն և գլոբալացումից օգտվելու հնարավորություն չունեն:

Ամփոփում

Թոնին կոկոս է օգտագործում Խթանել կայուն զարգացումը

Խաղաղ օվկիանոսի հարավային հաս-վածի կենտրոնում Վանուասու կղզի ղեկավարությունը մի թանկարժեք ռեսուրս ունի, որը կարող է նրա ստեղծվածությունների հաղթահարմանը: Թոնի Դիմերը Ավստրալիայում ծնված մեխանիկ է և բնադաստի դասընթաց, նա հավասարապես է, որ Վանուասույի մարդկանց կոկոսը լավ արագա է խոստանում: Մեծ ֆանադային կոկոս կա այդ 80 գեղեցիկ արևադարձային կղզիներում, որոնք ձևավորում են Վանուասուն, բայց կոկոսի համառոտարհային գինը սասանվում է, այդ իսկ դասառավ ֆեր-

մերները չեն կարող կայուն եկամուտ ակնկալել. սեղական սնեսությունը տուժում է:

Թոնին լուծում է առաջարկում: Նա ավստրալիացիների դիզայնի շարժիչների համար բենզինի փոխարեն հաջողությամբ կոկոսի մաքուր յուղ է օգտագործել: Արդյունքը թե բարենորոգյալ է շքակա միջավայրի համար, թե շահավետ սեղական սնեսության սեսանկյունից: Դիմերը կարծում է, որ եթե Վանուասունում կոկոսի յուղը օգտագործեն որդես վառելիք, կոկոսի չորացրած միջուկի սեղական դասառավ կաշի, կխթանի սեղական սնեսությունը և ավելի շատ աշխատատեղեր կստեղծի: Կոկոսի չորացրած միջուկը գերազանց սնունդ է կենդանիների համար, դրա բջջանյութը կարելի է օգտագործել զանազան նրա սակմանով, իսկ կոկոսի դասային կարելի է վերածել ածուխի:

Թոնիի նախագիծը կարող է ներմուծվող վառելիքի անհրաժեշտությունը կրճատելու և դասառաված գումարը կոկոսի սեղական արտադրողների հասկացնելու հնարավորություն ստեղծել: Ներկայումս Վանուասուն ստեղծված է ներկել նավթային վառելիքի իր ողջ դասարը, ինչը սարկան արժեքում է 12 միլիոն ԱՄՆ դոլար, որը մեծ գումար է սահմանափակ ռեսուրսներ ու գնողունակություն ունեցող փոքր կղզի ղեկավարի համար: Կատավարությունը զգում է Դիմերի նախագիծը ներուժը և որոշ աջակցություն է ցույց սվել:

.....
www.un.org/works/smallislands/vanuatu.html

- ▶ Անապատացման դեմ պայքարի համաձայնագիրը (1994թ.) հողերի չափազանց շատ մշակման, անապատացման, հողատարածքները չափից շատ արածեցնելու և վատ որոգման խնդիրների լուծում է փնտրում: Երկիր մոլորակի հաղատարածքի մեկ քառորդին սպառնում է անապատացումը: Ավելի քան 100 երկրում մեկ միլիարդից ավելի մարդկանց ապրուստի միջոցները վտանգված են, քանի որ հողի մշակումն ու արածեցնելը քիչ արդյունավետ է դառնում:
- ▶ ՄԱԿ-ի Կենսաբազմազանության մասին կոնվենցիան (1992թ.) միտված է պահպանելու կենդանական ու բուսական աշխարհի հարուստ բազմազանությունը, որն էական դեր է խաղում մարդկության գոյատևման համար:

.....
 www.unep.org

☑ Փաստեր

Հրաժեշտ ծաղիկ հիվանդությանն ու թուլիոմիելիսին

Ջարգացող երկրներում կարմրուկը, տուբերկուլյոզը, տետանուսը, դիֆթերիան, կապույտ հազը և պոլիոմիելիտը երեխաներին սպառնացող 6 մահացու հիվանդություններն են: Այսօր զարգացող երկրների շուրջ 3 միլիոն բնակիչ, որոնք կարող էին անդամալույծ դառնալ, քայլում են, քանի որ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի և Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության ջանքերի շնորհիվ պատվաստվել են պոլիոմիելիտի դեմ:

Ծաղիկը՝ մեկ այլ մահացու հիվանդություն, այժմ ամբողջ աշխարհում վերացել է: Սոմալիի Մերկա քաղաքի բնակիչ Ալի Մաալիմը ծաղիկի վերջին դեպքն է: 1977 թ. հոկտեմբերին Ալիի մոտ նկատվեց հիվանդության թույլ ձևը, սակայն նա արագ ապաքինվեց: Վստահ չլինելով, որ սա ծաղիկի վերջն է, Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպությունը 1000 ԱՄՆ դոլար խոստացավ նրան, ով տվյալ հիվանդության դեպք կհայտնաբերի: Ոչ մի արձագանք չեղավ: Երկու տարի անց՝ 1979 թ. դեկտեմբերին, Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպությունը հայտարարեց, որ ծաղիկն աշխարհում վերացել է:

Ջուր, ջուր

Ջուրն այնպիսի կենսական անհրաժեշտություն է, որ հաճախ անվանում են կյանքի սկիզբ: Երբ ջուրն աղտոտվում է, կարող է վտանգավոր լինել և լուրջ հիվանդությունների պատճառ դառնալ: Շատ երկրներում անվտանգ խմելու ջուրը հասանելի չէ մարդկանց: Ջարգացող երկրներում ամեն տարի առնվազն 4 միլիոն երեխա է մահանում ջրի պատճառով առաջացած հիվանդություններից: 1980 թ. ՄԱԿ-ը միջազգային քարոզարշավ սկսեց, որի նպատակն էր մինչև 2000 թ. անվտանգ խմելու ջուրը հասանելի դարձնել բոլորին: Այս քարոզարշավն արդեն 1,3 միլիարդ մարդու համար հասանելի է դարձրել անվտանգ խմելու ջուրը: Եվս 1,9 միլիարդ մարդու սանիտարահիգիենիկ հարմարություններ են տրամադրվել:

Արժանալ աղետի մեջ

ՄԱԿ-ն անմիջապես գործի անցավ 2004 թ. դեկտեմբերին Արևելյան Ասիայում տեղի ունեցած ցունամիից փրկվածներին օգնություն տրամադրելու նպատակով: 3 օրվա ընթացքում ՄԱԿ-ի աղետի գնահատման թիմը ժամանեց ամենաշատ տուժած վայր՝ Ինդոնեզիայի Աչեի նահանգ, որտեղ շուրջ 165 հազար մարդ էր մահացել, և մոտ 600 հազարն էլ՝ անտուն մնացել: Հաջորդ 6 ամիսների ընթացքում ՄԱԿ-ը սննդով ապահովեց 2 միլիոն մարդու, պատվաստեց ավելի քան 1,2 միլիոն երեխայի և Գումար աշխատանքի դիմաց՝ ծրագրերի միջոցով Ինդոնեզիայում, Շրի

Լանկայում և այլ վայրերում աշխատանքով ապահովեց ավելի քան 30 հազար մարդու: Ավելի քան 561 հազար երեխա կրկին կրթության հնարավորություն ստացավ «Կրթությունը տուփի մեջ» դպրոցական փաթեթների շնորհիվ, իսկ ձկնորսներին և ֆերմերներին բիզնեսը վերականգնելու համար օգնություն ցույց տրվեց: ՄԱԿ-ի գործակալությունները շարունակում են աշխատել վերականգնման և վերակառուցման օժանդակության ուղղությամբ:

Ամփոփում

Վերանայել գլոբալացումը

Ի՞նչ է այն

Գլոբալացումը մարդկության լուսավորության մեջ մի անուշադեղին երևույթ է, որն աշխարհն ավելի միասնական է դարձրել արդյունաբերության, տեղեկատվության, գիտելիքի և մշակույթի փոխանակման միջոցով: Վերջին մի քանի տասնամյակների ընթացքում, կառաված ժամանակակից, հաղորդակցության, գիտության, սրանցորդի և արդյունաբերության ոլորտներում անախատելի առաջընթացի հետ, այս գլոբալ ինտեգրման գործընթացը զգալիորեն ավելի արագ և դրամաշիկ է դարձել: Գլոբալացումը մարդկության զարգացման թե՛ շարժիչ ուժ, թե՛ հետևանք լինելով հանդերձ, նաև մի խառը գործընթաց է, որը կանոնավորում է լուսավորումը և մեծ թվով մարտահրավերներ ու խնդիրներ է ստեղծում:

Ինչո՞ւ է ինձ անհրաժեշտ

Գլոբալացումը վերջին տասնամյակի ամենաթեժ բանավեճերի հարցերից է:

Երբ մարդիկ բնադասում են գլոբալացման հետևանքները, խոսքը հաճախ վերաբերում է սննդամթերքի ինտեգրմանը: Վերջինս ճեղք է ունենում, երբ երկրները մեղմացնում են արգելիքները, ինչպես օրինակ՝ ներկրման վարձաչափերը, և իրենց սննդամթերքները բացում են ներդրումների և աշխարհի այլ երկրների հետ առևտրի համար: Բնադասները բողոքում են, որ ներկայիս գլոբալ առևտրական համակարգի անհավասար տայմաները վնաս են հասցնում զարգացող երկրներին:

Գլոբալացման կողմնակիցներն ասում են, թե այնպիսի երկրներ, ինչպիսիք են Չինաստանը, Վիետնամը, Հնդկաստանը և Ուզբեկստանը, որոնք ինտեգրվել են համաաշխարհային սննդամթերքի, զգալիորեն կրճատել են աղբյուրների ցուցանիշը:

Բնադասներն ասում են, թե զարգացող երկրներում գործընթացը շահագործել է մարդկանց, դարձել մեծ թաղանթների լուսավորում և փչել օգուտ է սկսել:

Որոշագի բոլոր երկրներն ի վիճակի լինեն օգուտ փառելու գլոբալացումից, միջազգային հանրությունը լուսավորվել է ֆայլեր ձեռնարկի՝ կրճատելու համաաշխարհային առևտրում ճեղք ունեցող խաթարումները՝ հոգուտ զարգացած երկրների (գյուղատնտեսական ոլորտների և առևտրի արգելիքների կրճատում), և լուսավորվել է անաշատ համակարգ ստեղծի:

Որոշ երկրներ շահել են գլոբալացումից:

- Հնդկաստանը վերջին 2 տասնամյակի ընթացքում կիսով չափ կրճատել է աղբյուրների ցուցանիշը:
- Չինաստանում բարեփոխումը հանգեցրել է աղբյուրների կրճատման անախատելի բարձր ցուցանիշի: Գյուղական տնտեսությունում աղբյուրների թիվը 1978 թ. 250 միլիոնից 1999 թ. նվազել է մինչև 34 միլիոնի:

Սակայն որոշ երկրներ էլ չեն շահել:

- Աֆրիկայի շատ երկրներ չեն կարողացել գլոբալացման օգուտների մաս կազմել: Այդ երկրների առևտրականումները հիմնականում սահմանափակվել են լայն սղաուման արդյունաբերության փոքր ծավալով:
- Որոշ մասնագետներ ենթադրում են, որ ոչ ներկայանալի փառափառությունը և ենթակառուցվածքները, թույլ հաստատությունները և կոռումպցված կառավարումը որոշ երկրների մարդկանց են դարձրել:
- Ունակ էլ կարծում են, որ աշխարհագրական և կլիմայական անբարենպաստ տայմաները որոշ երկրների դուրս են մղել գլոբալ բարգավաճումից: Ավելի շատ տեղեկության համար՝

.....
 www.youthink.worldbank.org
.....

Հագրամյակի զարգացման նոսրակներ. 2007թ. առաջընթացի աղյուսակ

Նպատակներ և քիրախներ	Աֆրիկա		Ասիա				Օվկիանիա	Լատինական Ամերիկա և Կարիբյան կղզիներ	Աճյալի պետությունների համագործակցություն	
	հյուսիսային	սահարայա-մերձ	արևելյան	հարավ-արևելյան	հարավային	արևմտյան			Եվրոպա	Ասիա

Նպատակ 1. Ծայրահեղ աղքատության և սովի վերացում

Կիսով չափ կրճատել ծայրահեղ աղքատությունը	աղքատության ցածր մակարդակ	աղքատության շատ բարձր մակարդակ	աղքատության միջին մակարդակ	աղքատության միջին մակարդակ	աղքատության շատ բարձր մակարդակ	աղքատության ցածր մակարդակ	---	աղքատության միջին մակարդակ	աղքատության ցածր մակարդակ	աղքատության ցածր մակարդակ
Կիսով չափ կրճատել սովը	սովի շատ ցածր մակարդակ	սովի շատ բարձր մակարդակ	սովի միջին մակարդակ	սովի միջին մակարդակ	սովի բարձր մակարդակ	սովի միջին մակարդակ	սովի միջին մակարդակ	սովի միջին մակարդակ	սովի շատ ցածր մակարդակ	սովի բարձր մակարդակ

Նպատակ 2. Տարրական համընդհանուր կրթության ապահովում

Համընդհանուր տարրական կրթություն	ընդգրկվածության բարձր մակարդակ	ընդգրկվածության ցածր մակարդակ	ընդգրկվածության բարձր մակարդակ	ընդգրկվածության բարձր մակարդակ	ընդգրկվածության բարձր մակարդակ	ընդգրկվածության միջին մակարդակ	ընդգրկվածության միջին մակարդակ	ընդգրկվածության բարձր մակարդակ	ընդգրկվածության բարձր մակարդակ	ընդգրկվածության բարձր մակարդակ
----------------------------------	--------------------------------	-------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

Նպատակ 3. Գենդերային հավասարության խթանում և կանանց լիազորությունների ընդլայնում

Աղջիկների հավասար ընդգրկվածությունը տարրական դպրոցում	մոտ է հավասարությանը	զրեթե մոտ է հավասարությանը	առկա է հավասարություն	առկա է հավասարություն	մոտ է հավասարությանը	մոտ է հավասարությանը	մոտ է հավասարությանը	առկա է հավասարություն	առկա է հավասարություն	առկա է հավասարություն
Վարձատրվող աշխատանքներում կանանց ունեցած մասնաբաժինը	փոքր մասնաբաժին	միջին մասնաբաժին	մեծ մասնաբաժին	միջին մասնաբաժին	փոքր մասնաբաժին	փոքր մասնաբաժին	միջին մասնաբաժին	մեծ մասնաբաժին	մեծ մասնաբաժին	մեծ մասնաբաժին
Ազգային խորհրդարաններում կանանց հավասար ներկայացուցչություն	շատ ցածր ներկայացուցչություն	ցածր ներկայացուցչություն	միջին ներկայացուցչություն	ցածր ներկայացուցչություն	ցածր ներկայացուցչություն	շատ ցածր ներկայացուցչություն	շատ ցածր ներկայացուցչություն	միջին ներկայացուցչություն	ցածր ներկայացուցչություն	ցածր ներկայացուցչություն

Նպատակ 4. Երեխաների մահացության նվազեցում

2/3-ով կրճատել մինչև 5 տարեկան երեխաների մահացության մակարդակը	մահացության ցածր մակարդակ	մահացության շատ բարձր մակարդակ	մահացության ցածր մակարդակ	մահացության միջին մակարդակ	մահացության բարձր մակարդակ	մահացության միջին մակարդակ	մահացության միջին մակարդակ	մահացության ցածր մակարդակ	մահացության ցածր մակարդակ	մահացության միջին մակարդակ
Պատվատումներ կարճակի դեմ	ծածկույթի բարձր մակարդակ	ծածկույթի ցածր մակարդակ	ծածկույթի միջին մակարդակ	ծածկույթի միջին մակարդակ	ծածկույթի ցածր մակարդակ	ծածկույթի բարձր մակարդակ	ծածկույթի բարձր մակարդակ	ծածկույթի բարձր մակարդակ	ծածկույթի բարձր մակարդակ	ծածկույթի բարձր մակարդակ

Նպատակ 5. Մայրերի առողջության բարելավում

3/4-ով կրճատել մայրերի մահացության դեպքերը* 3/4-ով կրճատել մայրերի մահացության դեպքերը*	մահացության միջին մակարդակ	մահացության շատ բարձր մակարդակ	մահացության ցածր մակարդակ	մահացության բարձր մակարդակ	մահացության շատ բարձր մակարդակ	մահացության միջին մակարդակ	մահացության բարձր մակարդակ	մահացության միջին մակարդակ	մահացության ցածր մակարդակ	մահացության ցածր մակարդակ
---	----------------------------	--------------------------------	---------------------------	----------------------------	--------------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------

Նպատակ 6. Պայքար ՄԻՎ/ՉԻԱՅ-ի, մալարիայի և այլ հիվանդությունների դեմ

Դադարեցնել և շրջադարձել ՄԻՎ/ՉԻԱՅ-ի տարածումը	տարածվածության ցածր մակարդակ	տարածվածության շատ բարձր մակարդակ	տարածվածության ցածր մակարդակ	տարածվածության ցածր մակարդակ	տարածվածության միջին մակարդակ	տարածվածության ցածր մակարդակ	տարածվածության միջին մակարդակ	տարածվածության միջին մակարդակ	տարածվածության միջին մակարդակ	տարածվածության ցածր մակարդակ
Դադարեցնել և շրջադարձել մալարիայի տարածումը*	վտանգի ցածր հավանականություն	վտանգի բարձր հավանականություն	վտանգի միջին հավանականություն	վտանգի միջին հավանականություն	վտանգի միջին հավանականություն	վտանգի ցածր հավանականություն	վտանգի ցածր հավանականություն	վտանգի միջին հավանականություն	վտանգի միջին հավանականություն	վտանգի ցածր հավանականություն
Դադարեցնել և շրջադարձել սուբերկուլյոզի տարածումը	մահացության ցածր մակարդակ	մահացության բարձր մակարդակ	մահացության միջին մակարդակ	մահացության միջին մակարդակ	մահացության միջին մակարդակ	մահացության ցածր մակարդակ	մահացության միջին մակարդակ	մահացության միջին մակարդակ	մահացության միջին մակարդակ	մահացության միջին մակարդակ

Նպատակ 7. Շրջակա միջավայրի կայունության ապահովում

Շրջադարձել անտառների կորուստը**	անտառածածկ տարածքների փոքր քանակ	անտառածածկ տարածքների միջին քանակ	անտառածածկ տարածքների միջին քանակ	անտառածածկ տարածքների մեծ քանակ	անտառածածկ տարածքների միջին քանակ	անտառածածկ տարածքների փոքր քանակ	անտառածածկ տարածքների մեծ քանակ	անտառածածկ տարածքների միջին քանակ	անտառածածկ տարածքների մեծ քանակ	անտառածածկ տարածքների փոքր քանակ
Կրկնակի նվազեցնել անվտանգ խմելու ջրի հասանելիություն չունեցողների թիվը	ծածկույթի բարձր մակարդակ	ծածկույթի ցածր մակարդակ	ծածկույթի միջին մակարդակ	ծածկույթի միջին մակարդակ	ծածկույթի միջին մակարդակ	ծածկույթի բարձր մակարդակ	ծածկույթի ցածր մակարդակ	ծածկույթի միջին մակարդակ	ծածկույթի միջին մակարդակ	ծածկույթի միջին մակարդակ

Նպատակներ և թիրախներ	Աֆրիկա		Ասիա				Օվկիանիա	Լատինական Ամերիկա և Կարիբյան կղզիներ	Անկախ պետությունների համագործակցություն	
	հյուսիսային	սահարայա-մերձ	արևելյան	հարավ-արևելյան	հարավային	արևմտյան			Եվրոպա	Ասիա

Նպատակ 7. Շրջակա միջավայրի կայունության ապահովում

Կրկնակի նվազեցնել սանիտարահիգիենիկ պայմաններ չունեցողների թիվը	ժամկետային միջին մակարդակ	ժամկետային շատ ցածր մակարդակ	ժամկետային շատ ցածր մակարդակ	ժամկետային ցածր մակարդակ	ժամկետային շատ ցածր մակարդակ	ժամկետային միջին մակարդակ	ժամկետային ցածր մակարդակ	ժամկետային միջին մակարդակ	ժամկետային միջին մակարդակ	ժամկետային միջին մակարդակ
Ետնախորշերի բնակիչների կյանքի բարելավում	Ետնախորշերի բնակիչների միջին թիվ	Ետնախորշերի բնակիչների շատ մեծ թիվ	Ետնախորշերի բնակիչների մեծ թիվ	Ետնախորշերի բնակիչների միջին թիվ	Ետնախորշերի բնակիչների մեծ թիվ	Ետնախորշերի բնակիչների միջին թիվ	Ետնախորշերի բնակիչների միջին թիվ	Ետնախորշերի բնակիչների միջին թիվ	Ետնախորշերի բնակիչների միջին թիվ	Ետնախորշերի բնակիչների միջին թիվ

Նպատակ 8. Զարգացման համար համաշխարհային համագործակցության ստեղծում

Երիտասարդների գործազրկություն**	գործազրկության շատ բարձր մակարդակ	գործազրկության բարձր մակարդակ	գործազրկության ցածր մակարդակ	գործազրկության բարձր մակարդակ	գործազրկության միջին մակարդակ	գործազրկության շատ բարձր մակարդակ	գործազրկության ցածր մակարդակ	գործազրկության բարձր մակարդակ	գործազրկության բարձր մակարդակ	գործազրկության միջին մակարդակ
Ինտերնետային ցանցի օգտվողներ	հասանելիության միջին մակարդակ	հասանելիության շատ ցածր մակարդակ	հասանելիության միջին մակարդակ	հասանելիության միջին մակարդակ	հասանելիության միջին մակարդակ	հասանելիության միջին մակարդակ	հասանելիության ցածր մակարդակ	հասանելիության բարձր մակարդակ	հասանելիության բարձր մակարդակ	հասանելիության միջին մակարդակ

Աղյուսակը կազմել է Վիճակագրության բաժինը, ՄԱԿ-ի ՄՏՀԿ. (UN DESA)

Ցանկացած երկրի ցուցանիշներ կարող են գալիորեն տարբերվել տարածաշրջանում գրանցված միջին տվյալներից: Տարածաշրջանային խմբերի և առանձին երկրների տվյալների համար կարող եք այցելել՝ <http://mdgs.un.org>.

Աղբյուրները՝ ՄԱԿ-ի Պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպություն, Միջխորհրդարանական միություն, Աշխատանքի միջազգային կազմակերպություն, Միջազգային հեռահաղորդակցության բաժանմունք, ՅՈՒՆԵՍԿՕ, ՅՈՒՆԻՍԵՖ, Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպություն, ՄԻՎՎ/ՉԻՎՅԻ ՄԱԿ-ի համատեղ ծրագիր, ՄԱԿ-ի Հարիթաթ և Համաշխարհային բանկ: Տվյալները՝ 2007թ. հունիսի դրությամբ:

Աղյուսակը գործում է 2 մակարդակով: Ամեն մի աղյուսակի նշումները ներկայացնում են երկրների ներկայիս համապատասխան ցուցանիշը յուրաքանչյուր թիրախին: Գույները ցույց են տալիս մինչև 2015 թ. թիրախների իրականացման միտումները

- Թիրախն արդեն իրականացվել է կամ շատ մոտ է իրականացմանը:
- Թիրախը նախատեսված չէ իրականացնել մինչև 2015 թ.
- Թիրախը նախատեսված չէ իրականացնել մինչև 2015 թ., եթե ներկայիս միտումները չարունակվեն կամ էլ եթե խնդիրները, որոնց համար նախատեսված է թիրախը, այդքան էլ լուրջ խնդիր չդառնան տվյալ տարածաշրջանում:
- Առաջընթացի բացակայություն կամ վատթարացում:
- Անբավարար տվյալներ:

*Մայրերի մահացության և մալարիայի վերաբերյալ եղած մատչելի տվյալները հնարավորություն չեն տալիս վերլուծելու միտումները: Աղյուսակում ներկայացված առաջընթացը գնահատվել է պատասխանատու գործակալությունների կողմից՝ լիազորված ցուցիչների հիման վրա:

**Գնահատումը կատարվել է նոր մեթոդներով, ուստի անհամեմատելի է նախկինում կատարվածների հետ:

Ուրբանիզացիա և Հազարամյակի զարգացման նպատակներ

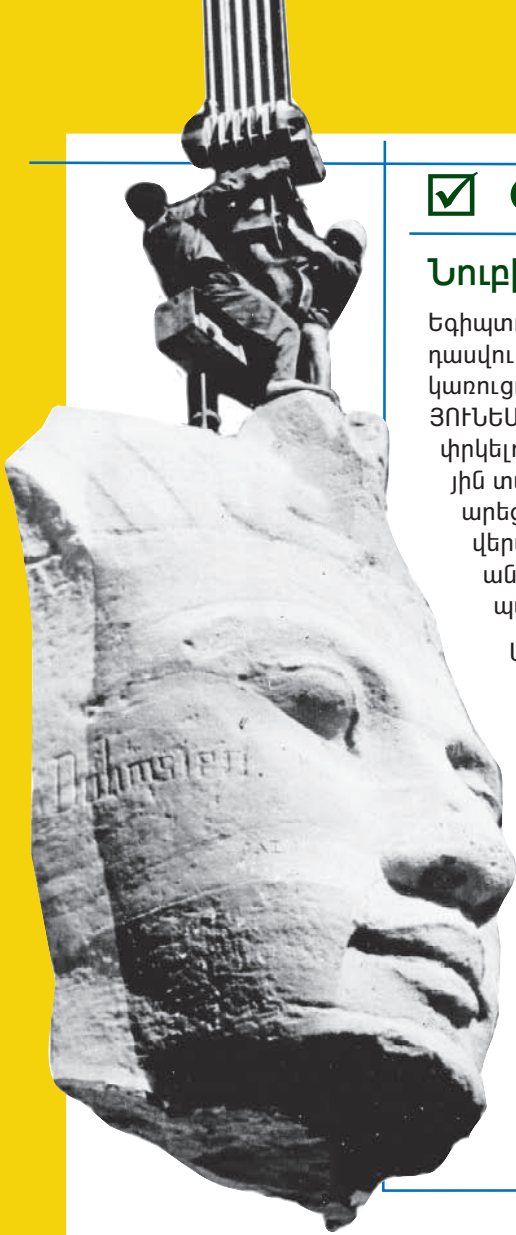
2008 թ. պատմության մեջ առաջին անգամ աշխարհի բնակչության կեսից ավելին՝ 3,3 միլիարդ մարդ, կենակվի քաղաքային վայրերում: Նախատեսվում է, որ մինչև 2030 թ. այս թիվը կհասնի գրեթե 5 միլիարդի: 1800 թ. մարդկանց միայն 2%-ն էր բնակվում մեծ ու փոքր քաղաքներում, իսկ 1950 թ. այդ ցուցանիշը հասնում էր 30%-ի:

Չնայած այն հանգամանքին, որ հսկա քաղաքների (10 միլիոնից ավելի բնակչություն ունեցող) թիվը կաճի, բնակչության մեծ մասը կապրի այնպիսի քաղաքներում, որոնց բնակչությունը մոտ 500 հազար է կամ ոչ ավելի: Գլոբալ առումով բնակչության հետագա աճը տեղի կունենա քաղաքներում և գրեթե ամբողջությամբ Ասիայում, Աֆրիկայում և Լատինական Ամերիկայում:

Հազարամյակի զարգացման նպատակների պայքարը՝ ուղղված մինչև 2015 թ. ծայրահեղ աղքատության կրկնակի նվազեցմանը, զարգացող երկրների քաղաքներում կամ հաջողությամբ, կամ էլ պարտությամբ կպսակվի:

Ավելին կարող եք կարդալ՝

- www.unfpa.org
- www.worldbank.org

☑ Փաստեր

Նուբիայի սաճարների դաժնամանումը

Եգիպտոսը շատ տաճարների ու կոթողների հայրենիք է, որոնց շարքն են դասվում նաև Նուբիայում գտնվողները: Նեղոս գետի վրա Ասվանի ջրամբարի կառուցումը սպառնում էր այս 5 հազարամյա կոթողների գոյությանը: 1960թ. ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն մի միջազգային քարոզարշավ սկսեց՝ դրանք կործանումից փրկելու նպատակով: Սակայն դա հնարավոր էր միայն կոթողները ջրհեղեղային տարածքներից ավելի բարձր վայրեր տեղափոխելու միջոցով: Եվ այդ էլ արեցին ՄԱԿ-ի միջոցով համախմբված մասնագետները. նրանք կոթողները վերածեցին բեկորների և նախկինի նմանությամբ վերակառուցեցին ավելի անվտանգ վայրերում: Մասնագետների 20 տարվա դժվարին աշխատանք պահանջվեց այս տպավորիչ աշխատանքը ավարտին հասցնելու համար:

Մինչև 2008 թ. ՄԱԿ-ը 851 մշակութային, բնության և խառը սեփականություն գրանցեց Համաշխարհային ժառանգության ցուցակում, որում ներառված են այնպիսի բազմազան տեսարժան վայրեր, ինչպիսիք են Եգիպտոսի բուրգերը, Մեծ կանյոնը Միացյալ Նահանգներում և Հնդկաստանի Թաջ Մահալ տաճարը: Իրենց ունեցած համընդհանուր բարձր արժեքի շնորհիվ այս վայրերը համարվում են մարդկության ընդհանուր ժառանգություն: Շուրջ 180 երկիր համաձայնագիր է ստորագրել՝ պայմանավորվելով համագործակցել և նպաստել այս ժառանգության պահպանմանը:

ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն շուրջ 80 երկրում նպաստել է բազմաթիվ նմանատիպ պատմական հուշարձանների պահպանմանը, որոնց թվում են Հունաստանում գտնվող Ակրոպոլիսը, Կամբոջայի Անգկոր Ուատ տաճարը, Ավստրալիայի Ուլուրու-Կատա Թջութա ազգային զբոսայգին և Ինդոնեզիայում գտնվող Բորոբուդուր սրբավայրը:

 www.unesco.org

«Հարց ու պատասխան» թիմային խաղ

Թիմային խաղ

Որդես թիմի անդամ (թիմում՝ 2 կամ ավելի խաղացող) հանդես գալու ժամանակ թիմի անդամները ղեկ է միասին առնալով մեկ լուսանկարի համազետը՝ համար, բայց ղեկ է համաձայնության գան մինչև լուսանկարը մյուս խաղացողներին հայցնելը:

1. Ի՞նչ է կայուն զարգացումը:
2. Որո՞նք են Հազարամյակի զարգացման նպատակները:
3. Ինչո՞ւ է կրթությունը աղբյուրություն:
4. Ի՞նչ է Կիոտոյի արձանագրությունը:
5. Ինչո՞ւ են որոշ երկրներ ցածր գլոբալացումից:
6. Ի՞նչ է անում ՄԱԿ-ը աղբյուրության կրճատման ուղղությամբ:
7. Ի՞նչ է Համաշխարհային ժառանգության ցուցակը:
8. Ի՞նչ օգնություն ցույց սվեց ՄԱԿ-ը 2004 թ. դեկտեմբերի ցունամիից տուժածներին:

5

Մարդու իրավունքներ

Որո՞ւ փաստեր մարդու իրավունքների մասին

- 2007 թ. 113 միլիոն դոկտորական արհիվ երեխա դոկտոր չէր հաճախում, նրանց 97 տոկոսը՝ զարգացող երկրներում: Ըստ մոտավոր հաշվարկների՝ աշխարհի 854 միլիոն անգրագետ չափահասից 544 միլիոնը կին է:
- Մոտ 171 միլիոն երեխա, որից 73 միլիոնը՝ 10 տարեկանից փոքր, աշխատում է թունավոր ֆոսֆորային և պեշտիցիդներով, վսանգավոր սարքավորումներով կամ հանքերով:
- Մոտ 8,4 միլիոն երեխա ընդգրկված է հարկադիր աշխատանքի, դրոշմակոթային, դրոշմագրաֆիայի, զինված հակամարտությունների կամ այլ արգելված գործունեության մեջ:
- ՄԱԿ-ը հաջողությամբ ստեղծել է 1989 թ. ընդունված Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիային կից երկու կամընթիւ արձանագրություն, որոնք ստորագրող կողմերը համաձայնվել են արգելել 18 տարեկանից փոքր երեխաների մասնակցությունը զինված հակամարտություններին, երեխաների վաճառքը, մանկական դրոշմակոթային և դրոշմագրաֆիան: Երկուսն էլ ուժի մեջ են մտել 2002 թ. սկզբին:
- Կանայք գենդերային խտրականության դաժնագրով ավելի շատ են ենթարկվում բռնության, քանի որ հաճախ դիտվում են որդես հասարակության իրավագուրկ անդամներ: Ռասայական խտրականությունը հաճախ բռնության հետևանք է: Կանայք, որոնք ենթարկվում են թե՛ ռասայական և թե՛ սեռային խտրականության, բռնության կրկնակի ռիսկի են ենթարկվում:

Չորսամյա տղան Մաո Պաուլոյի աղբակույտում

Մի խումբ երեխաներ Համադիայի ներքին տարահանվածների ճամբարի միջազգային փրկարարական հանձնախմբի մանկապարտեզում՝ Զալինգեյ (Արևմտյան ԴարՖուր, Սուդան)

Մարդու իրավունքներ

Ի՞նչ ենք հասկանում մարդու իրավունքներ ասելով

Մարդու իրավունքներն այն իրավունքներն են, որոնք անհրաժեշտ են մեզ որպես մարդ արարածներ ապրելու համար: Առանց մարդու իրավունքների չենք կարող լիովին զարգանալ և իրացնել մեր մարդկային որակները, առանձնահատկությունները, խելքը, ունակությունները, տաղանդը և ներաշխարհը:

ՄԱԿ-ը, 1948 թ. ընդունելով Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիրը, ձևավորել է մարդու իրավունքների համընդհանուր չափանիշներ բոլոր ազգերի համար: Ըստ այդ հռչակագրի՝ կառավարությունները պարտավորվում են ապահովել հավասար վերաբերմունք բոլոր մարդկանց նկատմամբ՝ հարուստ թե աղքատ, ուժեղ թե թույլ, տղամարդ թե կին և անկախ ռասայական կամ կրոնական պատկանելությունից: Հռչակագիրը պարտավորեցնող միջազգային իրավունքի մաս չի կազմում, բայց արժանանալով աշխարհի երկրների լայն հավանությանը՝ բարոյական մեծ կշիռ է ձեռք բերել:

Միացյալ Նահանգների նախկին առաջին տիկին Էլեոնորա Ռուզվելտը՝ ձեռքին Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի տպագիր պատճառի տարբերակը: Նա 1948թ. Հռչակագրի հեղինակներից էր:

ՄԱԿ-ն ընդունել է նաև մարդու իրավունքներին վերաբերող շատ միջազգային պայմանագրեր, որոնք պարտավորեցնում են ազգերին երաշխավորել իրենց քաղաքացիների սոցիալական, տնտեսական և քաղաքական իրավունքները: Այս պայմանագրերից ամենակարևորները երկու միջազգային դաշնագրերն են, մեկը՝ կապված տնտեսական, սոցիալական և մշակութային իրավունքների հետ, մյուսը՝ քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների: Այս պայմանագրերը կամընտիր արձանագրությունների հետ միասին կազմում են Մարդու իրավունքների միջազգային օրինաչարը:

<http://www.un.org/rights/>

ՄԱԿ-ի ո՞ր մարմինն է ղափախանալու մարդու իրավունքների համար

Մարդու իրավունքների խորհուրդը ստեղծվել է 2006 թ. հունիսին՝ փոխարինելով Մարդու իրավունքների հանձնաժողովին, որը գործել է 1946-2006 թթ.: Ի տարբերություն հանձնաժողովի՝ նոր խորհուրդը Գլխավոր ասամբլեայի օժանդակ մարմին է: Դա նրան անմիջականորեն պատասխանատու է դարձնում ՄԱԿ-ի բոլոր անդամների առջև: Խորհուրդը ՄԱԿ-ի՝ մարդու իրավունքների շուրջ երկխոսության և համագործակցության հիմնական համաժողովն է: Այն գլխավորում է ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների հարցերով զերագույն հանձնակատարը:

2006թ. հունիսի 19-ին ժնկում ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների խորհրդի հանդիսավոր առաջին նստաշրջանը:

Բոլոր

մարդիկ

ծնվում են

ազատ

ու

հավասար

արժանադաս-

վությամբ

Յուրաֆանջյուր երեխա ունի՝

- ❄ անվան և ազգության իրավունք,
- ❄ Պաշտպանվածության իրավունք ամեն կարգի բռնություններից, ներառյալ՝ սեռական զստագործումը,

- ❄ կրթության իրավունք,
- ❄ մտքի ազատության իրավունք:

Երեխաներն օգտվում են մարդու իրավունքներից

Երեխաները չափահասների նման ունեն նույն իրավունքները: Բայց քանի որ անչափահաս են, հատուկ պաշտպանության կարիք ունեն: Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիան, որն ընդունվել է 1989 թ., առաջադրում է անձնական իրավունքներ, որոնք անհրաժեշտ են 18 տարեկանից փոքր յուրաքանչյուր անձի, որպեսզի զարգացնի իր ամբողջ ներուժը՝ զերծ սովից և կարիքից, արհամարհանքից և չարաշահումներից: Երբևէ մարդու իրավունքների հետ կապված որևէ այլ պայմանագիր այնքան շատ պետություններ չեն վավերացրել, որքան Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիան: 2006 թ. մայիսի տվյալներով՝ ՄԱԿ-ի անդամ բոլոր 192 պետություններն էլ դարձել են կոնվենցիայի անդամ:

ՄԱԿ-ը մարդու իրավունքների հետ կապված ուրիշ ի՞նչ օրենքներ և համաձայնագրեր է ստեղծել

ՄԱԿ-ի ջանքերով ստեղծվել են մարդու իրավունքներին վերաբերվող շուրջ 80 պայմանագիր և հռչակագիր՝ կապված կանանց, երեխաների, հաշմանդամների, տեղաբնիկների, փոքրամասնությունների և այլ խոցելի խմբերի իրավունքների հետ: Այս բոլոր համաձայնագրերը միասին օգնել են ստեղծելու ամբողջ աշխարհում «մարդու իրավունքների մշակույթ», որն արդարացրել է իրեն որպես չարաշահումները սանձահարելու հզոր զենք:

Մարդու իրավունքների մասին որոշ կոնվենցիաներ

- ▶ Ցեղասպանության հանցագործությունը կանխարգելելու և պատժելու մասին կոնվենցիան (1948 թ.) ցեղասպանությունը բնորոշում է որպես որոշակի գործողությունների իրականացում, որոնք նպատակ ունեն մասամբ կամ ամբողջությամբ ոչնչացնել որևէ ազգային, էթնիկ, ռասայական կամ կրոնական խումբ:
- ▶ Խոշտանգումների և այլ դաժան, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի ու պատժի դեմ կոնվենցիա (1984 թ.), ըստ որի՝ պետությունները պատասխանատու են կանխել խոշտանգումները, որոնք օրենսդրորեն պատժելի են:
- ▶ Ռասայական խտրականության բոլոր ձևերի վերացման մասին միջազգային կոնվենցիան (1965 թ.) ռասայական խտրականությունը սահմանում է որպես որոշակի տարբերակում, անտեսում, սահմանափակում կամ նախապատվություն՝ հիմնված ռասայի, գույնի, կամ ազգային և էթնիկ ծագման վրա, որը նպատակ կամ ակնկալիք ունի ոչնչացնել կամ թուլացնել մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների ընդունումը, ճանաչումն ու կիրառումը՝ հավասար հիմունքներով, քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական, մշակութային կամ հասարակական կյանքի այլ ոլորտում և պարտավորեցնում է անդամ երկրներին վերացնել ռասայական խտրականությունը:
- ▶ Կանանց նկատմամբ խտրականության բոլոր ձևերի վերացման մասին կոնվենցիան (1979թ.) հաճախ ներկայացվում է որպես կանանց

Բոլոր մարդիկ ունեն հեկայալ իրավունքները.

իրավունքների միջազգային օրինագիծ: Այն կանանց նկատմամբ կիրառվող խտրականությունը սահմանում է որպես սեռի հատկանիշով տարբերակում, բացառում կան սահմանափակում և հորդորում է կառավարություններին խտրականությունը վերացնելու միջոցներ ձեռնարկել:

- ▶ Փախստականների կարգավիճակի մասին կոնվենցիայով (1951 թ.) սահմանվում են փախստականների իրավունքները, հատկապես՝ բռնի չվերադարձվելու իրավունքն այն երկրներ, որտեղ նրանք ենթակա են ռիսկի, և պայմաններ են ստեղծվում նրանց առօրյա կյանքի տարբեր բնագավառների համար, ներառյալ՝ նրանց աշխատանքի, կրթության, հանրային օժանդակության և սոցիալական ապահովության իրավունքը, ինչպես նաև ճամփորդական փաստաթղթեր ունենալու իրավունքը:

Բացի միջազգային օրենքներ ընդունելուց, ինչդե՞ս է ՄԱԿ-ը դաճառում մարդու իրավունքները

ՄԱԿ-ը մի շարք ձևերով խթանում է հարգանքը մարդու իրավունքների նկատմամբ, այդ թվում՝

- ▶ դիտարկում է պետություններում մարդու իրավունքների իրավիճակը: Կազմակերպությունը ստեղծել է Մարդու իրավունքների խորհուրդ, որն իրավունք ունի հանձնարարելու Գլխավոր ասամբլեային սառեցնել խորհրդի այն անդամի իրավունքները և արտոնությունները, որը շարունակաբար կոպիտ և համակարգված ձևով խախտել է մարդու իրավունքները: Սառեցման այս գործընթացի համար պահանջվում է Գլխավոր Ասամբլեայի ձայների 2/3-ը:
- ▶ Իր 6 կոմիտեների միջոցով, որոնք կարող են դիմել կառավարություններին, որպեսզի նրանք արձագանքեն դիմում-բողոքներին: Նրանք կարող են նաև որոշումներ ընդունել և դրանք հրապարակել դիտողությունների ու հանձնարարականների հետ միասին:
- ▶ Փորձագետներ նշանակելով, որոնք հայտնի են որպես հատուկ զեկուցողներ կան ներկայացուցիչներ: Նրանք փաստեր են հավաքում, այցելում բանտեր, հարցաքննում տուժածներին կամ հանձնարարականներ են տալիս, թե ինչպես բարձրացնել մարդու իրավունքների նկատմամբ հարգանքը:
- ▶ Աշխատանքային խմբեր ստեղծելով, որոնք հետազոտում են այնպիսի հիմնահարցեր, ինչպիսին կամայական կալանքն է: Նրանց զեկույցներում մարդու իրավունքների հետ կապված խախտումների լուսաբանումն օգնում է կենտրոնացնելու միջազգային ուշադրությունը:
- ▶ Տեխնիկական օժանդակություն ապահովելով՝ ուժեղացնելու ազգային և տարածաշրջանային հաստատությունները, ինչպես, օրինակ, դատարանները և ուսումնական համակարգերը:
- ▶ Միջազգային խորհրդաժողովներ կազմակերպելով, որտեղ քննարկվում են մարդու իրավունքների հետ կապված հարցեր, և դիմում է հղվում կառավարություններին՝ հրապարակայնորեն ստանձնելու մարդու իրավունքների հիմնահարցերը:

ՌՎԻԵՐ ԵՆ ՀԱՏՈՒԿ ՂԵԿՈՒՑՈՂՆԵՐԸ ԿԱՄ ԱՇԽԱՏԱՆՖԱՅԻՆ ԽԱՐԵՐԸ

Մարդու իրավունքների գծով հատուկ զեկուցողները և աշխատանքային խմբերը մարդու իրավունքների պաշտպանության առաջին գծում են: Նրանք հետազոտում են խախտումները, միջամտում որոշակի դեպքերում և արտակարգ իրավիճակներում, որոնք առնչվում են «հատուկ ընթացակարգերին»: Մարդու իրավունքների փորձագետներն անկախ են: Նրանք ծառայում են որպես անհատ, առավելագույնը՝ 6 տարի: Նման փորձագետների թիվը տարիների ընթացքում անընդմեջ աճել է: Ներկայումս կան մոտ 30 հատուկ ընթացակարգային մանդատներ: Մարդու իրավունքների խորհրդի կամ Գլխավոր ասամբլեայի համար իրենց

Կյանքի,
ազատության
և անվտանգության,
գույքի,

արհեստ-
հայրվելու
ազատության,

սրկությունից
ազատ լինելու,

արդար դատա-
վարության,

օրենքի առջև
հավասար
վերաբերմունքի,

ազատ ճեղագարծվելու,

ազգության,

ամուսնացալու և ընտանիք կազմելու,

աշխատանքի,

հավասար աշխատանքի դիմաց հավասար վարձատրության:

գեկույցները պատրաստելիս հատուկ գեկույցողները օգտվում են բոլոր վստահելի աղբյուրներից, ներառյալ՝ անհատական զանգատները և ոչ կառավարական կազմակերպություններից ստացված տեղեկությունները: Նրանց հետազոտությունների նշանակալի մասը կատարվում է տեղերում, որտեղ նրանք հանդիպում են և՛ իշխանությունների, և՛ տուժածների հետ ու փաստեր հավաքում: Նրանց գեկույցները հրապարակվում են, որպեսզի ընդգծեն, որ կառավարությունները պատավոր են պաշտպանել մարդու իրավունքները:

 www.ohchr.org/

Կարող են անհասները զանգատ ներկայացնել իրենց իրավունքների ոտնահարման դեպքում

Այո: ՄԱԿ-ի որոշ պայմանագրերի կամ ընտիր արձանագրությունները հնարավորություն են տալիս անհատներին զանգատ ներկայացնել, եթե տվյալ կառավարությունը վավերացրել է այդ արձանագրությունները: Մարդու իրավունքների կոպիտ և համակարգված խախտումների վերաբերյալ կարող են գաղտնի հաղորդակցության սկզբունքով դիմում-բողոքներ ներկայացվել ՄԱԿ-ին, եթե հայրենական միջոցները սպառվել են:

Ահավասիկ մարդու իրավունքների ինտերնետային կայքը. յուրաքանչյուր ոք, ով բողոք ունի, կարող է այցելել. <http://www2.ohchr.org/english/bodies/chr/complaints.htm>.

Էլեկտրոնային փոստը հետևյալն է. CP@ohchr.org

ՌՎ է ստեղծել Միջազգային փրեական դատարանը Ինչո՞ւ նման դատարանի կարիք ունեն

1998 թ. Զոնմի խորհրդաժողովում 120 պետություններ համաձայնեցին ստեղծել մշտական Միջազգային քրեական դատարան (ՄՔԴ): Այս դատարանը իրավասու է դատական կարգով հետապնդելու այն անձանց, ովքեր կատարել են շատ լուրջ հանցանքներ, ինչպիսիք են ցեղասպանությունը, պատերազմի ժամանակ կատարվող և մարդկության դեմ ուղղված հանցանքները: 2008 թ. հունիսի տվյալներով՝ 106 երկիր դարձել է ՄՔԴ-ի Զոնմի կանոնադրության անդամ:

Այս դատարանի կարիքն իրոք կա: Որոշ երկրներում հակամարտության ժամանակ կարող են չլինել այնպիսի դատարաններ, որոնք հնարավորություն ունեն պատշաճ կերպով զբաղվելու պատերազմի ժամանակ կատարված հանցագործություններով: Կարող է պատահել նաև, որ գործող կառավարությունը չցանկանա դատական կարգով հետապնդել սեփական քաղաքացիներին, եթե, մասնավոր, նրանք բարձրաստիճան պաշտոնյաներ են: Միջազգային քրեական դատարանը ճիշտ ընտրություն է այս դեպքերում:

 www.icc-cpi.int/

ՄԱԿ-ի Տեղաբնիկ ժողովուրդների իրավունքների հռչակագիրը

2007 թ. դեկտեմբերի 13-ին Գլխավոր ասամբլեան ընդունեց Տեղաբնիկ ժողովուրդների մասին հռչակագիրը: Այն արդարության և մարդկային արժանապատվության հաղթանակ էր, կառավարությունների և տեղաբնիկ ժողովուրդների ներկայացուցիչների միջև ավելի քան երկու տասնամյակ շարունակվող բանակցությունների արդյունք:

Հռչակագիրն աշխարհի տեղաբնիկ ժողովուրդների համար ստեղծում է գոյատևելու, արժանապատվության, բարեկեցության և իրավունքների նվազագույն չափանիշների համընդհանուր շրջանակ: Այն անդրադառնում է և՛ անձնական, և՛ հավաքական իրավունքներին, մշակութային իրավունքներին և ինքնությանը, կրթության, առողջության, աշխատանքի, լեզվի և այլ իրավունքներին: Այն արգելում է տեղաբնիկ ժողովուրդների նկատմամբ կիրառվող խտրականությունը և խթանում է նրանց լիակատար և արդյունավետ մասնակցությունը իրենց առնչվող բոլոր հարցերի քննարկմանը: Հռչակագիրն ապահովում է նրանց ինքնատիպ մնալու և տնտեսական, սոցիալական ու մշակութային զարգացման մեջ սեփական առաջնահերթություններին հետամուտ լինելու իրավունքը: Այն անվերապահորեն խրախուսում է տեղաբնիկ ժողովուրդների և պետությունների միջև ներդաշնակ և գործընկերային հարաբերությունները:

☑ Փաստեր

Դորոց ուղարկել աղջիկներին

Աշխարհում ամենուր աղջիկները հանդիպում են խտրականության: Հաճախ ստանում են ավելի քիչ սնունդ, քան տղաները և շատ երկրներում օրական աշխատում են ավելի երկար, նույնիսկ այն դեպքում, երբ ընդամենը 5-6 տարեկան են: 6-11 տարեկան 80 միլիոն աղջիկ դպրոց չի հաճախում: ՄԱԿ-ն ընդունել է մի համաձայնագիր՝ Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիան (1989 թ.), որով առաջարկում է կառավարություններին ավելի շատ փող ծախսել աղջիկներին կրթելու համար: Մասամբ ՄԱԿ-ի շնորհիվ է, որ այսօր տարրական դպրոցահասակ երեխաների 77 տոկոսը ընդգրկված է դպրոցում, դա մեծ թռիչք է 1960 թ. 50-ից էլ պակաս տոկոսի համեմատությամբ: Սա առաջընթաց է, բայց անելիքները դեռ շատ են:

Ամփոփում

Երեխաներ, որոնք աշխատում են

Մինչև վերջերս 12 տարեկան Լեանդրա Քիս-ժինա դա Սիլվան շահ էր աշխատում ամրելու համար: Բակում խաղալու կամ դորոց հաճախելու փոխարեն շաբաթը 7 օր աշխատում էր Հյուսիսային Բրազիլիայի ափամերձ Ռեսիֆե քաղաքի արվարձաններից մեկի՝ Օլիմպիայի աղբակույտներից մեկում, փոշու ու կեղտի մեջ: Չնայած Լեանդրան ծովին շահ մոտիկ էր ամրում իր Մարսիա մայրիկի, եղբոր և քույր հետ, երբեք չէր տեսել Ալյանսյան օվկիանոսը: Ամեն օր Լեանդրայի համար նույնն էր. ավարտելով սեային գործերը՝ նա ամեն առավոտ իր մայրիկի հետ գնում էր աշխատանքի: Աշխատում էր օրական 10 ժամ կամ ավելի՝ աղբակույտներից

հանելով շերտ և ղախածոյի տուփեր՝ վաճառելու համար: Աղբակույտում անցկացրած ծանր օրից հետո նա վերադառնում էր տուն, ուր չկար հոսող ջուր, և սողսկում էր անկողին, որը նա կիսում էր մայրիկի, քույր և եղբոր հետ:

Աղբակույտում աշխատելը շահ ծանձրալի ու վսանգավոր էր: Երբ հանրախանութների ավտոմեքենաները հայտնվում էին, շղամարդիկ, կանայք և երեխաները ծեծկոտում էին սարքում՝ ձեռք բերելու համար ամենալավ աղբը: Ծանր և վսանգավոր աշխատանքով Լեանդրան օրական հազիվ 3 դոլարին համարժեք գումար էր վասակում՝ վաճառելով հավաքած շերտը միջնորդներին, որոնք փող են վասակում երեխաներին շահագործելով: Բրազիլիայում երեխաներին արգելվում է աշխատել այդպիսի վսանգավոր ղայնաններում, բայց աղբակույտները սխրում է ծնողներին իրենց ընտանիքները կերակրելու համար դիսկի դիմել:

Գիտակցելով, որ կրթությունը աղբակույտից դեմ ղայնարի ամենալավ ճանաղարհն է, ՄԱԿ-ի Մանկական հիմնադրամը (ՄԱՄՀ/ՅՈՒՆԻՍԵՖ) և ՄԱԿ-ի Աշխատանքի միջազգային կազմակերպությունը (ՄԱԿ) համատեղել են ուժերը Բրազիլիայի կառավարության հետ՝ երեխաների համար նոր հնարավորություն ստեղծելու, նրանց դորոց վերադարձնելու համար: «Դորոցական կրթաթոշակ» ծրագիրը կանխիկ դրամ և նղասներ է տալիս ընտանիքներին՝ աղախովելու համար այն եկամուտը, որ ձեռք է բերվում երեխաների աշխատանքով:

Չնայած Լեանդրան հղաք էր իր ընտանիքին օգնելու համար, շահ էր երազում դորոց գնալ: Նրա մայրը՝ Մարսիան, իր ամբողջ կյանքում աշխատել էր և ուսում չէր ստացել: Նա իրականում չէր հասկանում, թե ինչ է կրթաթոշակը, և չէր հավասում, որ այն կփոխարինի աղբակույտում իր ընտանիքին օգնելու համար դստեր վասակած գումարին: Բայց մի օր ճակատագիրը ժղջաց Լեանդրային: ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ծրագրերի ղեկավար Աննա Մարիա Ազեդոյի և Սյուզան Մարանդոնի՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի բարի կամքի ղետղանի օգնղթամբ՝ Լեանդրային հասկացվեց կրթաթոշակ: Նա շահ հուղված էր, քան որ նոր կյանք էր սկսելու:

Աղբյուրը՝ «ՄԱԿ-ն աշխատում է» կայքը

 www.un.org/works/goingon/labor/eleandra_story.html

Օգնել խոսանգումներից տուժածներին

Ոստիկանությունը եկավ գիշերվա կեսին: Նրանք կիրառեցին արցունքաբեր գազ, ջարդեցին դուռը և հարձակվեցին տանը գտնվող մարդկանց վրա: Մարդկանց մի փոքր խումբ էր հավաքվել՝ սգալու 15 տարեկան տղայի մահը, որը զոհվել էր ոստիկանության ձերբակալության ժամանակ: Տանը եղած բոլոր մարդկանց, ներառյալ՝ 11-15 տարեկան երեք տղաներին, բռնությամբ մտցրին ոստիկանական մեքենա:

Վերը նկարագրված իրադարձությունն արտացոլում է պետության կողմից կատարվող խոշտանգումների պատկերը, որը դեռևս գործում է շատ երկրներում: ՄԱԿ-ը ցանկանում է վերացնել այն: 1984 թ. ՄԱԿ-ն ընդունեց խոշտանգումների դեմ կոնվենցիան:

10 անդամից բաղկացած կոմիտեն պարբերաբար քննում է այն երկրներից եկած զեկույցները, որոնք վավերացրել են կոնվենցիան: ՄԱԿ-ը նաև ստեղծել է կամավորական հիմնադրամ խոշտանգումներից տուժածների համար: Հիմնադրամը մարդասիրական, իրավական և ֆինանսական օգնություն է ցույց տալիս խոշտանգումների զոհերին և նրանց երեխաներին:

ՄԱԿ-ը ղայֆարում է աղաքսեիդի՝ մարդկությանն ուղղված հանցագործության դեմ

Ապարտեիդ (ռասայական մեկուսացում) Հարավային Աֆրիկայի աֆրիկական լեզվով նշանակում է առանձնացում: Հարավային Աֆրիկայում, չնայած բնակչության 80 տոկոսը սևամորթ է, երկար ժամանակ երկիրը ղեկավարվել է սպիտակամորթ փոքրամասնության կողմից: Նրանք ռասայական մեկուսացման քաղաքականություն էին վարում՝ երկիրը ըստ ռասայի բաժանելով և սևամորթ բնակչությանը զրկելով ամենատարրական մարդու իրավունքներից: ՄԱԿ-ը, դատապարտելով ռասայական մեկուսացումը՝ որպես «մարդկության դեմ ուղղված հանցագործություն», ավելի քան երեք տասնամյակ քարոզարշավ իրականացրեց ընդդեմ այդ քաղաքականության:

Ապարտեիդը վերջապես վերացավ 1994թ. ապրիլին, երբ ՄԱԿ-ի օգնությամբ և վերահսկողությամբ երկրում անցկացվեցին ազատ և բազմառասակ ընտրություններ: Նելսոն Մանդելան (տե՛ս նկարում, ՄԱԿ-ում ելույթի պահին), տասնամյակներ շարունակ բանտարկված լինելով ապարտեիդի վարչակազմի կողմից, դարձավ նոր ռասայապես միավորված Հարավային Աֆրիկայի առաջին նախագահը:

«Հարց ու պատասխան» թիմային խաղ

Թիմային խաղ

Որդես թիմի անդամ (թիմում՝ 2 կամ ավելի խաղացող) հանդես գալու ժամանակ թիմի անդամները ղեկավարվում են միասին աշխատելով մեկ ղայսասխանի հանգելու համար, բայց ղեկավարվում են համաձայնության գան մինչև ղայսասխանը մյուս խաղացողներին հայտնելը:

1. Ի՞նչ են մարդու իրավունքները:
2. Ե՞րբ է ընդունվել Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիան: Ի՞նչ է այն բովանդակում:
3. ՄԱԿ-ի ո՞ր մարմինն է հիմնական ղայսասխանասվություն կրում մարդու իրավունքների համար:
4. Բացի միջազգային օրենքներ ընդունելուց՝ ղինչո՞ւ է ՄԱԿ-ը ղայսասխանում մարդու իրավունքները:
5. Ո՞րն է հասուկ ղեկուցողի գործառույթը:
6. Ի՞նչ է նշանակում աղաքսեիդ:
7. Ի՞նչ է ներկայացնում Տեղաբնիկների իրավունքների մասին կոնվենցիան:

6

Հաճախակի սրվող հարցեր

Հաճախակի սրվող հարցեր

Ինչդե՞ս կարող եմ անհասներն աջակցել ՄԱԿ-ին: Կարո՞ղ եմ միանալ կազմակերպությանը որդես անդամներ

Ոչ, միայն անկախ պետությունները, որոնք ունեն միջազգային ճանաչում, կարող են դառնալ ՄԱԿ-ի անդամ: Այնուամենայնիվ, անհատները կարող են աջակցել ՄԱԿ-ի գործունեությանը միջազգային և ոչ պետական կազմակերպությունների միջոցով: Նրանցից շատերը համագործակցում են ՄԱԿ-ի Հանրային տեղեկատվության վարչության հետ և կարևոր կապ ապահովում ՄԱԿ-ի և ողջ աշխարհի մարդկանց միջև:

 <http://www.un.org/dpi/ngosection/index.html>

Ավելի քան 100 երկրում կան ՄԱԿ-ի ասոցիացիաներ (UNA-USA և WFUNA), որոնցից շատերն ունեն իրենց տեղական մասնաճյուղերը: ՄԱԿ-ի Մանկական հիմնադրամը շատ երկրներում ունի ազգային կոմիտեներ, որոնք իրազեկում են ՄԱԿ-ի Մանկական հիմնադրամի ծրագրերի մասին և գումար հանգանակում՝ այդ ծրագրերն իրականացնելու համար: ՄԱԿ-ի Կրթության, գիտության և մշակույթի կազմակերպության (ՅՈՒՆԵՍԿՕ) մոտ 3600 ակումբներ, կենտրոններ և ասոցիացիաներ (ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հետ ընկերակցված) ավելի քան 90 երկրում միջոցառումներ են իրականացնում կրթության, գիտության, մշակույթի և հաղորդակցության ոլորտում: Կապ հաստատելու հիմնական կետերը ողջ աշխարհում սփռված ՄԱԿ-ի տեղեկատվական կենտրոններն ու ծառայություններն են:

Եթե ունակություններ ունես այնպիսի բնագավառներում, ինչպիսիք են գյուղատնտեսությունը, բժշկությունը, կրթությունը, տեղեկատվական տեխնոլոգիաները, մասնագիտական ուսուցումները, մարդու իրավունքների խթանումը, արդյունաբերությունն ու բնակչությունը, ինչպես նաև անհրաժեշտ ճկունություն ու պատասխանատվություն, ապա ՄԱԿ-ի կամավորների համար նախատեսված ծրագիրը կարող է մեկից մինչև երկու տարի ժամանակով ընդգրկել ձեզ որևէ զարգացող երկրում ՄԱԿ-ի կողմից իրականացվող որևէ համապատասխան ծրագրում:

ՄԱԿ-ի Կամավորների հետ կապ հաստատելու համար դիմեք՝ Փոստարկը 26011, D- 53153, Բոն, Գերմանիա Դեռ. 49 /228/ 815-2000, Ֆաքս. 49 /228/ 815-2001 էլ-փոստ: information@unvolunteers.org

www.unv.org

Ուզում եմ շարունակել ուսումս որևէ արհասահմանյան ուսումնական հաստատությունում: Կարո՞ղ է ՄԱԿ-ն ինձ ֆինանսական օժանդակություն ցույց տալ

ՄԱԿ-ն ուսանողներին ֆինանսական օգնություն չի տալիս: Դուք կարող եք բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների և միջազգային կազմակերպությունների առաջարկած կրթաթոշակների մասին որոշ տեղեկություններ ձեռք բերել ՄԱԿ-ի Կրթության, գիտության և մշակույթի կազմակերպության հրատարակած Սովորել արտասահմանում՝ ուղեցույցից: Արտասահմանում սովորելու համար նախատեսված կատալոգը ձեռք բերելու համար գրեք՝ UNESCO Publishing, Promotion and Sales Division, 1 rue Miollis, 75732 Paris Cedex 15 (France),

կամ պատվիրեք ինտերնետ ցանցով.

 <http://www.unesco.org/publishing>

ՄԱԿ-ն ընդունու՞մ է ուսանող տղայիկանցների

ՄԱԿ-ն մագիստրատուրայում սովորող ուսանողների համար պրակտիկայի չվճարվող ծրագրեր է առաջարկում միայն Նյու Յորքի Կենտրոնական գրասենյակում: Այն երեք փուլ ունի՝ երկուական ամսով տարվա ընթացքում: Մանրամասների համար դիմել.

 <http://www.un.org/Depts/OHRM/sds/internsh/index.htm>

Որե՞ղ կարող եմ սեղեկություն սահմալ բազմազան ընթացիկ հարցերի առնչությամբ ՄԱԿ-ի անդամ որևէ ղեհսության դիրհորոհման վեհաբեյրյալ

Դու կարող ես նման տեղեկատվություն ստանալ ՄԱԿ-ի տվյալ երկրի մշտական առաքելությունից: Անդամ պետությունների վեբկայքերի ցանկը կարող ես գտնել ստորև.

 <http://www.un.int/index-en/webs.html>

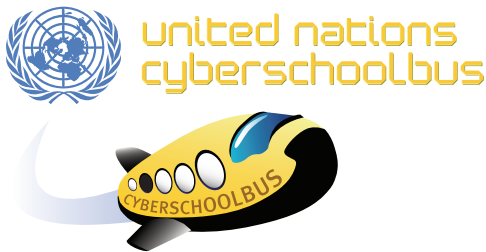
Ի՞նչ է ՄԱԿ-ի օրը

Դա ՄԱԿ-ի ծննդյան օրն է: Այն հոկտեմբերի 24-ին է, այն օրը, երբ կազմակերպությունը ստեղծվեց. 1945 թ., երբ հիմնական անդամների մեծամասնությունը պաշտոնապես ընդունեց իր անդամակցությունը՝ ընդունելով ՄԱԿ-ի կանոնադրությունը: Այսպիսով, ողջ աշխարհում հոկտեմբերի 24-ը նշվում է որպես ՄԱԿ-ի օր:

Արդյոք ՄԱԿ-ի մասին սեղեկատվությունը հասանելի է ինսերնետով

ՄԱԿ-ն ունի իր կայքքը՝

 www.un.org

ՄԱԿ-ի կայքքում հասուկ երհսասարդների համար նախասեղված ինչ-որ բան կա՞

ՄԱԿ-ի CyberSchoolBus-ը (Կիբեռ դպրոցական ավտոբուսը) ստեղծվել է՝ ապահովելու երեխաներին և ուսուցիչներին կազմակերպության մասին նյութերով:

 www.un.org/Cyberschoolbus

ՄԱԿ-ն օրհներգ ունի՞

ՄԱԿ-ը պաշտոնական օրհներգ չունի: Գլխավոր ասամբլեան ընդունել է, որ պաշտոնական օրհներգ ունենալու կարիք կա, և իրեն այն ընտրելու և ընդունելու իրավունք է վերապահել: Այնուամենայնիվ, առ այսօր ոչ մի որոշում չի ընդունվել: 1970 թ. մասստրո Պարլո Կասալսը (Իսպանիա) երաժշտություն գրեց ՄԱԿ-ի պատվին անգլիացի գրող Ու.Յ. Օդենի գրած օրհներգի համար: Այն կատարվեց 1971 թ. ՄԱԿ-ի օրը, ՄԱԿ-ի Կենտրոնական գրասենյակում:

Ի՞նչ հասցեով կարող եմ գրել ՄԱԿ-ի մասին ավելի շատ սեղեկություն սահմալու համար

Դու կարող ես գրել՝

Visitors Services, Department of Public Information,
GA-57, United Nations, New York, NY 10017, USA

Էլ-փոստ: inquiries@un.org

Ֆեռ: (212) 963-4475

Ֆաքս: (212) 963- 0071

 www.un.org/geninfo/faq

Իսպանացի մաստրո Պարլո Կասալսը իր « Միավորված ազգերի կազմակերպության» Օրհներգի պրեմիերայի ժամանակ ՄԱԿ-ի Կենտրոնական գրասենյակում 1971թ. հոկտեմբերի 14-ին:

Որո՞նք են ՄԱԿ-ի կողմից նշվող հասուկ օրերը

Հունվարի 27	Հոլոֆոսի զոհերի հիշատակի միջազգային օր
Մարտի 8	Կանանց միջազգային օր
Մարտի 21	Ռասայական խտրականության վերացման միջազգային օր
Մարտի 25	Սրկության զոհերի հիշատակի և Անդրասլանսյան սրկավաճառության վերացման միջազգային օր
Ապրիլի 7	Առողջության միջազգային օր
Մայիսի 3	Մամուլի ազատության համաշխարհային օր
Մայիսի 15	Ընտանիքների միջազգային օր
Մայիսի 21	Հանուն երկխոսության և զարգացման մշակութային բազմազանության համաշխարհային օր
Մայիսի 29	ՄԱԿ-ի խաղաղադաշտի միջազգային օր
Մայիսի 31	Զխախտի դեմ յայտարարության համաշխարհային օր
Հունիսի 5	Շքակա միջավայրի համաշխարհային օր
Հունիսի 20	Փախսականի համաշխարհային օր
Հունիսի 26	Թմրամյուսների չարաչափման դեմ յայտարարության միջազգային օր
Հուլիսի 11	Բնակչության համաշխարհային օր
Օգոստոսի 9	Աշխարհի տեղաբնիկ ժողովուրդների միջազգային օր
Սեպտեմբերի 8	Գրագիտության միջազգային օր
Սեպտեմբերի 21	Խաղաղության միջազգային օր
Հոկտեմբերի 1	Տարեցների միջազգային օր
Հոկտեմբերի 2	Բռնության դեմ յայտարարության միջազգային օր
Հոկտեմբերի 17	Աղհասության վերացման միջազգային օր
Հոկտեմբերի 24	ՄԱԿ-ի օր
Նոյեմբերի 16	Հանդուրժողականության միջազգային օր
Նոյեմբերի 20	Երեխաների համաշխարհային օր
Նոյեմբերի 25	Կանանց հանդեպ բռնությունների վերացման միջազգային օր
Նոյեմբերի 29	Պաղեստինի ժողովրդի հեռավարության միջազգային օր
Դեկտեմբերի 1	ՉԻՎՀ-ի դեմ յայտարարության համաշխարհային օր
Դեկտեմբերի 3	Հաշմանդամների միջազգային օր
Դեկտեմբերի 9	Հակակոռուպցիայի միջազգային օր
Դեկտեմբերի 10	Սարդու իրավունքների օր
Դեկտեմբերի 18	Միգրանների միջազգային օր

